

**Nivegy-völgyi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Is-
kola és Alapfokú Művészeti Iskola
Nivegy-Taler Deutsche Grund- und Kulturschule**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2026

Tartalomjegyzék

Helyzetelemzés.....	4
Nevelési program.....	6
Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	7

<i>Célok az alapfokú nevelés-oktatás 1–4. évfolyamán</i>	7
<i>Célok a nevelés-oktatás 5–8. évfolyamán</i>	7
<i>A nevelő-oktató munka eredményességének elvárt kimenetei</i>	9
Nationalitätensprachunterricht und Traditionen	11
Alapfokú művészetoktatás	14
<i>Alapelvek</i>	14
Az alapfokú művészetoktatás célja az akkordikus tanszak, billentyűs tanszak, fafűvós tanszak, vokális tanszak, vonós. pengetős tanszak területein	15
Egyes művészeti tevékenység oktatásának cél és feladatrendszere	18
Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elvek	19
Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat	20
<i>Mozgásra, sportolásra és az egészséges testtartás kialakítására nevelés</i>	23
<i>Szexuális nevelés és családi életre nevelés</i>	23
<i>Mentális egészség fejlesztése</i>	24
A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat	27
<i>Közösségfejlesztés az alapfokú művészetoktatásban</i>	28
A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	28
A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje	31
Beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítésének formái	35
<i>Tehetséggondozás az alapfokú művészetoktatásban</i>	37
Hátrányos helyzetű tanulók	37
<i>Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók támogatása</i>	38
<i>Gyermekvédelmi feladatok ellátása az iskolában</i>	38
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvétel jogai gyakorlásának rendje	39
A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, valamint középfokú iskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményei	40
Az érdemjegyek a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje	41
HELYI TANTERV	43
Nemzetiségi iskolai nevelés és oktatás	48
A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát	49
A Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: NAT) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	49
A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	52
A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei	53
A magatartás és szorgalom minősítésének elvei	58
Magasabb évfolyamba lépés feltételei	60
Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	62
Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok és tevékenységek	62
A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságának típusához és fokához igazodó fejlesztő program	63
Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló	63
A mozgásszervi fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása	71
Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása	86
Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló iskolai nevelése-oktatása	99
A beszéd-fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása	115
A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	127
A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	130
Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje	132
Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	133

Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is.....	133
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek.....	138
Közlekedési nevelés.....	138
Társadalmi bűnmegelőzés, áldozattá válás elkerülése.....	138
Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák elsajátítása	139
Záró rendelkezések	139
Legitimáció	140
MELLÉKLETEK	141
Tanulmányok alatti vizsga szabályzata.....	141
Tantárgyi kerettantervek	145

A pedagógiai program tartalmát a következő jogszabályok és dokumentumok határozzák meg:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
 - 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
 - a módosított 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
 - A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve
 - Irányelvek a nemzetiségi oktatáshoz
- Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja

Helyzetelemzés

Az intézmény bemutatása

A Nivegy-völgyi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 1993. szeptember 1-jén kezdte meg működését Balatoncsicsón.

Az iskola egy korábbi termelőszövetkezeti (TSZ) épület átalakításával jött létre, amelyet a helyi közösség összefogásával alakítottak oktatási célokra alkalmassá. Az iskola különleges értéke a természeti környezete. A parkosított udvar és a térség természeti adottságai kiváló lehetőséget

biztosítanak a környezeti nevelés, a szabadtéri tanulás és az egészséges életmódra nevelés megvalósítására.

Intézményünk kiemelt feladata a gyermekközpontú, befogadó nevelés, valamint három meghatározó értékterület magas színvonalú megvalósítása: a német nemzetiségi nevelés-oktatás, az alapfokú művészeti nevelés-oktatás és az ökoiskolai szemlélet érvényesítése.

Célunk, hogy tanulóink megismerjék és ápolják a német nemzetiségi hagyományokat, magas színvonalú zenei képzésben részesüljenek, valamint környezettudatos, felelős magatartást alakítsanak ki. Pedagógiai munkánk során kiemelt figyelmet fordítunk a tehetséggondozásra, az egyéni képességek kibontakoztatására, az élményalapú tanulásra és a közösségi értékek erősítésére.

Arra törekszünk, hogy tanulóink korszerű tudással, biztos értékrenddel, művészeti élményekkel, nemzetiségi identitással és a természet iránti felelősséggel felvértezve folytassák tanulmányaikat és váljanak közösségük aktív tagjaivá.

Az iskola működése ma is a Nivegy-völgy településeinek együttműködésére, a családok bizalmára és a helyi közösség támogatására épül. A több mint három évtizedes működés során olyan intézménnyé vált, amely egyszerre őrzi hagyományait és nyitott a korszerű pedagógiai megoldásokra.

Nemzetiségi gyökerek

Intézményünk a Nivegy-völgy történelmi és kulturális hagyományaira építve megalakulásától kezdve német nemzetiségi nyelvoktató általános iskolaként működik.

A térség német nemzetiségi lakosságának ősei a 18. században telepedtek le az Esterházy-birtokok falvaiban. A Nivegy-völgy településein – különösen Balatoncsicsón és Szentjakabfán – évszázadokon keresztül meghatározó szerepet játszott a német nemzetiségi kultúra, a sváb hagyományok és a helyi német nyelvjárás.

A második világháborút követő történelmi események és a társadalmi változások következtében a német nyelv használata fokozatosan visszaszorult, így napjainkra a helyi nyelvjárást már csak kevesen beszélik. Napjainkra a német nyelv helyi nyelvjárása és a családokon belül átörökölt német nemzetiségi hagyományok nagyrészt eltűntek, illetve eltűnőben vannak. A nyelv és a kulturális örökség természetes családi átadása jelentősen visszaszorult, ezért a német nemzetiségi identitás megőrzésében és továbbadásában kiemelt szerep hárul az iskolára.

Intézményünk küldetésének tekinti, hogy a német nemzetiségi nyelv oktatásával, a hagyományok, népszokások, népzene, néptánc és helyi kulturális értékek megismertetésével hozzájáruljon e páratlan örökség megőrzéséhez. Célunk, hogy tanulóink ne csupán a nyelvet sajátítsák el, hanem megismerjék szűkebb hazájuk történelmét, erősödjön nemzetiségi identitásuk, és felelősséget érezzenek kulturális örökségük továbbörökítéséért.

Pedagógiai munkánk során együttműködünk a helyi Német Nemzetiségi Önkormányzatokkal, a helyi közösségekkel és civil szervezetekkel annak érdekében, hogy tanulóink élő kapcsolatot alakítsanak ki a térség nemzetiségi hagyományaival és aktív részesei legyenek azok megőrzésének.

Fenntartó

Az intézmény megalakulásától 2012-ig a Nivegy-völgy településeinek önkormányzati társulása fenntartásában működött. Ebben az időszakban alakultak ki azok a szakmai értékek és hagyományok, amelyek ma is meghatározzák az iskola pedagógiai arculatát.

2012 és 2016 között az intézmény állami fenntartásban, a Balatonfüredi Tankerületi Központ irányítása alatt működött.

2016.szeptember 1-jétől az intézmény fenntartói feladatait a Balatoncsicsói Német Nemzetiségi Önkormányzat látja el. A fenntartóváltás lehetőséget teremtett arra, hogy az intézmény német nemzetiségi jellegét tovább erősítse, hagyományait ápolja, valamint pedagógiai programját és fejlesztési céljait a helyi közösség értékeihez és igényeihez igazodva valósítsa meg.

Innováció és szakmai együttműködések

Intézményünk a hagyományok megőrzése mellett kiemelt feladatának tekinti a folyamatos szakmai megújulást. Pedagógiai munkánkat a változó társadalmi, nevelési és oktatási igényekhez iga-

zítjuk, miközben megőrizzük intézményünk sajátos értékeit: a német nemzetiségi nevelést, az alapfokú művészeti oktatást és az ökoiskolai szemléletet.

Célunk, hogy olyan korszerű pedagógiai módszereket alkalmazzunk, amelyek támogatják a tanulók személyiségfejlődését, a kompetenciafejlesztést, a tehetséggondozást, a felzárkóztatást, valamint a környezeti tudatosság erősítését.

Szakmai munkánkat folyamatos továbbképzésekkel, intézményközi együttműködésekkel és a német nemzetiségi oktatást segítő szakmai szervezetek támogatásával fejlesztjük. Kiemelt szakmai partnereink:

a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata (MNOÖ),

a Magyarországi Németek Pedagógiai és Módszertani Központja (UMZ – Ungarndisches Pädagogisches und Methodisches Zentrum),

a Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ,

valamint a német nemzetiségi intézmények szakmai hálózatai és regionális együttműködései.

Intézményünk nyitott az innovációra, ugyanakkor minden fejlesztésünket a helyi közösség értékeire, hagyományaira és tanulóink szükségleteire építjük. Célunk, hogy a korszerű pedagógiai megoldások és a hagyományörzés egymást erősítve járuljanak hozzá tanulóink sikeres fejlődéséhez.

Nevelési program

Intézményünk olyan biztonságos, befogadó és gyermekközpontú iskolai környezetet kíván biztosítani, ahol minden tanuló érték, és lehetőséget kap képességeinek kibontakoztatására. Pedagógiai munkánk alapja a kölcsönös tisztelet, az együttműködés, a felelősségvállalás és az élményalapú tanulás.

Nevelő-oktató munkánk során kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy:

- tiszteletben tartjuk minden tanuló személyiségét, egyéni adottságait és fejlődési ütemét;
- támogatjuk a tanulók önállóságát, felelősségvállalását és aktív részvételét az iskolai közösség életében;
- világos, következetes és kiszámítható elvárásokat fogalmazzunk meg;
- szeretetteljes, biztonságos és elfogadó légkört teremtsünk;
- segítsük a tanulók testi, lelki és szociális fejlődését.

Célunk, hogy tanulóink korszerű ismereteket, biztos alapkészségeket és kulcskompetenciákat sajátítsanak el, amelyek megalapozzák sikeres továbbtanulásukat és a változó világban való helytállásukat. Fontosnak tartjuk az önálló tanulás képességének fejlesztését, a kreativitás, a problémamegoldó gondolkodás és az együttműködési készség erősítését.

Intézményünk kiemelt pedagógiai értékei:

- a német nemzetiségi nyelv és kultúra megőrzése, ápolása és továbbadása;
- az alapfokú művészeti nevelés, különösen a zenei nevelés személyiségformáló szerepének erősítése;
- az ökoiskolai szemlélet, a környezettudatos magatartás és a fenntarthatóság iránti felelősség kialakítása;
- a tehetséggondozás és a felzárkóztatás egyaránt;
- az egészséges életmódra és a közösségi felelősségvállalásra nevelés.

Nevelőmunkánk során hangsúlyt fektetünk a nemzeti és nemzetiségi identitás erősítésére, a kulturális hagyományok megőrzésére, a hazaszeretetre, a szülőföld iránti kötődésre, valamint az emberi méltóság és a sokszínűség tiszteletének kialakítására.

A nevelési célok megvalósításában kiemelt partnerünk a család. Fontosnak tartjuk a szülőkkel való kölcsönös bizalom alapuló együttműködést, a rendszeres kommunikációt és a közös felelősségvállalást a gyermekek fejlődéséért.

Intézményünk aktív szerepet vállal a Nivegy-völgy közösségi és kulturális életében. Ápoljuk kapcsolatainkat a térség nevelési-oktatási, kulturális és civil szervezeteivel, valamint részt veszünk a helyi, nemzetiségi, művészeti és környezeti programok szervezésében és megvalósításában.

Pedagógiai munkánkat a folyamatos szakmai megújulás jellemzi. Nyitottak vagyunk az innovatív módszerek alkalmazására, ugyanakkor értékünként őrizzük hagyományainkat, és olyan iskolai közösséget építünk, amelyben minden gyermek megtapasztalhatja az elfogadás, a siker és az alkotás örömét.

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Az iskolánkban folyó nevelő-oktató munka céljait az általános emberi és a nemzeti értékek tanulókval történő megismertetése, elfogadtatása és átadása határozza meg.

Célok az alapfokú nevelés-oktatás 1–4. évfolyamán

Az alsó tagozaton kiemelt célunk, hogy tanulóink biztonságos, szeretetteljes és motiváló iskolai környezetben szerezzék meg azokat az alapvető ismereteket, készségeket és kompetenciákat, amelyek sikeres továbbhaladásukat megalapozzák.

Ennek érdekében törekszünk arra, hogy:

- megőrizzük és fejlesszük a gyermekek természetes kíváncsiságát, tanulási kedvét és alkotó aktivitását;
- biztosítsuk a zökkenőmentes átmenetet az óvoda játékos tevékenységei és az iskolai tanulás között;
- életkoruknak megfelelő, élményalapú tanulási környezetet alakítsunk ki, amelyben a játék, a mozgás és a tapasztalatszerzés meghatározó szerepet kap;
- megalapozzuk a biztos írás-, olvasás-, szövegértési és matematikai alapkészségeket;
- felkeltsük és fenntartsuk az olvasás, a tanulás és az önálló ismeretszerzés iránti igényt
- fejlesszük a tanulók kommunikációs, szociális és együttműködési készségeit;
- támogassuk az önálló tanulási szokások fokozatos kialakulását;
- erősítsük a környezettudatos gondolkodást és az egészséges életmód iránti igényt;
- megalapozzuk a német nemzetiségi nyelv és kultúra iránti nyitottságot, valamint a zenei nevelés iránti pozitív attitűdöt;
- segítsük minden gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását, biztosítva a tehetség-gondozás és a felzárkóztatás lehetőségét.

Célok a nevelés-oktatás 5–8. évfolyamán

A felső tagozaton célunk, hogy tanulóink a megszerzett alapismeretekre építve elmélyítsék tudásukat, fejlődjenek önálló tanulási képességeik, és felkészüljenek a sikeres továbbtanulásra, valamint a felelős, aktív társadalmi szerepvállalásra.

Ennek érdekében törekszünk arra, hogy:

- fejlesszük a tanulók kulcskompetenciáit, különös tekintettel a szövegértésre, a matematikai gondolkodásra, a digitális kompetenciára, az idegen nyelvi kommunikációra és a problémamegoldó képességre;
- kialakítsuk az önálló tanulás, az információszerzés és a kritikus gondolkodás igényét és képességét
- támogassuk a tanulók reális önismeretének, önértékelésének, önbizalmának és felelősségvállalásának fejlődését;
- fejlesszük az együttműködési, kommunikációs és konfliktuskezelési készségeket, valamint a kulturált közösségi magatartást;
- segítsük a pályaaorientációt és a továbbtanulásra való tudatos felkészülést, figyelembe véve a tanulók egyéni képességeit, érdeklődését és jövőképét;
- erősítsük a nemzeti identitást, a német nemzetiségi hagyományok és kultúra tiszteletét, valamint a szülőföld iránti elkötelezettséget;
- fejlesszük a művészetek iránti nyitottságot, az alkotókészséget és az esztétikai érzékenységet;
- elmélyítsük a környezettudatos, fenntartható életmód iránti elkötelezettséget és a természeti értékek megóvásáért érzett felelősséget;
- ösztönözzük az egészséges életmódot, a rendszeres testmozgást és a testi-lelki egészség megőrzését;
- biztosítsuk minden tanuló számára a tehetségének kibontakoztatását, valamint a szükséges felzárkóztató támogatást.

Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy tanulóink nyitott, felelős, együttműködő, kreatív és kezdeményező fiatalokká váljanak, akik képesek alkalmazkodni a változó társadalmi és technológiai környezethez, ugyanakkor tisztelik közösségük, nemzetük és a német nemzetiség hagyományait, valamint felelősséget vállalnak környezetükért és embertársaikért.

Nevelési értékeink és feladataink

Pedagógiai munkánk alapvető feladata, hogy a gyermekek természetes kíváncsiságára, nyitottságára, érdeklődésére és aktivitására építve olyan tudást, készségeket és értékeket közvetítsünk, amelyek hozzájárulnak kiegyensúlyozott személyiségük fejlődéséhez, sikeres továbbtanulásukhoz és felelős társadalmi szerepvállalásukhoz.

Nevelő-oktató munkánk során kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy tanulóinkban kialakuljon:

- az élet, az emberi méltóság és a teremtet világ tisztelete, valamint a természet és a környezet védelme iránti felelősség;
- az egészséges életmód, a rendszeres testmozgás és a testi-lelki egészség megőrzésének igénye;
- az önismeret, az önbizalom, az önállóság, a kitartás, a felelősségvállalás és a kreativitás;
- az együttműködés, az empátia, a segítőkészség, a tisztelet, az őszinteség és a kulturált kommunikáció képessége;
- a család, a közösség és az emberi kapcsolatok megbecsülése;
- a tudás iránti igény, az önálló tanulás képessége, az élethosszig tartó tanulásra való nyitottság;
- a nemzeti identitás, a hazaszeretet és a szülőföld iránti kötődés;
- a német nemzetiségi nyelv, kultúra és hagyományok tisztelete, megőrzése és továbbadása;
- a művészetek iránti nyitottság, az esztétikai érzék fejlesztése és az alkotás örömeinek meg tapasztalása;
- a környezettudatos, fenntartható gondolkodás és cselekvés;
- a digitális eszközök tudatos, biztonságos és felelősségteljes használata;
- a demokratikus értékek, az emberi jogok, az egyenlőség, a tolerancia és a társadalmi felelősségvállalás tisztelete.

Intézményünk kiemelt feladatának tekinti a kulcskompetenciák fejlesztését. A tanulók életkori sajátosságaihoz igazodó, korszerű pedagógiai módszerekkel támogatjuk a szövegértés, a matematikai

gondolkodás, a digitális kompetencia, a kommunikációs készségek, a problémamegoldás, a kreativitás és az együttműködési képesség fejlődését.

Nevelési céljaink megvalósítását a tanórai és tanórán kívüli foglalkozások, a művészeti nevelés, a német nemzetiségi programok, az ökoiskolai tevékenységek, a közösségi programok, valamint a pedagógusok által tudatosan alkalmazott személyiségfejlesztő módszerek együttesen szolgálják.

Iskolánk pedagógusai által alkalmazott közvetlen és közvetett nevelési eljárások:

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. Szokások kialakítását célzó, módbeidegzőszerek.	- Követelés. - Gyakoroltatás. - Segítségadás. - Ellenőrzés. - Ösztönzés.	- A tanulói közösség tevékenységének megszervezése. - Közös (közelebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása. - Hagyományok kialakítása. - Követelés. - Ellenőrzés - Ösztönzés.
2. Magatartási modellek bemutatása, közvetítése.	- Elbeszélés. - Tények és jelenségek bemutatása. - Műalkotások bemutatása. - A nevelő személyes példamutatása.	- A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében. - A követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből.
3. Tudatosítás (meggyőződés kialakítása).	- Magyarázat, beszélgetés. - A tanulók önálló elemző munkája.	- Felvilágosítás a betartandó magatartási normákról. - Vita.

A nevelő-oktató munka eredményességének elvárt kimenetei

Nevelő-oktató munkánkat akkor tekintjük eredményesnek, ha végzős tanulóink az általános iskola befejezésekor rendelkeznek azokkal az ismeretekkel, készségekkel, kompetenciákkal és értékekkel, amelyek megalapozzák sikeres továbbtanulásukat, személyes fejlődésüket és felelős társadalmi szerepvállalásukat.

Célunk, hogy tanulóink:

- teljesítsék az alapfokú nevelés-oktatás követelményeit, és felkészülten folytassák tanulmányaikat a választott középfokú intézményben;
- rendelkezzenek biztos alpműveltséggel, korszerű kulcskompetenciákkal és az önálló tanuláshoz szükséges készségekkel;
- képesek legyenek tudásukat alkalmazni, problémákat megoldani és együttműködni másokkal;
- kulturált magatartást tanúsítsanak, tiszteljék embertársaikat, valamint betartsák a közösségi együttélés szabályait;

- felelősséget vállaljanak saját döntéseikért, rendelkezzenek reális önismerettel és jövőképpel
- nyitottak legyenek az élethosszig tartó tanulásra és az önfejlesztésre;
- ismerjék és becsüljék nemzeti és német nemzetiségi kulturális örökségünket, erősödjön identitásuk és szülőföldjükhöz való kötődésük;
- környezettudatos, fenntartható szemléletet képviseljenek, és felelősséget vállaljanak természeti környezetük megóvásáért;
- értékeljék a művészeteket, legyenek nyitottak a kulturális értékek befogadására és az alkotó tevékenységre;
- a digitális eszközöket tudatosan, biztonságosan és felelősségteljesen használják.

Intézményünk kiemelt figyelmet fordít arra, hogy minden tanuló – képességeinek, adottságainak és szükségleteinek megfelelő támogatással – elérhesse saját fejlődési lehetőségeinek maximumát. Ennek érdekében biztosítjuk a tehetséggondozás, a felzárkóztatás és a sajátos nevelési igényű, illetve beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók egyéni fejlesztésének feltételeit.

Nemzetiségi nevelés-oktatás céljai, feladatai

A német nemzetiségi nevelés-oktatás céljai és feladatai

A német nemzetiségi nevelés-oktatás célja, hogy tanulóink megismerjék és megőrizzék a Nivegyvölgy német nemzetiségi kulturális örökségét, fejlesszék német nyelvi kompetenciáikat, valamint erősödjön nemzetiségi identitásuk és a közösséghez való kötődésük.

Intézményi szinten

Intézményünk kiemelt feladata, hogy a német nemzetiségi nevelés az iskola mindennapi életének szerves részét képezze. Ennek érdekében:

- az intézmény arculatában és kommunikációjában megjelenítjük a német nemzetiségi identitást;
- támogatjuk a kétnyelvűség megjelenését az iskola életében;
- rendszeresen szervezünk nemzetiségi hagyományőrző programokat, ünnepségeket és kulturális rendezvényeket;
- lehetőséget biztosítunk tanulóink számára a DSD I. nyelvvizsgára való felkészülésre;
- ösztönözzük a tanulók részvételét helyi, vármegyei, országos és nemzetközi német nemzetiségi versenyeken, kulturális programokon és találkozókön;
- együttműködünk a német nemzetiségi önkormányzatokkal, szakmai szervezetekkel, partnerintézményekkel és testvériskolákkal;
- támogatjuk a nemzetiségi hagyományok megőrzését szolgáló kirándulásokat, tanulmányutakat, táborokat és cserekapcsolatokat;
- biztosítjuk a nemzetiségi témájú könyvek, folyóiratok és egyéb taneszközök hozzáférhetőségét;
- lehetőséget teremtünk a német nemzetiségi gasztronómia, népzene, néptánc és népviselet megismerésére;
- ápoljuk a helyi német nemzetiségi közösségekkel kialakított kapcsolatokat, és aktívan részt veszünk a települések nemzetiségi életében;
- támogatjuk a zeneiskolában működő harmonikazenekar és más, a német nemzetiségi hagyományokhoz kapcsolódó művészeti közösségek munkáját.

A nemzetiségi pedagógus feladatai

A nemzetiségi nevelésben részt vevő pedagógus:

- munkáját a Pedagógiai Program és a nemzetiségi nevelés-oktatás irányelvei alapján végzi;
- lehetőség szerint a német nyelvet használja a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban;
- folyamatosan fejleszti szakmai és nyelvi kompetenciáit; felkészíti tanulóit a DSD I. nyelvvizsgára, valamint német nyelvi és nemzetiségi versenyekre;

- a tanulási folyamatba beépíti a helyi és országos nemzetiségi kulturális értékek megismerését;
- együttműködik a családokkal, a fenntartóval, a német nemzetiségi önkormányzatokkal és a szakmai szervezetekkel;
- támogatja a tanulók nemzetiségi identitásának erősítését, a hagyományok megőrzését és továbbadását;
- aktív szerepet vállal az intézmény nemzetiségi programjainak szervezésében és megvalósításában.

A német nemzetiségi nevelés-oktatás valamennyi területén arra törekszünk, hogy tanulóink a nyelv elsajátítása mellett élő kapcsolatot alakítsanak ki a helyi német nemzetiségi közösség hagyományaival, és büszkén vállalják kulturális örökségüket.

Nationalitätensprachunterricht und Traditionen

Die Tschitschauer Nivegytaler Deutsche Grund- und Kulturschule wurde im September 1993 in dem leeren Gebäude der örtlichen Produktionsgenossenschaft in Betrieb genommen.

Infolge der Zusammenarbeit der Gemeinden, Bürgermeister und Vertretungsorganen - mit Unterstützung der Bevölkerung - gründeten die fünf Siedlungen vom Nivegy-Tal nach vielen Jahrzehnten endlich eine Grundschule mit acht Klassen in einem eigenen Gebäude.

Die Stiftung der Schule war wichtig, weil die meisten Jugendlichen in die nahe gelegenen Städte und die benachbarten größeren Dörfer zogen.

Die Bevölkerungszahl ging gefährlich zurück und die Siedlung begann zu veraltern.

Die lokale Zusammenarbeit erwies sich als dauerhaft, obwohl für die Institution zu Beginn keine große Zukunft vorhergesagt wurde.

Nach Erhalt der angemessenen finanziellen Bedingungen wurde das Gebäude mit Hilfe der hier lebenden Handwerker zu einer Schule umgebaut.

Die Schule - 8 Klassenzimmer, ein Schulleiterbüro, ein Sekretariat, Lehrerräume, eine Bibliothek, ein Turnsaal und Zeugkammer, eine Lehrküche, ein Werkraum, eine Aula, ein Esssaal und eine Heizküche - war bereit, die Kinder und Lehrer zu empfangen.

Der wundervolle Park rund um das Gebäude bietet seitdem eine einzigartige Umgebung.

Nationalitätenwurzeln /Ethnische Wurzeln

Aufgrund des historischen Hintergrunds der Siedlungen wurde sie von Anfang an als deutsche Grundschule betrieben.

Die Deutschen wurden Mitte des 18. Jahrhunderts hauptsächlich in Szentjakabfa und Balatoncső angesiedelt.

Die in den umliegenden Dörfern ankommenden Siedler, die aus dem Rheinland, aus Honbach, in die Dörfer der Esterházy-Ländereien kamen, fanden zunächst in Vöröstó und Barnag ein neues Zuhause und zogen nach ihrer Überbevölkerung in die fast leeren Häuser des Nivegy-Tales.

Viele Nachnamen sollen dies unterstützen, da mehr als die Hälfte der Bevölkerung (noch mehr in Szentjakabfa) deutsche Herkunft hatte.

Die politische Situation nach dem Zweiten Weltkrieg, in den Jahren 1946-47 wegen der Idee der kollektiven Schuld (obwohl zum Glück die Vertreibungen hier nicht stattfanden), besiegelte jahrzehntelang das Schicksal der hier lebenden Deutschen und des lokalen Dialekts.

Leider gab es in unseren Dörfern fast einen totalen Sprachverlust, was natürlich auch die Schwächung der schwäbischen Identität mit sich brachte.

Nur die älteste Generation benutzte die Sprache ausschließlich im Familienkreise.

Auch deutschsprachige Messen wurden eingestellt, was die Assimilation weiter verstärkte.

Infolgedessen hörte und benutzte die Sprache die Altersgruppe nach dem Zweiten Weltkrieg nur selten.

Der Sprachunterricht wurde fast vollständig abgeschafft.

Trägerschaftsänderung

Die Institution arbeitete viele Jahre lang stabil unter der Trägerschaft der lokalen Regierungen. Die ehemaligen Selbstverwaltungen der fünf Nivegy-Taler Dörfern stellten sicher, dass der deutsche Nationalitätensprachunterricht angemessen funktionierte.

Im Jahr 2012 wurde diese Schule jedoch auch vom Staat in die Trägerschaft genommen, als Mitgliedsinstitution des Lehrbezirks in Balatonfüred.

Die Situation war nicht günstig, um das besondere Image und die Autonomie der Schule aufzuhalten.

Unsere hart erkämpfte Unabhängigkeit wurde beschädigt, und das Sicherheitsgefühl begann aufgrund des Plans der Schulzentren zu zittern.

Ermutigt von LdU und von den Vorsitzenden der Deutschen Selbstverwaltung im Komitat Wesprim begann die Schulleitung und die Deutsche

Gemeindeselbstverwaltung von Tschitschau nach einem neuen Weg zu suchen.

Mit Unterstützung der deutschen und örtlichen Gemeindeselbstverwaltungen der anderen vier Siedlungen des Nivegy-Tales wurde die Trägerschaft der Schule nach langen Besprechungen, viel Koordination und Büroarbeit ab 2016 an die deutsche Gemeindeselbstverwaltung von Tschitschau übertragen.

Innovation in unserer Umwelt

Diese wichtigen Änderungen führten zwangsläufig zu einer neuen Situation, die kontinuierlich verbessert werden musste.

Natürlich musste sich die Schule auch erfolgreich an die veränderten Erwartungen der Umwelt anpassen. In der Praxis bedeutet dies die Schritte zur Schaffung und Verbreitung der Neuerungen, darüber hinaus müssen wir die Qualitätssicherungsanforderungen erfüllen, die heute in Bezug auf die öffentliche Bildung gestellt werden.

Innovation ist in den letzten anderthalb bis zwei Jahrzehnten zu einem der Schlüsselbegriffe des pädagogischen Denkens geworden. Das Wesentliche der Sache ist, dass wir im Vergleich zur bestehenden Unterrichtspraxis Neuerungen einführen. Im Unterschied zur Reform kommt Innovation nicht von der oberen Führung und ist nicht obligatorisch, sondern sie entsteht als Ergebnis einer inneren Motivation

Der Bedarf auf die fachlichen Weiterentwicklung unserer Schule und die Betonung des neuen ethnischen Images resultierte nicht nur aus der Änderungen der Erwartungen im externen Umfeld (Wechsel der Trägerschaft), sondern aus eigener Entschlossenheit.

Glücklicherweise suchten gleichzeitig immer mehr Institutionen im ganzen Land nach diesem Weg. Wir haben auf allen Organisationsebenen der Ungarndeutschen - dank der Arbeit von Imre Ritter, Sprecher der deutschen Minderheit, später Abgeordneter – ein motivierendes, hilfreiches Makroumfeld um uns herum.

Institutionen, die in Ungarn deutsche Nationalität Bildung anbieten, werden von mehreren Organisationen unterstützt, darunter:

- Die Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen – LDU Bildungsabteilung
- Nemzetiségi POK , Pedagógiai Oktatási Központ
- Ethnische Abteil des Pädagogisches Bildungszentrums
- Ungarndeutsches Pädagogisches Institut - UDPI
- Regionalbüro,

Mit ihren professionellen Programmen, Kongressen und Beratungsorganisationen unterstützen sie seit Jahren die Institutionen.

Sie erstellen Empfehlungen, die als Anhaltspunkte dienen. Die Selbstverwaltung des gegebenen Ortes, die Führung der Institution, die Pädagogen und die Organisationen, die das Institut unterstützen können unter Berücksichtigung der örtlichen Möglichkeiten unter diesen Empfehlungen wählen. So machen wir es auch, bauen auf unsere bisherigen Ergebnisse und setzen uns neue Ziele und Aufgaben.

Nationalitäten Ziele und Aufgaben

Auf der Ebene der Institution:

- Der Name der Schule ist auf dem Wappen, dem Logo, dem Stempel, im Zeugnis und in den Medien auf zwei Sprachen angegeben.
- Die Programme innerhalb und außerhalb der Einrichtung stehen im Einklang mit den Partnerorganisationen.
- Die Ergebnisse der Nationalitätenwettbewerbe und die Arbeiten im Deutsch- und Landeskundenunterricht werden regelmäßig auf der Webseite, am Schwarzen Brett, im Korridor der Schule und in den Klassenzimmern veröffentlicht
- 2015 haben wir uns den DSD I. Sprachprüfungssetzen angeschlossen, so haben unsere Schulabgänger die Möglichkeit eine Sprachprüfung abzulegen.
- Wir organisieren hochwertige Nationalitätenprogramme für unsere Schüler und pflegen ungarndeutsche Traditionen (Martinstag, Nationalitätstag und Konzert, Trachttag).
- Die Auftritte unserer Schüler und Nationalitätengruppen in dem öffentlichen Leben werden in den lokalen und regionalen Medien veröffentlicht, und die Urkunden, Preise, Pokale werden im Schulgebäude ausgestellt.
- -Wir machen die Praktiken, Ideen, innovativen Pläne und Aktivitäten unserer Einrichtung auf unserer Website in den lokalen, regionalen und überregionalen Medien zum Gemeingut.
- (Unter Bildschirm, Kossuth Rádió, Napló, Neue Zeitung)
- Wir bewerben uns regelmäßig bei Bethlen Gábor AG, EMMI, BMI und anderen Bewerbungen, die die nationalitäten Identität erneuern und fördern.
- In unserer Schulzeitung (Nivegy-Taler Klingeln) haben wir einen Abteil direkt für nationalitätenbetroffene Themen.
- Wir abonnieren ungarndeutsche Zeitschrift .(Neue Zeitung)
- In unserer Bibliothek haben wie eine Deutsche-Ecke.
- Unsere Schule bietet eine gute Möglichkeit in der Lehrküche die ungarndeutsche Gastronomie kennenzulernen. Wir laden Eltern, Großeltern zu unseren Kochprogrammen ein um die Traditionen zwischen Generationen zu erben lassen.
- In unserer Aula stellt unsere Identität eine ständige Ausstellung mit alten Gegenständen dar.
- Wir fokussieren regelmäßig auf außerschulische Programme um ungarndeutsche Kenntnisse zu vermitteln. (Ausflüge, Lagern, Theaterbesuch)
- Wir arbeiten mit Partnerschulen und mit dem Verein für Ungarndeutschen Schule im Komitat Veszprém zusammen.
- Wir organisieren Camps, Klassenfahrten ins Mutterland. (Obervellach- Österreich, Gesäuse Nationalpark-Österreich, Ramsen-Deutschland)
- Unsere Pädagogen sind motiviert, sie nehmen an Weiterbildungen für ungarndeutschen Lehrkräfte teil. (Budapest, Veszprém, Wien, Freiburg, Ottobeuren, Wiesbaden)
- Wir haben es vor, Volkstrachten wieder nähen zu lassen, damit unsere SchülerInnen an Festen, Wettbewerben einheitlich auftreten können.
- Wir sind aktiv in den örtlichen Gemeindeleben, nehmen an Festen und Veranstaltungen teil. (Nationalfeste, Tag der alten Leute usw.)
- In unserer Musikschule stehen zur Akkordeonkapelle alle Bedienungen zur Verfügung.

Von Pädagogenaspekten:

- Kennen die Nationalitäteninhalte des Pädagogischen Programms genau.
- Benutzen bewusst die Sprache der Nationalität in allen Situationen.
- Sind immer bereit, an Weiterbildungen teilzunehmen.
- Vorbereiten die SchülerInnen auf die DSD1 Prüfung und andere Nationalitätenund Sprachbewerbe.
- Bei der Planung passen alle örtliche und weitere Möglichkeit in den Lernprozess, sowie der Besuch von Heimatstuben, Ausstellungen und kulturellen Veranstaltungen. (Heimatstube in Jáképfa, Zentrum-Blickpunkt,

- Deutsche Bühne in Szekszárd, Schulzentrum in Baje)
- Erweitern den Erbeschatz unserer Gemeinden. (aktives Teilnehmen an der Arbeit in Tschitschau)
- Bei der Stoffplanung nehmen die ungarndeutsche Hauptlinien in Acht (Steh dazu! - Program der LDU)
- Haben gute Partnerschaft mit ungarndeutschen Eltern, Kollegen.
- Vorbereiten die SchülerInnen auf ungarndeutschspezifische Wettbewerbe, Veranstaltungen. (seit 1996 nehmen wie jedes Jahr in Waschludt an der
- Komitatsfestival teil)
- Nehmen aktiv sowie an örtlichen als auch Komitats- und Landeswettbewerben teil. (VUK, Pfiffikus usw.)
- Haben eine Position in der örtliche Nationalitätenselbstverwaltung. (je nach der Möglichkeit)

Alapfokú művészetoktatás

Alapelvek

Intézményünk alapfokú művészeti iskolája a zenei nevelést a személyiségfejlesztés kiemelkedő eszközének tekinti. Meggyőződésünk, hogy a zenetanulás nem csupán hangszeres tudást közvetít, hanem fejleszti a kreativitást, az önkifejezést, az érzelmi intelligenciát, a kitartást, az együttműködési készséget és az esztétikai érzékenységet.

Pedagógiai munkánk során olyan értékközvetítő szemléletet képviselünk, amely figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, egyéni képességeit és fejlődési ütemét. Célunk, hogy minden növendék megtapasztalja a zenélés örömeit, sikerélményhez jusson, és képességeinek megfelelően bontakoztathassa ki tehetségét.

A zenei képzés során kiemelt figyelmet fordítunk:

- az értékes zenei kultúra megismertetésére és megszerettetésére;
- a tanulók zenei ízlésének, igényességének és esztétikai érzékének fejlesztésére;
- a hangszeres és elméleti ismeretek magas színvonalú elsajátítására;
- a kreativitás, az önálló zenei gondolkodás és az önkifejezés fejlesztésére;
- az egyéni és közös muzsikálás örömeinek megtapasztalására;
- a rendszeres gyakorlás, a kitartás és a felelősségteljes munkavégzés igényének kialakítására
- a színpadi szereplésekhez szükséges önbizalom és előadói készségek fejlesztésére;
- a magyar és a német nemzetiségi zenei hagyományok megismerésére és ápolására;
- a helyi kulturális életben való aktív részvételre.

A művészeti nevelés során korszerű pedagógiai módszereket és digitális eszközöket alkalmazunk, amelyek támogatják a differenciált fejlesztést, az önálló tanulást és az együttműködést. A digitális technológiát tudatosan és mértéktartóan alkalmazzuk, figyelembe véve annak pedagógiai, egészségügyi és mentális hatásait.

Célunk, hogy növendékeink nyitott, alkotó, kulturált személyiséggé váljanak, akik értéként tekintenek a zenére, képesek befogadni és létrehozni művészeti értékeket, valamint aktív szerepet vállalnak közösségük kulturális életében.

Az alapfokú művészetoktatás célja az akkordikus tanszak, billentyűs tanszak, fafúvós tanszak, vokális tanszak, vonós, pengetős tanszak területein

Az alapfokú művészeti nevelés-oktatás céljai

Az alapfokú művészeti nevelés célja, hogy a zene eszközeivel hozzájáruljon a tanulók személyiségének harmonikus fejlődéséhez, kreativitásuk kibontakoztatásához, valamint az értékteremtő és értékőrző szemlélet kialakításához.

Ennek érdekében intézményünk törekszik arra, hogy:

- fejlessze a tanulók zenei képességeit, készségeit és kompetenciáit, figyelembe véve egyéni adottságaikat és fejlődési ütemüket;
- támogassa az önkifejezést, a kreativitást, az alkotó- és előadókészség fejlődését;
- kialakítsa az értékes zene iránti nyitottságot, az igényes zenei ízlést és az esztétikai érzékenységet;
- megismertesse a tanulókkal a magyar, a német nemzetiségi és az egyetemes zenei kultúra értékeit;
- hozzájáruljon a nemzeti és a német nemzetiségi identitás erősítéséhez, a kulturális hagyományok megőrzéséhez és továbbadásához;
- fejlessze az együttműködési készséget, az empátiát, a közösségi felelősségvállalást és a társas kapcsolatok minőségét a közös zenélésen keresztül;
- biztosítsa a tehetségek felismerését, kibontakoztatását és gondozását, valamint segítse a művészeti pálya iránt érdeklődő tanulók orientációját;
- lehetőséget biztosítson a tanulók számára tudásuk bemutatására hangversenyeken, versenyeken, kulturális rendezvényeken és közösségi szerepléseken;
- ösztönözze az önálló tanulást, a kitartó gyakorlást és a folyamatos önfejlesztést;
- korszerű pedagógiai módszerek és digitális eszközök alkalmazásával támogassa a differenciált fejlesztést és a tanulási folyamatot, figyelembe véve a digitális eszközhasználat tudatos és egészséges egyensúlyát;
- elősegítse a tanulók testi-lelki egészségét, az alkotás örömeinek meg tapasztalását és a pozitív énkép kialakulását.

Intézményünk olyan támogató, inspiráló és elfogadó zeneiskolai környezetet kíván biztosítani, ahol tanuló és pedagógus egyaránt örömmel vesz részt a közös munkában. Fontosnak tartjuk, hogy növendékeink sikerélményekhez jussanak, kibontakoztassák tehetségüket, és a zene életük meghatározó értékévé váljon.

Kiemelt célunk, hogy tanulóink megismerjék a Nivegy-völgy és a térség német nemzetiségi zenei hagyományait, népdalkincsét és hangszeres kultúráját. A harmonikazenekar, valamint a német nemzetiségi zenei programok révén lehetőséget biztosítunk arra, hogy a helyi kulturális örökség élő formában jelenjen meg a zeneoktatásban, és hozzájáruljon a hagyományok továbbadásához.

Oktatási feladatok

Az alapfokú művészeti nevelés-oktatás során kiemelt feladatunk, hogy:

- megalapozzuk és folyamatosan fejlesszük a tanulók zenei műveltségét;
- átadjuk a hangszeres játékhoz és a zenei ismeretek elsajátításához szükséges elméleti és gyakorlati tudást;
- felkészítsük a zenei pálya iránt érdeklődő növendékeket a művészeti középfokú intézményekben történő továbbtanulásra;
- fejlesszük a tanulók zenei hallását, ritmusérzékét, intonációját, manuális készségeit, zenei memóriáját és előadói képességeit;
- kialakítsuk az önálló gyakorlás igényét, az önértékelés képességét és a fejlődésre való nyitottságot;
- megismertessük a tanulókkal a magyar, a német nemzetiségi és az egyetemes zenekultúra értékeit, valamint a különböző zenei stílusok sajátosságait;
- fejlesszük a tanulók zenei ízlését, kreativitását és improvizációs készségét;

- ösztönözzük a minőségi zenei tartalmak tudatos befogadását, valamint a digitális és hagyományos zenei források értő használatát;
- rendszeres hangversenyek, iskolai és települési fellépések, valamint közös koncertlátogatások szervezésével erősítsük az élő zenei élmények iránti nyitottságot;
- lehetőséget biztosítsunk az egyéni és közös muzsikálás örömeinek meg tapasztalására;
- ösztönözzük tanulóink részvételét helyi, vármegyei és országos versenyeken, fesztiválokon és kulturális rendezvényeken;
- támogassuk a zeneiskola aktív szerepvállalását a település és a térség kulturális életében, különös tekintettel a német nemzetiségi hagyományokat ápoló rendezvényekre.

A NAT által meghatározottak megvalósulása

A Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek megvalósítása

Intézményünk pedagógiai munkája a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területekre és nevelési célokra épül. Ezek a célok áthatják az oktató-nevelő munka egészét, megjelennek a tantárgyak tananyagában, a tanórákon, a tanórán kívüli foglalkozásokon, az osztályfőnöki munkában, valamint az intézményi programokban és közösségi rendezvényeken.

Erkölcsei nevelés

Célunk, hogy tanulóink felelős, becsületes, együttérző és másokat tisztelő személyiséggé váljanak. Ennek érdekében fejlesztjük erkölcsi érzéküket, igazságérzetüket és felelősségtudatukat, támogatjuk az önálló gondolkodást, a helyes döntéshozatalt és a felelős életvezetést. Kiemelt figyelmet fordítunk a kötelességtudat, a szorgalom, a kitartás, az empátia, a segítőkészség, a tolerancia és a kulturált konfliktuskezelés fejlesztésére. Pedagógusaink személyes példamutatásukkal erősítik a tisztesség, a becsület és a közösségi normák tiszteletét.

Nemzeti öntudatra és hazafias nevelés

Célunk, hogy tanulóink megismerjék és megbecsüljék Magyarország történelmét, kulturális örökségét és nemzeti értékeit, valamint erősödjön bennük a szülőföld és a haza iránti elkötelezettség. Ennek érdekében megismertetjük velük nemzeti kultúránk kiemelkedő személyiségeit és hagyományait, méltó módon emlékezünk meg nemzeti ünnepeinkről, valamint kiemelt figyelmet fordítunk a Nivegy-völgy helyi értékeinek, a német nemzetiségi kultúrának és hagyományoknak a megőrzésére. Nevelőmunkánkkal elősegítjük a magyar és a német nemzetiségi identitás erősítését, valamint más népek és kultúrák iránti nyitottság és tisztelet kialakulását.

Állampolgárságra és demokráciára nevelés

Célunk, hogy tanulóink megismerjék az állampolgári jogokat és kötelességeket, tiszteljék a demokratikus értékeket, az emberi méltóságot és a jogállamiság alapelveit. Fejlesztjük felelősségérzetüket, önálló gondolkodásukat, együttműködési készségüket és kulturált vitakultúrájukat. Az iskolai közösségi élet és a diákönkormányzat működése lehetőséget biztosít a demokratikus részvétel gyakorlására.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Segítjük tanulóinkat önmaguk megismerésében, önbizalmuk és reális önértékelésük kialakításában. Kiemelt figyelmet fordítunk az empátia, az együttműködés, a konfliktuskezelés, a kommunikáció és a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására.

A családi életre nevelés

A családdal együttműködve támogatjuk a tanulókat a harmonikus családi élet értékeinek megismerésében. Erősítjük a felelősségvállalást, az egymás iránti tiszteletet, valamint az életkoruknak megfelelő ismeretek átadásával segítjük a tudatos, felelős életvezetés kialakulását.

A testi és lelki egészségre nevelés

Kiemelt feladatunk az egészséges életmódra nevelés. Támogatjuk a rendszeres testmozgást, az egészséges táplálkozást, a mentális egészség megőrzését, a stresszkezelési és konfliktuskezelési készségek fejlődését, valamint a szenvedélybetegségek megelőzését. Fontosnak tartjuk a digitális eszközök tudatos és kiegyensúlyozott használatát is.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Arra neveljük tanulóinkat, hogy figyeljenek társaikra, elfogadóak, segítőkészek és együttérzők legyenek. Iskolai programjaink során lehetőséget biztosítunk a közösségi szerepvállalásra, az önkéntes feladatok ellátására és a társadalmi felelősségvállalás megtapasztalására.

Fenntarthatóság és környezettudatosság

Ökoiskolaként kiemelt célunk a fenntartható szemlélet kialakítása. Tanulóinkat a természeti értékek megismerésére, védelmére, a felelős erőforrás-használatra és a környezetért érzett felelősségre neveljük. A fenntarthatóság elvei a tanórai és tanórán kívüli programokban egyaránt megjelennek.

Pályaorientáció

Segítjük tanulóinkat abban, hogy megismerjék saját képességeiket, érdeklődési körüket és a továbbtanulási lehetőségeket. A pályaorientációs programok, üzemlátogatások, nyílt napok és szakmai bemutatók hozzájárulnak a tudatos pályaválasztáshoz.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Célunk, hogy tanulóink életkoruknak megfelelő pénzügyi és gazdálkodási ismereteket szerezzenek. Fejlesztjük a tudatos fogyasztói szemléletet, a felelős döntéshozatalt, valamint a takarékoság és az értékteremtő munka megbecsülését.

Médiatudatosságra nevelés

Fejlesztjük tanulóink kritikus médiahasználatát és digitális tudatosságát. Megismertetjük velük a média működését, az online kommunikáció szabályait, a személyes adatok védelmének fontosságát, valamint a hiteles információforrások felismerésének módjait.

A tanulás tanítása

Valamennyi pedagógus feladata, hogy kialakítsa a hatékony tanulási szokásokat és módszereket. Támogatjuk az önálló tanulást, az információk tudatos feldolgozását, a könyvtári és digitális információforrások használatát, az együttműködésen alapuló tanulást, valamint az élethosszig tartó tanulás iránti igény kialakulását.

Egységesség és differenciálás – módszertani alapelvek

Pedagógiai munkánk középpontjában a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztése áll. Célunk, hogy minden tanuló egyéni képességeihez, érdeklődéséhez és fejlődési üteméhez igazodó támogatást kapjon, miközben biztosítjuk a közös műveltség tartalmak elsajátítását és az esélyegyenlőséget.

Ennek érdekében:

korszerű, tanulóközpontú és élményalapú tanulásszervezési eljárásokat alkalmazunk;

előnyben részesítjük az aktív tanulást, a cselekvésre épülő, felfedező és problémamegoldó módszereket;

támogatjuk az egyéni, a páros és a csoportos tanulási formákat, valamint az együttműködésen alapuló tanulást;

differenciált feladatadással, változatos tanulásszervezési formákkal és fejlesztő értékeléssel segítjük minden tanuló fejlődését;

kiemelt figyelmet fordítunk a tehetséggondozásra, a felzárkóztatásra, valamint a sajátos nevelési igényű és különleges bánásmódot igénylő tanulók egyéni fejlesztésére;

ösztönözzük a tanulók önállóságát, kreativitását, kritikai gondolkodását és problémamegoldó képességét;

lehetőség szerint kihasználjuk az iskolán kívüli tanulási környezetek – könyvtárak, múzeumok, kulturális intézmények, természeti környezet – pedagógiai lehetőségeit; támogatjuk a tantárgyak közötti kapcsolatokra épülő, multidiszciplináris szemléletet, valamint a projektalapú és témahetekhez kapcsolódó tanulásszervezést. Pedagógusaink együttműködnek egymással, a fejlesztő szakemberekkel és a szülőkkel annak érdekében, hogy minden tanuló számára biztosítsák a képességeinek megfelelő fejlődési lehetőségeket és a sikeres tanulás feltételeit.

Egyes művészeti tevékenység oktatásának cél és feladatrendszere

A zeneművészeti ág (klasszikus zene) cél- és feladatrendszere

A zeneművészeti képzés célja, hogy a tanulók életkoruknak, érdeklődésüknek és egyéni képességeiknek megfelelően sajátítsák el a hangszeres játék és a zenei műveltség alapjait, miközben személyiségük, kreativitásuk és önkifejező képességük is fejlődik.

A képzés során kiemelt feladatunk:

a zenei hallás, ritmusérzék, intonáció, technikai készségek és előadói képességek fejlesztése; az értékes magyar, német nemzetiségi és egyetemes zenei kultúra megismertetése és megszerettetése;

a hangszeres játék örömeinek, az önálló gyakorlás igényének és a zenei önkifejezés képességének kialakítása;

az egyéni és közös zenélés, a kamarazenei és együttes muzsikálás élményének biztosítása;

a tanulók kreativitásának, zenei fantáziájának és előadói önbizalmának fejlesztése;

a tehetséggondozás, valamint a művészeti pályára készülő növendékek továbbtanulásának támogatása;

a koncertlátogatások, hangversenyek, versenyek és kulturális rendezvények révén a zenei élmények gazdagítása;

a digitális tanulási lehetőségek tudatos alkalmazása a zenei ismeretek bővítésében és az önálló felkészülés támogatásában.

Intézményünk különös hangsúlyt fektet a helyi és a német nemzetiségi zenei hagyományok megőrzésére. A harmonikazenekar, valamint a német nemzetiségi népzenei és kulturális programok lehetőséget biztosítanak arra, hogy növendékeink aktív részesei legyenek közösségük kulturális életének, és a zene segítségével ápolják, továbbadják településük hagyományait.

Pedagógiai munkánk célja, hogy tanulóink nyitott, igényes zenei ízlésű, együttműködő és alkotó személyiségekké váljanak, akik a megszerzett tudást nemcsak tanulmányaik során, hanem mindennapi életükben és közösségeikben is értékként tudják kamatoztatni.

Kulcskompetenciák, a kompetencia alapú oktatás pedagógiai feltételrendszerének kialakítása

Kulcskompetenciák fejlesztése

Pedagógiai munkánk célja, hogy tanulóink olyan ismereteket, készségeket, képességeket és attitűdöket sajátítsanak el, amelyek lehetővé teszik számukra a sikeres továbbtanulást, a mindennapi életben való eligazodást, valamint a változó társadalmi és munkaerőpiaci környezethez való alkalmazkodást.

A kulcskompetenciák fejlesztése valamennyi tantárgy, tanórán kívüli foglalkozás és iskolai program közös feladata. A kompetenciafejlesztés során korszerű, tanulóközpontú pedagógiai módszereket alkalmazunk, kiemelt figyelmet fordítva az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciálásra, az együttműködésre és a gyakorlati alkalmazhatóságra.

Nevelő-oktató munkánk során fejlesztjük:

- a tanulási kompetenciákat;

- a kommunikációs kompetenciákat, különös tekintettel az anyanyelvi és a német nyelvi kommunikációra;
- a digitális kompetenciákat és a digitális eszközök tudatos, felelős használatát;
- a matematikai és logikus gondolkodást;
- a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat;
- a kreativitást, az önkifejezést és a kulturális tudatosságot;
- a kezdeményezőkézséget, a vállalkozói szemléletet és az innovatív gondolkodást.

Intézményünk sajátos arculatának megfelelően a kulcskompetenciák fejlesztését áthatja a német nemzetiségi nevelés, az alapfokú művészeti nevelés és az ökoiskolai szemlélet. Célunk, hogy tanulóink tudásukat képesek legyenek a gyakorlatban alkalmazni, nyitott, együttműködő, felelősségteljes és alkotó személyiségekké váljanak.

Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elvek

Intézményünk célja, hogy minden tanuló egyéni adottságainak, képességeinek, érdeklődésének és fejlődési ütemének megfelelő támogatást kapjon személyiségének harmonikus kibontakoztatásához. Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy tanulóink kiegyensúlyozott, felelősségteljes, nyitott és együttműködő személyiséggé váljanak.

A személyiségfejlesztés kiemelt feladatai:

- a tanulók értelmi képességeinek, kreativitásának és problémamegoldó gondolkodásának fejlesztése;
- a tanulási motiváció, az önálló ismeretszerzés és az élethosszig tartó tanulás iránti igény kialakítása;
- az önismeret, az önbizalom, a reális önértékelés és a felelősségvállalás erősítése;
- a szociális kompetenciák, az együttműködés, az empátia, a tolerancia és a kulturált kommunikáció fejlesztése;
- -a közösségi együttélés szabályainak, az egymás iránti tiszteletnek és a felelős magatartásnak az erősítése;
- -a nemzeti és a német nemzetiségi identitás, valamint a kulturális sokszínűség iránti nyitottság és tisztelet kialakítása;
- -az egészséges életmódra, a környezettudatos gondolkodásra és a fenntartható életvitelre nevelés;
- - a művészetek, a zene és a közösségi élmények személyiségformáló szerepének tudatos erősítése.

Pedagógiai munkánk alapelve, hogy a tanulók aktív részesei legyenek saját fejlődésüknek. Olyan biztonságos, elfogadó és támogató iskolai légkört alakítunk ki, amely ösztönzi az önálló véleményalkotást, a kezdeményezőkézséget, a felelős döntéshozatalt és a közösségért vállalt felelősséget. Fontosnak tartjuk, hogy tanulóink képessé váljanak a változó világ kihívásaihoz való alkalmazkodásra, miközben tiszteletben tartják az emberi méltóságot, a közösségi értékeket és a társadalmi normákat.

A művészeti nevelés személyiségfejlesztő feladatai

Az alapfokú művészeti nevelés kiemelkedő szerepet tölt be a tanulók személyiségének harmonikus fejlesztésében. A zenetanulás nem csupán hangszeres ismereteket közvetít, hanem hozzájárul az érzelmi intelligencia, a kreativitás, az önfegyelem, a kitartás és az együttműködési készség fejlődéséhez.

Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy növendékeink egyéni adottságaiknak, érdeklődésüknek és fejlődési ütemüknek megfelelő támogatást kapjanak, és a zene örömforrássá, valamint személyiségük fejlődésének meghatározó elemévé váljon.

A művészeti nevelés során kiemelt feladatunk:

- a zenei képességek mellett a kreativitás, az önkifejezés és az alkotókészség fejlesztése;
- a tanulási motiváció, a kitartás és az önálló gyakorlás iránti igény kialakítása;
- az önismeret, az önbizalom és a reális önértékelés erősítése;
- az együttműködés, az empátia, a közösségi felelősségvállalás és a kulturált kommunikáció fejlesztése;

- az esztétikai érzékenység, a művészeti értékek iránti nyitottság és a minőségi zene iránti igény kialakítása;
- a tehetségek felismerése, gondozása és kibontakoztatása;
- olyan támogató, elfogadó légkör kialakítása, amelyben a tanulók sikerélményekhez jutnak és örömmel vesznek részt a közös zenélésben.

Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy növendékeink megismerjék és értéként őrizzék a magyar és a német nemzetiségi zenei hagyományokat. A közös muzsikálás, a harmonikazenekar, valamint az iskolai és települési kulturális rendezvényeken való szereplések erősítik a közösséghez való tartozás érzését, a nemzetiségi identitást és a kulturális örökség továbbadását.

Pedagógusaink minden tanulóra egyéni személyiségként tekintenek. Munkájuk során figyelembe veszik a növendékek életkori sajátosságait, képességeit, motivációját és családi hátterét, hogy minden gyermek a saját lehetőségeihez mérten érhesse el a legjobb eredményt.

Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat

A teljes körű egészségfejlesztés során négy egészségfejlesztési alapeladat rendszeres végzését értjük, amelyet minden tanulóval, a teljes tantestület és a szülők bevonásával, szakmai ellenőrzés és megfelelő finanszírozás mellett végezzük.

Ezek:

- a) az egészséges táplálkozásra nevelés,
- b) az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység,
- c) a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek, valamint a sporttevékenység alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- d) az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Intézményünk kiemelt feladatának tekinti a tanulók testi, lelki és szociális jóllétének támogatását. A teljes körű egészségfejlesztés az iskola valamennyi nevelési területét áthatja, megvalósításában a pedagógusok, a gyermekekkel foglalkozó szakemberek, a szülők és az intézmény partnerei egyaránt részt vesznek.

Az egészségfejlesztés céljai

Intézményünk célja, hogy tanulóink testi, lelki és szociális jóllétét támogató iskolai környezetet biztosítson, valamint kialakítsa bennük az egészségtudatos életmód iránti igényt és felelősségérzetet. Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy tanulóink képesek legyenek egészségük megőrzésére, tudatos életmódbeli döntések meghozatalára és a mindennapi élet kihívásainak kiegyensúlyozott kezelésére.

Hosszú távú céljaink

- az egészséges életmód iránti pozitív attitűd kialakítása;
- a testi, lelki és szociális egészség megőrzésének támogatása;
- a rendszeres testmozgás, az egészséges táplálkozás és a személyes higiéné iránti igény kialakítása;
- a mentális egészség, az érzelmi biztonság és a kiegyensúlyozott személyiség fejlődésének elősegítése;
- a felelős döntéshozatal, az önismeret és az egészségtudatos életvezetés megalapozása.

Középtávú céljaink

- az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése;
- a társas kapcsolatok, az együttműködés és a konfliktuskezelési képességek erősítése;
- a káros szenvedélyek és függőségek megelőzése;

- a stresszkezelés, a lelki egészség megőrzése és a pozitív énkép kialakításának támogatása;
- a családokkal és az egészségügyi szolgálat szakembereivel való együttműködés erősítése.

Feladataink

Az egészségfejlesztési célok megvalósítása érdekében:

- együttműködünk az iskolaorvossal, a védőnővel, a fogorvossal és más szakemberekkel;
- rendszeres egészségnevelési, prevenciós és felvilágosító programokat szervezünk;
- támogatjuk a rendszeres testmozgást, a sportolást és az aktív életmódot;
- figyelmet fordítunk a tanulók lelki egészségére, a bántalmazás megelőzésére és a biztonságos iskolai környezet kialakítására;
- segítjük a tanulók egészséges életmóddal, táplálkozással, személyes higiéniával és digitális jólléttel kapcsolatos ismereteinek bővítését;
- szükség esetén együttműködünk a gyermekjóléti, családsegítő és egyéb támogató szolgálatokkal.

Ökoiskolaként különös hangsúlyt fektetünk arra, hogy tanulóink felismerjék az egészséges életmód és a természeti környezet védelme közötti kapcsolatot. A természetközeli nevelés, a rendszeres mozgás, a környezettudatos szemlélet és a művészeti tevékenységek egyaránt hozzájárulnak testi és lelki egészségük megőrzéséhez.

Rövid távú egészségfejlesztési célok és feladatok

Egészségfejlesztő tevékenységünk célja, hogy tanulóinkban kialakuljon az egészségtudatos, környezettudatos és felelősségteljes életmód iránti igény. Fontosnak tartjuk, hogy a tanulók aktívan járuljanak hozzá saját egészségük, valamint közvetlen környezetük megővéséhez.

Ennek érdekében:

- fejlesztjük a személyes higiéniával, az egészséges táplálkozással és az egészséges életmóddal kapcsolatos ismereteket és szokásokat;
- ösztönözzük a rendszeres testmozgást, a szabad levegőn végzett tevékenységeket és a sportolást;
- támogatjuk a helyes testtartás kialakítását és a mozgásszervi problémák megelőzését;
- biztosítjuk a mindennapos testnevelés, valamint szükség szerint a gyógytestnevelés felteteleit;
- együttműködünk a szülőkkel az egészséges életmódra nevelés és a helyes táplálkozási szokások kialakítása érdekében;
- kiemelt figyelmet fordítunk a személyi higiéniára, a kéz- és szájápolásra, valamint a kulturált étkezési szokások kialakítására;
- ösztönözzük tanulóinkat az iskola és környezetének megővására, a tiszta és rendezett környezet fenntartására, valamint az ökoiskolai szemlélet mindennapi gyakorlására.

Egészségfejlesztési feladataink megvalósítása során együttműködünk az iskola-egészségügyi szolgálattal, a szülőkkel és a külső szakemberekkel annak érdekében, hogy tanulóink egészséges, biztonságos és támogató környezetben fejlődhessenek.

Intézményünk lehetőség szerint támogatja a gyalogos, kerékpáros és egyéb aktív közlekedési formákat, valamint a természetben megvalósuló mozgásos és tanulási programokat.

Az egészségfejlesztés további feladatai

Egészséges és támogató iskolai környezet kialakítása

Célunk olyan biztonságos, elfogadó és támogató iskolai légkör kialakítása, amelyben tanuló és pedagógus egyaránt jól érzi magát. Ennek érdekében:

- erősítjük a kölcsönös tiszteletet, a bizalmat, az együttműködést és a segítőkészséget;
- fejlesztjük a tanulók önismeretét, önbizalmát és érzelmi intelligenciáját;

elősegítjük a sajátos nevelési igényű, a fogyatékkal élő és a különleges bánásmódot igénylő tanulók elfogadását és befogadását;

- változatos tanórán kívüli programokkal, közösségi rendezvényekkel és szabadidős tevékenységekkel támogatjuk a közösségépítést és a lelki egészség megőrzését.

A káros szenvedélyek megelőzése

Kiemelt feladatunk a szenvedélybetegségek és egyéb káros függőségek megelőzése. Ennek érdekében:

- életkoruknak megfelelő ismereteket nyújtunk az egészséget veszélyeztető szokásokról és azok következményeiről;
- fejlesztjük a tanulók felelős döntéshozatali képességét és az egészséges életmód iránti elkötelezettségét;
- erősítjük az önbizalmat, az önérvényesítést és a kortárs nyomással szembeni ellenálló képességet;
- szükség esetén együttműködünk a szülőkkel és a megfelelő szakmai szervezetekkel.

Baleset-megelőzés és biztonság

Nagy hangsúlyt fektetünk a biztonságos iskolai környezet megteremtésére. Ennek érdekében:

- ismertetjük és következetesen betartatjuk a házirend, valamint a munkavédelmi és tűzvédelmi szabályokat;
- fejlesztjük a tanulók közlekedésbiztonsági és elsősegélynyújtási ismereteit;
- rendszeresen felhívjuk a figyelmet a baleset-megelőzés fontosságára.

Lelki egészség és családi életre nevelés

Segítjük tanulóinkat testi és lelki fejlődésük megértésében, önmaguk és társaik elfogadásában, valamint az életkoruknak megfelelő emberi kapcsolatok kialakításában. Fontosnak tartjuk a családi értékek tiszteltését, a felelős magatartás kialakítását és a bizalomra épülő kommunikáció erősítését. Az érzékeny témák feldolgozása mindig a tanulók életkorának megfelelően, a családokkal együttműködve történik.

Személyi higiéniére nevelés

Célunk, hogy tanulóinkban kialakuljon a személyi higiénié iránti igény, valamint a rendezett, kulturált megjelenés és a környezetük iránti felelősség.

Ennek érdekében:

- fejlesztjük a helyes testápolási, kéz- és szájhigiénés szokásokat;
- együttműködünk az iskolaorvossal, a védőnővel és a fogorvossal a megelőzés és az egészségnevelés területén;
- ösztönözzük a kulturált megjelenést és az alkalomhoz illő öltözködést;
- neveljük tanulóinkat az iskola és környezetének tisztaságára, valamint a közösségi terek megóvására;
- erősítjük a környezettudatos és felelősségteljes magatartást.

A személyi higiéniével kapcsolatos szokások kialakítását a mindennapi nevelőmunka, az osztályfőnöki foglalkozások és az egészségügyi szakemberekkel közösen szervezett programok segítik.

Egészséges táplálkozásra nevelés

Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges táplálkozás alapelveit, és azok a mindennapi életük részévé váljanak.

Ennek érdekében:

- életkoruknak megfelelő ismereteket nyújtunk a korszerű, kiegyensúlyozott táplálkozásról;
- felhívjuk a figyelmet a rendszeres étkezés, a megfelelő folyadékbevitel, valamint a zöldség- és gyümölcsfogyasztás jelentőségére;
- támogatjuk a kulturált étkezési szokások és az étkezési higiénié kialakulását;
- tudatosítjuk a túlzott cukor-, energiatartalmú és ultrafeldolgozott élelmiszer-fogyasztás egészségügyi kockázatait;
- felhívjuk a figyelmet az egészségtelen fogyókúrák és a táplálkozási zavarok veszélyeire;
- együttműködünk a családokkal és az étkeztetést biztosító szolgáltatóval az egészséges táplálkozás támogatása érdekében.

Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek átadását változatos pedagógiai módszerekkel – beszélgetésekkel, projektfeladatokkal, szemléltetéssel, előadásokkal és külső szakemberek bevonásával – valósítjuk meg.

Mozgásra, sportolásra és az egészséges testtartás kialakítására nevelés

A rendszeres mozgás az egészséges életmód alapvető eleme, amely hozzájárul a testi és lelki egészség megőrzéséhez, a harmonikus személyiségfejlődéshez és a tanulási teljesítmény javításához. Intézményünk célja, hogy a mozgás és a sport iránti igény tanulóink életének természetes részévé váljon.

Ennek érdekében:

- biztosítjuk a mindennapos testnevelés feltételeit, valamint változatos sportolási lehetőségeket;
- ösztönözzük a rendszeres testmozgást, a szabadban végzett mozgásos tevékenységeket és az aktív életmódot;
- fejlesztjük a tanulók mozgáskultúráját, koordinációját, állóképességét és fizikai erőnlétét;
- kiemelt figyelmet fordítunk a helyes testtartás kialakítására, a gerincvédelemre és a mozgásszervi problémák megelőzésére;
- támogatjuk a mozgás örömeinek megtapasztalását, az egészséges versenyszellemet, a kitartást és az együttműködést;
- lehetőség szerint biztosítjuk a gyógytestnevelés, az úszásoktatás, a diáksportkörü foglalkozások, a túrák, kirándulások és sportversenyek szervezését;
- baleset-megelőzési és biztonságos sportolási ismereteket közvetítünk.

Pedagógiai munkánk során törekszünk arra, hogy a tanulók életkorának megfelelő mozgásformák változatos alkalmazásával hozzájáruljunk testi fejlődésükhöz, mentális jóllétükhöz és egészséges életmódjuk megalapozásához. Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a mozgás örömforrássá és a mindennapi élet természetes részévé váljon.

Ökoiskolaként támogatjuk a természetben megvalósuló mozgásos programokat, a gyalogos és kerékpáros közlekedést, valamint az aktív szabadidő-eltöltést, ezzel is erősítve a tanulók egészségtudatos és környezettudatos szemléletét.

Szexuális nevelés és családi életre nevelés

A szexuális nevelés az iskola nevelőmunkájának része, amely a család elsődleges nevelő szerepére építve, életkorhoz igazodó módon támogatja a tanulók testi, lelki és érzelmi fejlődését. Célja a felelős, tiszteletteljes emberi kapcsolatok, valamint az egészséges életvezetés megalapozása.

Ennek érdekében:

- segítjük a tanulókat a serdülőkor testi, lelki és érzelmi változásainak megértésében;
- fejlesztjük az önismeretet, az önbecsülést és a felelős döntéshozatal képességét;
- erősítjük az egymás iránti tiszteletet, az empátiát, az elfogadást és a felelős magatartást;
- támogatjuk a családi élet értékeinek, a tartós emberi kapcsolatok és a felelősségvállalás jelentőségének megismerését;
- életkoruknak megfelelő ismereteket nyújtunk a párkapcsolatok, a családtervezés, a szexuális egészség és a veszélyhelyzetek megelőzésének témakörében;
- szükség szerint külső szakemberek bevonásával egészségnevelési és prevenciós programokat szervezünk.

A nevelési folyamat során kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy tanulóink életkoruknak megfelelő ismeretek birtokában, felelősségteljesen, önmaguk és mások méltóságát tiszteletben tartva hoz-

zák meg döntéseiket, valamint képesek legyenek segítséget kérni és elfogadni, ha arra szükségük van.

Mentális egészség fejlesztése

Intézményünk kiemelt feladata a tanulók mentális egészségének támogatása, érzelmi biztonságuk erősítése és személyiségük harmonikus fejlődésének elősegítése. Célunk, hogy tanulóink kiegyensúlyozott önismerettel, megfelelő önbizalommal és fejlett társas kompetenciákkal rendelkezzenek.

Ennek érdekében:

- támogatjuk a reális önismeret, az önértékelés és az önbizalom fejlődését;
- fejlesztjük a problémamegoldó gondolkodást, a felelős döntéshozatal és az önállóság képességét;
- segítjük a kommunikációs, együttműködési és konfliktuskezelési készségek fejlődését;
- erősítjük a stresszkezeléshez, a lelki egyensúly megőrzéséhez és a változó élethelyzetekhez való alkalmazkodáshoz szükséges kompetenciákat;
- elfogadó, támogató és biztonságos iskolai légkört biztosítunk, amelyben minden tanuló értékes tagja a közösségnek;
- kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű, a különleges bánásmódot igénylő, valamint a mentális nehézségekkel küzdő tanulók támogatására;
- szükség esetén együttműködünk a szülőkkel, az iskola-egészségügyi szolgálattal, a pedagógiai szakszolgálatokkal és más szakemberekkel.

A mentális egészség fejlesztését a tanórai és tanórán kívüli foglalkozások, az osztályfőnöki órák, a közösségépítő programok, a művészeti és sporttevékenységek, valamint az egyéni segítő beszélgetések egyaránt támogatják. Pedagógusaink törekednek arra, hogy értékelésük fejlesztő szemléletű legyen, a tanulók erősségeire építsen, és segítse a pozitív énkép, a kitartás és a felelősségvállalás kialakulását.

Fontosnak tartjuk, hogy tanulóink megtanulják: a nehézségek és a kudarcok a fejlődés természetes velejárói, amelyek megfelelő támogatással és kitartással sikeresen feldolgozhatók, és hozzájárulnak személyiségük fejlődéséhez

Szociális tényezők és közösségi egészségfejlesztés

Célunk olyan támogató, befogadó iskolai közösség kialakítása, amely elősegíti a tanulók testi, lelki és szociális jóllétét, valamint hozzájárul az egészséges életmódhoz szükséges készségek és felelősségteljes magatartás kialakulásához.

Ennek érdekében:

- erősítjük a közösségi együttműködést, a kölcsönös tiszteletet, az empátiát és az egymás iránti felelősségvállalást;
- támogatjuk a hátrányos helyzetű és segítségre szoruló tanulók esélyegyenlőségét, szükség esetén együttműködünk a gyermekjóléti és szociális ellátórendszer szakembereivel;
- fejlesztjük a tanulók baleset-megelőzési, közlekedésbiztonsági és elsősegélynyújtási ismereteit;
- tudatosítjuk a rendszeres szűrővizsgálatok, az egészségügyi ellátás és a megelőzés jelentőségét;
- kiemelt figyelmet fordítunk a szenvedélybetegségek, a káros függőségek és az egészséget veszélyeztető magatartásformák megelőzésére;
- támogatjuk a harmonikus emberi kapcsolatok, a családi értékek és a felelős társas magatartás kialakulását;

- ösztönözzük a tanulók aktív közösségi szerepvállalását, a diákönkormányzati munkában és az iskolai programokban való részvételét.

Egészségfejlesztő munkánk során együttműködünk a szülőkkel, az iskola-egészségügyi szolgálattal, a pedagógiai szakszolgálattal, valamint szükség szerint más szakmai szervezetekkel annak érdekében, hogy minden tanuló biztonságos, támogató és egészséges környezetben fejlődhesen.

Az egészségfejlesztés során alkalmazott pedagógiai módszerek

Az egészségfejlesztés megvalósítása során olyan korszerű, életkorhoz igazodó pedagógiai módszereket alkalmazunk, amelyek aktív részvételre, együttműködésre és személyes tapasztalatszerzésre épülnek. Célunk, hogy tanulóink az egészséges életmóddal kapcsolatos ismereteket a mindennapi életben is alkalmazni tudják.

A módszerválasztás alapelvei:

- igazodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz;
- támogassa a pozitív szemlélet és az egészségtudatos magatartás kialakulását;
- építsen a személyes élményekre, a cselekvő tanulásra és a gyakorlati tapasztalatszerzésre;
- ösztönözze az együttműködést, a kommunikációt és a problémamegoldást;
- lehetőség szerint kapcsolódjon a természethez, a mozgáshoz és az ökoiskolai szemlélethez;
- legyen motiváló, élményszerű és játékos.

Alkalmazott módszereink:

- beszélgetések, irányított megbeszélések és viták;
- kooperatív tanulásszervezési eljárások;
- projektfeladatok, csoportmunka és gyűjtőmunka;
- szerepjátékok, drámapedagógiai elemek és szituációs gyakorlatok;
- problémamegoldó feladatok és esettanulmányok;
- bemutatók, szemléltetés, digitális tananyagok és oktatófilmek alkalmazása;
- gyakorlati tevékenységek (elsősegélynyújtás, közlekedésbiztonság, egészséges életmód);
- művészeti, sport- és szabadidős programok;
- külső szakemberek bevonásával megvalósuló előadások és prevenciós foglalkozások.

Az egészségfejlesztés megvalósítása

Az egészségfejlesztés intézményünkben valamennyi tantárgyhoz és iskolai tevékenységhez kapcsolódik. A tanórai és tanórán kívüli programok egyaránt hozzájárulnak az egészségtudatos szemlélet kialakításához.

Kiemelt szerepet kapnak:

- az osztályfőnöki órák;
- a természettudományos tantárgyak;
- a testnevelés és sportfoglalkozások;
- az ökoiskolai programok;
- a művészeti nevelés;
- a témanapok, projektek és egészségfejlesztési rendezvények.

Az osztályfőnöki órák visszatérő témái különösen:

- egészséges életmód és napirend;
- személyes higiéné;
- önismeret és mentális egészség;
- kommunikáció és konfliktuskezelés;
- serdülőkori testi és lelki változások;
- egészséges táplálkozás;
- környezettudatosság és fenntarthatóság;
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás;
- közlekedésbiztonság;
- szenvedélybetegségek megelőzése;

- családi életre nevelés és emberi kapcsolatok.

Az egészségfejlesztés megjelenése az egyes tantárgyakban

Az egészségfejlesztés intézményünkben nem önálló tantárgyként, hanem a tanórai és tanórán kívüli nevelőmunka egészét átfogó szemléletként jelenik meg. Az egészséges életmódra nevelés tartalmai a Nemzeti alaptanterv és a helyi tanterv előírásai alapján valamennyi évfolyamon beépülnek az egyes tantárgyak tananyagába.

Természettudomány és biológia

A tantárgyak keretében a tanulók életkoruknak megfelelő ismereteket szereznek többek között:

- az emberi szervezet működéséről és az egészség megőrzésének lehetőségeiről;
- a személyi higiénéről és az egészséges táplálkozásról;
- a rendszeres testmozgás jelentőségéről;
- a betegségek megelőzéséről és a szűrővizsgálatok szerepéről;
- a baleset-megelőzésről és az elsősegélynyújtás alapjairól;
- a serdülőkor testi és lelki változásairól;
- a szenvedélybetegségek és a káros függőségek megelőzéséről;
- a környezet és az egészség kapcsolatáról.

Etika / Hit- és erkölcstan

Az etika, illetve hit- és erkölcstan órák hozzájárulnak:

- az önismeret és az önértékelés fejlesztéséhez;
- az empátia, a tolerancia és a felelős döntéshozatal kialakításához;
- a családi életre és a felelős emberi kapcsolatokra neveléshez;
- a közösségi normák, az erkölcsi értékek és a társadalmi felelősségvállalás megerősítéséhez.

Testnevelés

A testnevelés kiemelt szerepet tölt be az egészségfejlesztésben. Feladata:

- a rendszeres testmozgás iránti igény kialakítása;
- a mozgáskultúra, az állóképesség és a fizikai erőnlét fejlesztése;
- a helyes testtartás és az egészséges életmód megalapozása;
- a sportszerűség, a kitartás, az önfegyelem és az együttműködés fejlesztése;
- a fair play szellemiségének és a szabálykövető magatartásnak az erősítése;
- a mozgás örömeinek meg tapasztaltatása és az aktív életmódra nevelés.

Az egészségfejlesztés megvalósítását valamennyi pedagógus saját szakterületén támogatja, együttműködve az iskola-egészségügyi szolgálattal, a szülőkkel és szükség szerint külső szakemberekkel.

Külső szakemberekkel megvalósuló egészségfejlesztési programok

Az intézmény egészségfejlesztő tevékenységét külső szakemberek bevonásával is támogatja. A programok életkorhoz igazodva, a tanulók szükségleteinek megfelelő témákban valósulnak meg.

Rendszeresen együttműködünk:

- az iskola-egészségügyi szolgálattal (iskolaorvos, védőnő);
- a Balatonfüredi Rendőrkapitánysággal;
- a pedagógiai szakszolgálattal;
- szükség szerint egyéb egészségügyi, gyermekvédelmi és prevenciós szakemberekkel.

A külső szakemberek bevonásával megvalósuló foglalkozások témái különösen:

- egészséges életmód és táplálkozás;
- személyi higiéné;
- serdülőkori testi és lelki változások;
- családi életre nevelés és felelős emberi kapcsolatok;
- közlekedésbiztonság;
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás;
- internetbiztonság és bűnmegelőzés;
- a káros szenvedélyek és függőségek megelőzése.

Az iskola lehetőség szerint bekapcsolódik az országos és helyi prevenció programokba (pl. DA-DA program), valamint együttműködik a rendvédelmi és egészségügyi szervezetekkel a tanulók biztonságának és egészségtudatos szemléletének fejlesztése érdekében.

Tanórán kívüli egészségfejlesztési lehetőségek

Az egészségfejlesztés a tanórán kívüli foglalkozások során is kiemelt szerepet kap.

Ennek színterei különösen:

- napközi és tanulószobai foglalkozások;
- sportköri és diáksportköri programok;
- szakkörök és művészeti foglalkozások;
- természet- és környezetvédelmi programok;
- túrák, kirándulások, erdei iskola és táborok;
- egészségnapok, sportnapok és témanapok;
- diákönkormányzati rendezvények;
- versenyek, vetélkedők és közösségi programok.

A tanórán kívüli tevékenységek célja az egészséges életmód iránti igény kialakítása, a rendszeres mozgás ösztönzése, a közösségi élmények erősítése, a természet iránti felelősség fejlesztése, valamint a testi és lelki egészség megőrzésének támogatása. Ökoiskolaként kiemelt figyelmet fordítunk a természetközeli élményekre, a környezettudatos életmódra és az aktív szabadidő-eltöltésre.

Tárgyi feltételek

Intézményünk rendelkezik a nevelő-oktató munka és az egészségfejlesztési feladatok ellátásához szükséges alapvető tárgyi feltételekkel. Az oktatást a rendelkezésre álló tantermek, könyvtár, tornatermi lehetőségek, sporteszközök, valamint a szaktantermi szemléltető eszközök és digitális tananyagok támogatják.

Az iskola folyamatosan törekszik tárgyi környezetének fejlesztésére, a tanulók számára biztonságos, egészséges és inspiráló tanulási környezet kialakítására. A fenntartóval és pályázati lehetőségek kihasználásával rendszeresen fejlesztjük eszközállományunkat és infrastruktúránkat, figyelembe véve az intézmény adottságait és a növekvő tanulói létszám igényeit.

A pedagógus szerepe az egészségfejlesztésben

Az egészségfejlesztés az intézmény valamennyi pedagógusának közös feladata. Pedagógusaink személyes példamutatásukkal, értékközvetítő magatartásukkal és mindennapi nevelőmunkájukkal hozzájárulnak az egészségtudatos életmód, a felelősségvállalás és a pozitív közösségi szemlélet kialakításához.

A pedagógusok feladata különösen:

- az egészségfejlesztési szemlélet beépítése a tanórai és tanórán kívüli tevékenységekbe;
- a biztonságos, támogató és elfogadó iskolai környezet kialakítása;
- az egészséges életmódhoz kapcsolódó pozitív értékek közvetítése;
- a tanulók egyéni szükségleteinek figyelembevétele, valamint szükség esetén a megfelelő szakemberek bevonásának kezdeményezése.

Együttműködés a szülőkkel

Az egészségfejlesztés eredményességének alapja az iskola és a család együttműködése. Intézményünk rendszeres kapcsolatot tart a szülőkkel szülői értekezletek, fogadóórák, egyéni megbeszélések és közös programok keretében.

A tanulók testi, lelki és szociális fejlődésének támogatása érdekében együttműködünk a szülőkkel, az iskola-egészségügyi szolgálattal, a pedagógiai szakszolgálattal, valamint szükség szerint más szakmai szervezetekkel. Célunk, hogy közös felelősségvállalással biztosítsuk tanulóink egészséges fejlődését és jóllétét.

A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés célja, hogy tanulóink olyan befogadó, együttműködő közösségek tagjaivá váljanak, amelyekben felelősséget vállalnak önmagukért, társaikért és környezetükért. Intézményünkben a közösségépítés a nevelő-oktató munka valamennyi területét áthatja, és a pedagógusok, a tanulók, a szülők, valamint a fenntartó együttműködésére épül.

A közösségfejlesztés kiemelt feladatai:

- az egymás iránti tisztelet, elfogadás, empátia és együttműködés erősítése;
- a közösségi felelősségvállalás, a segítőkészség és az aktív állampolgári szemlélet kialakítása;
- a demokratikus értékek, a közösségi normák és az iskolai hagyományok megismertetése és ápolása;
- a nemzeti és német nemzetiségi identitás erősítése, valamint a kulturális sokszínűség tiszteletére nevelés;
- az Ökoiskola program céljaihoz kapcsolódó környezettudatos közösségi magatartás fejlesztése;
- a tanulók aktív részvételének támogatása az iskola életében, a diákönkormányzat, az iskolai rendezvények, projektek, témanapok, kirándulások és közösségi programok keretében;
- az osztályközösségek összetartásának erősítése, a konfliktuskezelési és kommunikációs készségek fejlesztése;
- a szülőkkel való partneri együttműködés erősítése a tanulók harmonikus fejlődése érdekében.

A közösségfejlesztés valamennyi pedagógus feladata, amely a tanórai és tanórán kívüli tevékenységek során egyaránt megvalósul. Az iskola kiemelt szerepet tulajdonít a közös élményekre épülő programoknak, a hagyományápolásnak, a művészeti és sporttevékenységeknek, valamint a nemzetiségi és környezeti nevelési programoknak, amelyek hozzájárulnak a közösségi identitás és az összetartozás erősítéséhez.

Közösségfejlesztés az alapfokú művészetoktatásban

Az alapfokú művészetoktatás kiemelt szerepet játszik a közösségépítésben. Az egyéni és csoportos zenetanulás, a kamarazenei és zenekari munka, valamint a közös fellépések fejlesztik az együttműködést, az egymás iránti felelősségvállalást, az önfegyelmet és a közösségi élményt.

A közösségfejlesztés fontos színterei:

- a szolfézs- és hangszeres órák;
- a kamarazenei és zenekari foglalkozások;
- a tanszaki hangversenyek és vizsgálhangversenyek;
- az iskolai, települési és nemzetiségi rendezvényeken való szereplések;
- a közös koncertek, ünnepségek és kulturális programok.

A közös muzsikálás hozzájárul a tanulók zenei, személyes és közösségi kompetenciáinak fejlődéséhez, erősíti az összetartozás érzését és az intézményhez való kötődést.

A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatai:

A foglalkozásokkal, a tanítási órákkal, az értékeléssel közvetlenül kapcsolatosan:

- Felkészül a foglalkozások, a tanítási órák megtartására, elvégzi az előkészítésükkel kapcsolatos pedagógiai feladatokat.

- Az érvényes intézményi pedagógiai programnak, a helyi tantervnek megfelelően, felelősséggel és önállóan, saját módszerei és a munkaközösség-vezető által ellenőrzött és jóváhagyott saját tanmenete szerint tanít.
- A tantervben előírt törzsanyag megtanítása kötelező.
- Törekedjék a tanulók egyenletes terhelésére.
- Minden tanév első óráján a tanulókkal ismerteti saját értékelési rendszerét, a pótlási és javítási lehetőségeket.

Adminisztratív teendők ellátása

- minden tanóra és foglalkozás dokumentálása,
- értékelés, osztályozás;
- statisztikák, beszámolók készítése;
-

Egyéb feladatok:

- A pedagógiai programban, az éves munkatervben előírt iskolai rendezvényeken és ünnepségeken való részvétel az alkalomhoz illő ruhában, esetenként a rendezvények lebonyolításában, szervezésében való közreműködés.
- Az iskola működési rendjében felmerülő feladatok ellátása, pl. ügyeletek, elbeszélgetés, javító vizsga, felügyelet stb.
- A beiskolázási tervben elfogadott továbbképzéseken való részvétel.
- Az éves munkatervben meghatározott szülői értekezleteken, fogadóórákon való megjelenés, a szülőkkel való partneri kapcsolat kialakítása.
- Nevelőtestületi és munkaközösségi értekezleteken, megbeszéléseken való részvétel. Tantermekben, szertárban, könyvtárban, tornateremben a rend biztosítása, a leltározásban való részvétel.
- A tanuló- és gyermekbalesetek megelőzése.
- Az iskola igazgatója által elrendelt mindazon feladatok, amelyek az oktatással- neveléssel összefüggnek és pedagógus szakértelmet igénylő tevékenységnek minősülnek.
- Eljárásait a tanulók életkorához, egyéniségéhez és mentális képességeihez igazítja, semminemű olyan tevékenységet sem fejt ki vagy nem kezdeményez, amely káros hatással lehet a növendékek testi vagy lelki épségére.
- Döntéseit a diákok érdekeit és érdeklődését szem előtt tartva hozza meg.
- Minden egyes gyermekkel törődik, fejleszti. Sem hátrányos megkülönböztetést nem alkalmaz, sem túlzottan bizalmaskodó viszonyt nem alakít ki.
- Érvényre juttatja az intézmény nevelési programjában megfogalmazott nevelési elveket, eljárásokat.
- Törekszik a nevelés során keletkező konfliktusok helyes kezelésére.
- Segítséget nyújt a gyerekek személyes konfliktusainak, problémáinak megoldásában.

Az osztályfőnöki munka tartalma:

- Az ismeretek átadásán, a tanításon túl a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztését csak tervszerűen kialakított nevelési rendszerrel, gondosan egymásra épített nevelési tartalmakkal lehet megvalósítani. Ezt a munkát pedig az osztályfőnöknek kell összehangolnia, irányítania.
- Az osztályfőnököt az igazgató jelöli ki a tantestület tagjai közül.

Az osztályfőnök általános feladatköre:

- Közvetlen nevelőmunka
- Szervezési feladatok
- Ügyviteli feladatok

Az osztály irányításával kapcsolatos általános feladatok:

- A tanulókkal közösen megtervezi, kialakítja az osztály életét.

- Segíti az osztály bekapcsolódását az iskola egészének rendszerébe.
- Osztályával részt vesz az iskolai és iskolán kívüli rendezvényeken, esetenként ő maga is szervez programokat (kirándulások, klubdelután, színház- és múzeumlátogatás..)
- Figyelemmel kíséri tanítványainak iskolai és iskolán kívüli életét, tudomása van egészségi állapotukról, családi körülményeikről, szabadidős elfoglaltságaikról.
- Segíti a tehetséges tanulók érvényesülését, a lemaradók felzárkóztatását.
- Osztályfőnöki munkájának eredményessége érdekében megismeri az osztályába járó tanulók családjának életét, gondolkodásmódját, szocializáltságát, szellemi szintjét, a szülő(k) és gyermek(ek) közötti érzelmi-lelki kapcsolatokat.

Az osztályfőnök neveléssel-oktatással kapcsolatos feladatai:

A tanulmányi munka figyelemmel kísérése

Beszámolót készít a félévi és az év végi osztályozó értekezletre a következő szempontok alapján:

- beszámol a hiányzások mértékéről az osztály közösségi munkájáról
- a tantárgyi és sportversenyeken elért eredményekről
- a kimagaslóan, illetve a gyengén teljesítő tanulókról

Év közben – szükség esetén – él a dicsérek, illetve az elmarasztalások lehetőségével.

Legkésőbb félév, illetve év vége előtt 30 nappal az ellenőrző útján értesíti az előreláthatólag a követelményeket nem teljesítő tanulók szüleit.

A diákönkormányzat segítése

Minden év elején tevékenyen segíti az osztály diák-önkormányzati képviselőinek megválasztását, ismerteti a DÖK működési szabályzatát.

Az osztály magatartásának, szorgalmának, az osztály közösségi életének figyelemmel kísérése

- Az osztállyal és az osztályban tanító tanárokkal történő megbeszélés után félévkor és év végén értékeli a tanulók magatartását és szorgalmát.
- Év elején az első osztályfőnöki órán megismerteti a tanulókkal a házirendet, felhívja a figyelmet az esetleges változásokra.
- Folyamatosan ügyel a házirendben foglaltak betartására, különösen a késésekre és a hiányzásokra.
- Folyamatosan figyeli az osztályterem berendezésének állagát, azonnal jelzi az iskolavezetésnek a hiányosságokat, rongálásokat, illetve intézkedik azok megjavításáról, megjavításáról.

Adminisztrációs, dokumentációs tevékenység

- Digitálisnapló vezetésének ellenőrzése.
- Az ellenőrzők havonkénti figyelemmel kísérése.
- A hiányzások havonkénti, félév végi, illetve év végi összesítése.
- Félévi értesítők, év végi bizonyítványok kitöltése, kiadása.
- A pótvizsgákkal, az osztályozó vizsgákkal kapcsolatos adminisztráció elvégzése.
- Törzslapok kitöltése és vezetése.
- Tájékoztatja a tanulókat és szüleiket arról, hogy az intézmény legfontosabb dokumentumai (pedagógiai program, SZMSZ, házirend, az éves munkaterv) hol hozzáférhetőek számukra.

Az osztályfőnöki órák tervezésével, megtartásával kapcsolatos teendők

Az osztályfőnöki tanterv alapján összeállítja és elkészíti az osztályfőnöki órák tervezett tematikáját.

A tervezett témákról beszélgetést folytat, illetve vitát vezet az osztályfőnöki órákon. Az első osztályfőnöki órán vázolja a tanulóknak az intézmény éves munkatervét, majd a továbbiakban rend-

szeresen tájékoztatja az osztályt az iskolavezetés, illetve a nevelőtestület őket érintő határozatairól.

Elvégzi a szükséges adminisztrációs tevékenységet.

Az iskola hagyományrendszeréhez, munkatervéhez kötődő tevékenységek

Minden év elején az első osztályfőnöki órán ismerteti iskola hagyományrendszerét, éves munkatervét.

Az iskolai hagyományos rendezvényeken (tanévnitó, nemzeti ünnepek, karácsony, egyéb ünnepek, ballagás, tanévzáró) felügyeli saját osztályát.

Megtervezi és megszervezi, valamint felelősséggel vezeti az osztálykirándulásokat.

Szülőkkel való kapcsolattartás

Egy évben legalább két szülői értekezletet tart.

Szükség esetén családlátogatást végez.

Kapcsolatot tart az iskolaorvossal, illetve a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel.

Az alapfokú művészetoktatásban dolgozó pedagógus feladatai

Az alapfokú művészetoktatásban dolgozó pedagógus feladata a tanulók életkorához, képességeihez és egyéni fejlődési üteméhez igazodó nevelő-oktató munka megtervezése és megvalósítása. Ennek során:

- megszervezi és irányítja a rá bízott egyéni és csoportos foglalkozásokat;
- közreműködik a tanulócsoporthoz kialakításában és működtetésében;

figyelemmel kíséri a tanulók szakmai fejlődését, támogatja tehetségük kibontakoztatását;

- felkészíti növendékeit meghallgatásokra, hangversenyekre, versenyekre és vizsgákra;
- együttműködik a szülőkkel, az általános iskola pedagógusaival és az intézmény vezetésével;
- részt vesz az intézmény művészeti programjainak, koncertjeinek és közösségi rendezvényeinek szervezésében és megvalósításában;
- ellátja a tanulócsoporthoz vezetői feladatokat, valamint vezeti a jogszabályban előírt tanügyi dokumentációt.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Intézményünk kiemelt figyelmet fordít a kiemelt figyelmet igénylő tanulók egyéni szükségleteinek megfelelő nevelésére és oktatására. A fejlesztő munka alapját a hatályos jogszabályok, valamint a szakértői bizottságok szakvéleményei képezik.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulók körébe tartoznak:

- a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók;
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók;
- a kiemelten tehetséges tanulók;
- a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók.

Intézményünk az alapító okiratában meghatározott sajátos nevelési igényű tanulók nevelését-oktatását biztosítja. A fejlesztés során együttműködünk a szülőkkel, a pedagógiai szakszolgálattal, a gyógypedagógusokkal, valamint minden olyan szakemberrel, aki a tanuló eredményes fejlesztését segíti.

Pedagógiai munkánk során kiemelt célunk:

- az esélyegyenlőség biztosítása;

- az egyéni képességekhez igazodó fejlesztés;
- a differenciált tanulásszervezés alkalmazása;
- a sikeres iskolai előmenetel támogatása;
- a tanulók személyiségének, önbizalmának és társas kompetenciáinak fejlesztése;
- a tehetségek felismerése és kibontakoztatása;
- a hátrányok csökkentése és a befogadó iskolai környezet erősítése.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékosság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejlesztheitőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását tesz szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú habilitációs, rehabilitációs célokat és feladatokat határoz meg, melyeket az intézményünk dokumentumai tartalmazzanak.
- A habilitációs, rehabilitációs tevékenységünk szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.
- A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a habilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett megjeleníthetjük a tehetséggondozás feladatainak.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- A sajátos nevelési igényből fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
- Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.

- f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- c) A sajátos nevelési igényű tanuló
 - ca) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - cb) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - cc) érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
 - cd) korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket megjelenítjük:

- a) a pedagógiai programunkban,
- b) a helyi tantervünkben,
- c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
- d) az egyéni fejlesztési tervekben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
2. a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

Hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára a:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagokat;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezetet, speciális bútorokat; fejlesztő helyiségeket;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk).

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget.

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedését, önmagukhoz mért fejlődését, a többi tanulóval való együtt haladását tekintjük.

Jellemző intézményünkre, hogy;

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése megtörténik a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül, és a sérülésspecifikus módszertani eljárásokat alkalmazzuk.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlatok működtetése, a pedagógusok által alkalmazott differenciált tananyagok, feladatlapok felhasználása.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai eljárások, eszközök, módszerek, terápia, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok alkalmazása, akik
 - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;
 - egyéni fejlesztési tervet készítenek a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépítik, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján megváltoztatják eljárásaikat, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak;
 - a rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoznak létre, melyben érvényesül a differenciálás, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek alkalmazása, a differenciált értékelés;
 - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
 - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

- a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- b) javaslatot tesz a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;

- f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztentstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –
 - terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
 - alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
 - segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
 - segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének helyi rendje

Intézményünk a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését és oktatását a hatályos jogszabályoknak, a szakértői bizottság szakvéleményének, valamint a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően szervezi meg.

Az eredményes együttnevelés érdekében biztosítjuk:

- az egyéni szükségletekhez igazodó pedagógiai módszerek, tananyagok és értékelési formák alkalmazását;
- a szükséges fejlesztő foglalkozásokat és – lehetőség szerint – a speciális eszközök, tanulási segédletek használatát;
- a gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, pedagógiai szakszolgálat és egyéb szakemberek együttműködését;
- a rugalmas tanulásszervezést és a differenciált fejlesztést;
- a befogadó, elfogadó iskolai környezet kialakítását.

Pedagógusaink a szakértői véleményben foglalt javaslatokat beépítik nevelő-oktató munkájukba, egyéni fejlesztési terv alapján dolgoznak, folyamatosan nyomon követik a tanulók fejlődését, és együttműködnek a szülőkkel, valamint a fejlesztést végző szakemberekkel.

A gyógypedagógus feladata különösen:

- a pedagógusok szakmai támogatása;
- az egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása;
- javaslattétel a megfelelő módszerekre, segédeszközökre és tanulásszervezési megoldásokra;
- a tanulók fejlődésének nyomon követése és értékelése.

Intézményünk együttműködik a pedagógiai szakszolgálattal, az EGYMI-vel és más szakmai partnerekkel annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók számára biztosított fejlesztés a lehető legeredményesebb legyen.

Beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítésének formái

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről értelmében:

„beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az élet-

korához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,”

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók támogatása

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztését intézményünk a szakértői bizottság szakvéleménye, valamint az egyéni szükségletek figyelembevételével szervezi meg.

Célunk, hogy a tanulók sikeresen beilleszkedjenek az iskolai közösségbe, fejlődjenek tanulási képességeik, önismeretük, önbizalmuk és szociális kompetenciáik, valamint minél több sikerélményhez jussanak.

Ennek érdekében:

- folyamatosan figyelemmel kísérjük a tanulók fejlődését, tanulmányi előmenetelét és közösségi beilleszkedését;
- szükség esetén feltárjuk a nehézségek okait, és együttműködünk a pedagógiai szakszolgálattal;
- rendszeres kapcsolatot tartunk a szülőkkel és a tanulót segítő szakemberekkel;
- együttműködünk az osztályban tanító pedagógusokkal és a gyermekvédelmi feladatokat ellátó munkatársakkal;
- differenciált tanulásszervezési és értékelési módszereket alkalmazunk;
- szükség esetén felzárkóztató, fejlesztő vagy egyéni foglalkozásokat biztosítunk;
- támogatjuk a tanulók pozitív önértékelésének, együttműködési készségének és konfliktuskezelő képességének fejlődését;
- törekszünk arra, hogy minden tanuló képességeihez mértén sikerélményhez jusson, és kibontakoztathassa erősségeit.

Kiemelten tehetséges tanulók fejlesztése

A kiemelten tehetséges tanulók fejlesztése intézményünk kiemelt feladata. Célunk a tanulók képességeinek felismerése, kibontakoztatása és folyamatos fejlesztése, valamint személyiségük harmonikus fejlődésének támogatása.

A tehetséggondozás alapelvei:

- a tanulók egyéni képességeinek és érdeklődésének figyelembevétele;
- támogató, motiváló, elfogadó tanulási környezet biztosítása;
- a kreativitás, az önálló gondolkodás és a problémamegoldó képesség fejlesztése;
- a sikerélmény biztosítása és a belső motiváció erősítése;
- a tehetségterületek folyamatos azonosítása és fejlesztése.

A tehetséggondozás intézményünkben elsősorban az alábbi formákban valósul meg:

- differenciált tanórai munka;
- egyéni fejlesztés és mentorálás;
- szakkörök, műhelyfoglalkozások;
- tanulmányi, művészeti és sportversenyekre történő felkészítés;
- iskolai és települési rendezvényeken való szereplés;
- pályázatokban, projektekben való részvétel;
- tehetséggondozó programokba és táborokba történő bekapcsolódás.

Az alapfokú művészetoktatásban kiemelt szerepet kap a hangszeres és kamarazenei munka, az egyéni fejlesztés, a fellépési lehetőségek biztosítása, valamint a versenyekre és művészeti bemutatókra történő felkészítés.

A felső tagozaton a pedagógusok támogatják a tanulók önismeretének fejlődését, pályaorientációját és továbbtanulási felkészítését. Ennek során segítséget nyújtanak az egyéni célok megfogalmazásában, a megfelelő középiskola kiválasztásában, valamint a tanulási és életvezetési készségek fejlesztésében.

Tehetséggondozás az alapfokú művészetoktatásban

A zenei tehetség felismerése, kibontakoztatása és fejlesztése az alapfokú művészetoktatás egyik legfontosabb feladata. Intézményünk arra törekszik, hogy minden növendék képességeinek, érdeklődésének és fejlődési ütemének megfelelő támogatást kapjon.

A tehetséggondozás során:

- a pedagógusok felismerik és tudatosan fejlesztik a tanulók zenei adottságait, kreativitását és előadói készségét;
- differenciált hangszeres és szolfézsoktatással, egyéni fejlesztéssel segítik a kiemelkedő képességű növendékek fejlődését;
- lehetőséget biztosítanak kamarazenei, zenekari és egyéb közös muzsikálási formákban való részvételre;
- ösztönzik a tanulók szereplését hangversenyeken, művészeti bemutatókon, versenyeken és más kulturális rendezvényeken;
- támogatják a zenei pályára készülő növendékeket a továbbtanulásra való felkészítésben és pályaaorientációjukban.

A tehetséggondozás fontos eleme a rendszeres visszajelzés, a sikerélmény biztosítása, valamint a tanulók belső motivációjának erősítése, amely hozzájárul a zene iránti tartós elköteleződés kialakulásához.

Hátrányos helyzetű tanulók

Az, hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül-e az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság állapítja meg.

A jogszabály értelmében: Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű a tanuló, aki esetében a fenti szabályozásban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

a) a nevelésbe vett gyermek,

b) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Hátrányos helyzetet kiváltó ok lehet:

- a család rossz gazdasági és lakáshelyzete,
- az alacsony egy főre jutó jövedelem,
- a család nem megfelelő életmódja.

A szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó tevékenységformák iskolánkban:

- felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkozások szervezése,
- drog- és bűnmegelőzési programok,
- mentálhigiénés programok,
- pályaaorientációs tevékenység,
- kirándulások
- felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről,
- kapcsolattartása szolgáltató intézményekkel,
- a tankönyvtámogatás elveinek, mértékének meghatározása,
- pályázatok figyelése, pályázatírás.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók támogatása

Intézményünk kiemelt feladatának tekinti a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek javítását, a tanulási hátrányok csökkentését, valamint a sikeres iskolai előrehaladás támogatását.

Ennek érdekében:

- differenciált pedagógiai módszereket és egyéni segítségnyújtást alkalmazunk;
- felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkozásokat szervezünk;
- szükség esetén együttműködünk a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal, a pedagógiai szakszolgálattal és más segítő intézményekkel;
- pályaaorientációs programokkal támogatjuk a tanulók továbbtanulását;
- tájékoztatást nyújtunk a szociális támogatások és kedvezmények igénybevételének lehetőségeiről;
- segítjük a tanulók részvételét iskolai programokon, kirándulásokon, táborokban és közösségi rendezvényeken;
- figyelemmel kísérjük a pályázati lehetőségeket, amelyek hozzájárulhatnak a tanulók esélyegyenlőségének növeléséhez.

Pedagógiai munkánk során törekszünk arra, hogy minden tanuló számára elfogadó, támogató és biztonságos iskolai környezetet biztosítsunk, amely elősegíti személyes fejlődését, közösségi beilleszkedését és képességeinek kibontakoztatását.

Gyermekevédelmi feladatok ellátása az iskolában

A gyermekevédelmi feladatok ellátása az intézmény valamennyi pedagógusának kiemelt feladata, amelynek koordinálását a gyermekevédelmi feladatokkal megbízott munkatárs végzi.

Pedagógiai munkánk során kiemelt figyelmet fordítunk a veszélyeztetettség megelőzésére, a hátrányos helyzetű tanulók támogatására, valamint a gyermekek testi, lelki és szociális jóllétének elősegítésére. A tanulók életkörülményeiben vagy fejlődésében jelentkező problémákat a pedagógusok folyamatosan figyelemmel kísérik, szükség esetén jelzéssel élnek, és együttműködnek a szülőkkel, valamint a gyermekevédelmi és szociális ellátórendszer szakembereivel.

A gyermekevédelmi feladatok keretében intézményünk:

- figyelemmel kíséri a veszélyeztetett, illetve hátrányos helyzetű tanulók fejlődését;
- együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a pedagógiai szakszolgálattal, az egészségügyi szolgáltatókkal és más partnerintézményekkel;

- támogatja a tanulók személyiségfejlődését, közösségi beilleszkedését és mentális egészségét;
- egészségfejlesztő, prevenciós és bűnmegelőzési programokat szervez;
- szükség esetén kezdeményezi a gyermekvédelmi intézkedéseket.

A gyermekvédelmi feladatokkal megbízott munkatárs feladata különösen:

- gyermekvédelmi feladatok koordinálása;
- kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal és más segítő szervezetekkel;
- a veszélyeztetettség felismerésének és jelzésének támogatása;
- együttműködés az osztályfőnökökkel, pedagógusokkal és a szülőkkel;
- a gyermekvédelmi dokumentáció vezetése, valamint a szükséges intézkedések kezdeményezése.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása

Az intézmény kiemelt figyelmet fordít a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek és tanulók nevelésének, oktatásának támogatására, valamint a tanulói jogviszonyból fakadó jogaik érvényesítésére.

Az intézmény együttműködik a szülővel (törvényes képviselővel), a kezelőorvossal, a pedagógiai szakszolgálattal, valamint – szükség esetén – a tartós gyógykezelés alatt álló tanulók ellátását biztosító pedagógiai szolgáltatóval annak érdekében, hogy a tanuló egészségi állapotának megfelelő módon kapcsolódhasson be a nevelési-oktatási folyamatba.

A tanuló egyéni szükségleteinek figyelembevételével az intézmény biztosítja:

- a tananyaghoz és tanulási segédanyagokhoz való hozzáférést,
- a pedagógusokkal történő folyamatos kapcsolattartás lehetőségét,
- az egyéni felkészítés és számonkérés indokolt formáit,
- a hiányzások kezelését a vonatkozó jogszabályok szerint,
- az osztályközösséggel való kapcsolat fenntartásának támogatását.

Az intézmény törekszik arra, hogy a tartós gyógykezelést követően a tanuló visszailleszkedését segítse, szükség esetén egyéni felzárkóztatással, differenciált pedagógiai támogatással és a pedagógusok, valamint az osztályközösség együttműködésével.

A tartós gyógykezelés alatt álló tanuló ellátása során az intézmény kiemelt figyelmet fordít az esélyegyenlőség biztosítására, a tanuló személyiségi jogainak tiszteletben tartására, valamint az egészségi állapotából fakadó sajátos szükségletek figyelembevételére

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvétel jogai gyakorlásának rendje

Az iskola a tanulók a nevelés-oktatással összefüggő közös tevékenységük megszervezésére, a diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését a nevelőtestület segíti. A diákkörök döntési jogkört gyakorolnak saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

Diákönkormányzat:

A tanulók, a diákkörök a tanulók érdekeinek képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az főigazgató bízik meg öt éves időtartamra.

A diákönkormányzat véleményét nyilvánít:

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,

- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- a házirend elfogadása előtt.
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
- az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben.
- az iskolai étkeztetés keretében biztosított ételek minőségéről, az iskola házirendjében szabályozott módon

A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

A diákönkormányzat a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt:

- saját működéséről,
 - a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
 - hatáskörei gyakorlásáról,
 - egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
 - az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről,
 - amennyiben az intézményben működik, a nevelési-oktatási intézményen belül működő tájékoztatási rendszer szerkesztősége tanulói vezetőjének, felelős szerkesztőjének, munkatársainak megbízásáról.
- A diákönkormányzat SZMSZ-ét a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá.
 - Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni.
 - A diákönkormányzat feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, a helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem akadályozza az iskola, a kollégium működését.

Diákközségi ülés:

A diákközségi ülés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője kezdeményezi.

A diákközségi ülés napirendi pontjait a községi ülés megrendezése előtt tizenöt nappal nyilvánosságra kell hozni.

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, valamint középfokú iskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményei

A tanulmányok alatti vizsgaszabályzat a mellékletben található.

A vizsgatárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

Az értékelés rendje

A vizsgatárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

TANTÁRGY	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	GYAKORLATI
	VIZSGA		
ALSÓ TAGOZAT			
Magyar nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Magyar irodalom	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Élő idegen nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Matematika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Etika/hit- és er- kölcstan		SZÓBELI	
Környezetismeret	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Ének-zene		SZÓBELI	GYAKORLATI
Vizuális kultúra			GYAKORLATI
Technika és terve- zés			GYAKORLATI
Digitális kultúra		SZÓBELI	
Testnevelés			GYAKORLATI

FELSŐ TAGOZAT			
magyar nyelv és irodalom	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
matematika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
történelem	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
állampolgári ismeretek	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
hon- és népismeret		SZÓBELI	
Etika/hit- és erkölcsstan		SZÓBELI	
természettudomány	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
kémia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
fizika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
biológia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
földrajz	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Élő idegen nyelv	ÍRÁSBELI		
Ének-zene			GYAKORLATI
Vizuális kultúra		SZÓBELI	GYAKORLATI
Dráma és színház		SZÓBELI	
technika és tervezés		SZÓBELI	
digitális kultúra	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
testnevelés			GYAKORLATI

Az érdemjegyek a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésének rendje

A tanulók előrehaladásának folyamatos nyomon követése érdekében a pedagógusok rendszeresen értékelik a tanulók teljesítményét. Az értékelés módját, gyakoriságát és formáit a pedagógiai program értékelési rendszere határozza meg.

A tanulók által szerzett érdemjegyeket a pedagógus a KRÉTA elektronikus naplóban rögzíti, amelyen keresztül a szülők folyamatos tájékoztatást kapnak gyermekük tanulmányi előmeneteléről.

Az érdemjegyek rögzítésének határideje:

- szóbeli számonkérés esetén a számonkérés napján;
- gyakorlati számonkérés esetén legkésőbb a következő tantárgyi foglalkozásig;
- írásbeli számonkérés esetén legkésőbb 7 munkanapon belül.

A témazáró dolgozatok időpontját és témakörét a pedagógus legalább öt munkanappal korábban ismerteti a tanulókkal. Egy tanítási napon legfeljebb két témazáró dolgozat íratható.

A pedagógus köteles a tanügyi dokumentációt folyamatosan és naprakészen vezetni. Az elektronikus napló vezetésének ellenőrzése az intézmény vezetése által meghatározott rend szerint történik.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai, szükség esetén különbözeti vizsgálával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. Magasabb évfolyamra, más iskolából jelentkező tanulót a tanítási év során bármikor átveszünk, ebben az intézmény főigazgatója dönt.

Ebben az esetben a tanulónak be kell mutatnia:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt,
- az elvégzett iskolai évfolyamokat tanúsító bizonyítványokat.

Az iskola főigazgatója:

- átvételről tanulói jogviszonyt létesítő, vagy elutasító döntést hoz,
- értesíti a szülőt a döntést megalapozó indokolással,
- értesítésben felhívja a figyelmet a fellebbezés lehetőségére,
- átvétel esetén értesíti az előző iskola főigazgatóját.

A tanulói jogviszonyt létesítő tanuló adatait az intézmény vezetője a jogviszony létesítést követő 5 napon belül megküldi a KIR-nek.

A második-tizenkettedik évfolyamba jelentkező tanulóknak – az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – különbözeti vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyet a másik iskolában is tanult a tanuló, idegen nyelvből és azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján – nem tanult, különbözeti vizsgát.

A különbözeti vizsga időpontjáról a szülőt a tanuló átvétele során tájékoztatni kell. A különbözeti vizsga szervezése a tanulói jogviszony keletkezésétől számított három hónap eltelte után lehetséges.

Amennyiben a tanuló a különbözeti vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból 2 hónapon belül megismételheti.

Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, vagy a tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Az iskola beiratkozási körzetén kívül lakó tanulók felvételéről a szülő kérésének, a tanuló előző tanulmányi eredményének, illetve magatartás és szorgalom érdemjegyeinek, valamint az adott évfolyamra járó tanulók létszámának figyelembe vételével az iskola főigazgatója dönt.

Ha a körzeten kívüli tanuló az első-negyedik évfolyamra jelentkezik, vagy ha az ötödik-nyolcadik évfolyamon tanév végi osztályzatának átlaga 3,5 alatt van, illetve magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag, változó minőségű, az főigazgató a tanuló felvételéről szóló döntése előtt kikéri az főigazgatóhelyettes és az érintett évfolyam osztályfőnökeinek véleményét.

Ugyanezt kell tenni akkor, ha a beiskolázási körzeten kívül lakó tanuló előzőleg már iskolánk tanulója volt, de tanulmányi eredménye, magatartása vagy szorgalma a fentebb leírtak szerint alacsony. Ilyen esetben az iskola főigazgatója az főigazgatóhelyettesek és az osztályfőnökök véleményének figyelembe vételével dönt arról, hogy az érintett tanuló folytathatja-e tanulmányait iskolánkban, vagy jelentkeznie kell a lakóhelye szerint illetékes iskolában. A döntésről a szülőt írásban értesíteni kell.

Átvétel esetén a tanulót, ha szükséges, egyéni vagy csoportos felzárkóztató foglalkoztatás biztosításával segítjük felzárkózni.

HELYI TANTERV

A Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok az egyes képzési szakaszokhoz kapcsolódnak.

Ezek a következők:

az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:

- 1–4. évfolyam;
- 5–8. évfolyam;

Az *alsóban* (1–4. évfolyam) első két évében a szabályozás lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését.

A 3–4. évfolyamon erőteljesebbé válnak, a negyedik évfolyam végére meghatározóak a meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A Nat az első négy évfolyamot tekinti az első önálló képzési szakasznak.

A *felsőben* (5–8. évfolyam) a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása.

A 7–8. évfolyam alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése.

A Nat a második négy évfolyamot tekinti a második önálló képzési szakasznak.

A tanulók napi és heti terhelése a módosított Nat alapján

A tanuló napi terhelése nem lehet több:

- 1-4-évfolyamon: **napi 6 tanítási óránál**
- 5-8.évfolyamon és nyelvi előkészítő évfolyamon **napi 7 tanítási óránál**
- 9-13. évfolyamon: **napi 8 tanítási óránál**

A nemzetiségi nevelést-oktatást folytató iskolában a tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege az egy tanítási hétre meghatározott időkerethez képest az 1–8. évfolyamon legfeljebb három tanítási órával, emelkedhet.

Ez alapján iskolánkban a tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege egy tanítási héten maximum:

- 1-3.évfolyamon: **27 óra**
- 4. évfolyamon: **28 óra**
- 5-6. évfolyamon: **31 óra**
- 7-8. évfolyamon: **33 óra**

A napi és a heti terhelésbe nem kell figyelembe venni:

- a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözete terhére megszervezett egyéb foglalkozások,
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. § (5)–(8) bekezdése alapján szervezett foglalkozások a nemzeti köznevelésről szóló törvény 6. melléklet E oszlopában foglaltak alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás óraszámait.

A Nat-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak a képzési szakasz sajátosságai szerint több változatban elkészített kerettantervekben jelennek meg.

Az intézmények a köznevelésért felelős miniszter által kiadott, illetve jóváhagyott kerettantervek-
ből választhatnak , amelyek a tartalmi szabályozás következő szintjét jelentik.

Az egyes iskolatípusokban és oktatási szakaszokban a kerettantervek rögzítik a nevelés és oktatás céljait, a tantárgyi rendszert, az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak egy vagy két évfolyamonkénti követelményeit, a tantárgyközi tudás- és készségterületek fejlesztésének feladatait, és közlik a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló, illetve ajánlott időkeretet.

Az intézmény szakmai önállóságát a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

A 2020/2021-es tanévtől az 5/2020. (VI.4.) Korm. rendelete a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról és az erre épülő kerettantervek bevezetése felmenő rendszerben első, ötödik és kilencedik évfolyamon kerülnek bevezetésre.

Helyi tanterv óraszámai

A választott kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámjai																	
Heti óraszám/évfolyam	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		
Magyar nyelv és irodalom	6+1		6+1		5+1		5+1.5		4		4		3		3		
Matematika	4		4		4		4		4		4		3		3		
Történelem									2		2		2		2		
Állampolgári ismeretek														1			
Választott tantárgy: angol									2		2		2		2		
Német népismeret	1		1		1		1		1		1		1		1		
Etika/hit és erkölcsan	1		1		1		1		1		1		1		1		
Környezetismeret					1		1		+0.5								
Természettudomány									2		2						
Kémia													1		2		

Fizika							1		2	
Biológia							2		1	
Földrajz							2		1	
Első élő idegen nyelv-német	5	5	5	5	5	5	5	5		

Nivegy-völgyi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
Nivegy-Taler Deutsche Grund- und Kulturschule
8272 Balatoncsicsó, Fő u 1/A
Pedagógiai program

Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Dráma és színház									1
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1	
Digitális kultúra					1	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki					1	1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23	27	26	28	28	
Szabadon tervezhető óra	2	1	2	1	2	1	2	2	2-0
Összes tervezett óraszám	22	0	22	0	22	0	23	0	27
Összesített óraszám	26	26	26	28	27	26	28	28	
Maximális órakeret	24	24	24	25	28	28	30	30	
Nemzetiségi órakeret	3	3	3	3	3	3	3	3	
Balatoncsicsó	26	26	27	28	29	29	31	31	
Balatoncsicsó – választott órával					31	31	33	33	

- A magyar hon- és népismeret tantárgyat heti 1 órában, intézményi döntés alapján, az 5–8. évfolyamok egyikén kell tanítani. A hon- és népismeret tantárgy óraszama intézményi döntés alapján a nemzetiségi népismerethez hasonlóan egyéb tantárgyak tananyagába integrálható. Az intézmény helyi tantervének részletesen tartalmaznia kell az integrálás tantárgyait, módját.
- A dráma és színház tantárgyat heti 1 órában az 5–8. évfolyamok egyikén kell tanítani. A dráma és színház tantárgy szervezése megvalósulhat projektnapok, témahét vagy tematikus hét keretében, továbbá tömbösítve is.
- A nemzetiségi népismeret feldolgozására előírt óraszám 1-12. osztályig heti 1 óra, mely intézményi döntés alapján a szabadon tervezhető időkeret illetve az élő idegen nyelvre rendelkezésre álló időkeretéből átcsoportosítható vagy egyéb tárgyak tananyagába integrálható. Az intézmény helyi tantervének részletesen tartalmaznia kell az integrálás tantárgyait, módját.
- A nemzetiségi népismeret tantárgy szervezése részben megvalósulhat projektnapok, témahét vagy tematikus hét keretében, továbbá tömbösítve is.
- A természettudomány tantárgyak a 7–8. évfolyamon diszciplináris bontásban vagy egy integrált természettudomány tantárgy moduljaiként is oktathatók. Diszciplináris bontás esetében az egyes tantárgyak heti 3-3 órában taníthatók a két évfolyamra vetítve. A fizika, kémia, biológia tantárgyak óraszámait a kerettantervek szabályozzák..
- A szabadon tervezhető órakeret terhére beépíthetők a helyi tantervbe azok a tantárgyak, amelyek az oktatásért felelős miniszter által közzétett kerettantervvel rendelkeznek, mint például a nemzetiségi népismeret, a pénzügyi és vállalkozási ismeretek, honvédelmi ismeretek.
- A szabadon tervezhető órakeret terhére kerettantervvel rendelkező tantárgyak tanítása szervezhető. Ez az órakeret lehetővé teszi az alapóraszámokban biztosított tantárgyak órászámának az iskola helyi tantervében meghatározandó emelését is.

- Szabadon tervezhető órakeretből felhasznált óraszám a táblázaban zöld színnel van jelezve.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók kerettanterve

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

Szabadon tervezhető órakeretből felhasznált óraszám a táblázaban *-gal van jelezve.

5-8. évfolyam

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	2 tan- éves óraszám	7. évfolyam	8. évfolyam	2 tan- éves óraszám
	Heti óraszám			Heti óraszám		
Magyar nyelv és irodalom	4	4	288	4	4	288
Idegen nyelv	-	-	-	2	2	144
Matematika	4	4	288	4	4	288
Etika	1	1	72	1	1	72
Történelem	2	2	144	2	1	108
Hon- és népismeret	-	-	36	-	-	-
Természettudomány	2	3	180	5	5	360
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	36
Ének-zene	2	2	144	1	1	72
Vizuális kultúra	2	2	144	1	1	72
Digitális kultúra	1	1	72	1	1	72
Technika és tervezés	1	1	72	1	1	72
Testnevelés	5	5	360	5	5	360
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	72	1	1	72
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	144	2	2	144
Heti órakeret	27	28		30	30	

Szabadon tervezhető órakeretből felhasznált óraszám a táblázaban *-gal van jelezve.

A nyelvoktatása az SNla-s (F 70) tanulóknak csak a 7. évfolyamban lép be. Így a többségi tanulók idegen nyelv óráiról kiemeljük ezeket a gyerekeket és a helyi tantervnek megfelelően biztosítjuk számukra a megfelelő óraszámokat.

Nemzetiségi iskolai nevelés és oktatás

A nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás a nemzetiségi nyelv tanításával, az irodalom és a nemzetiségi népismeret témaköreinek elsajátíttatásával hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához.

A nyelvoktató nemzetiségi nevelési-oktatási forma esetén a népismeret követelményeihez kapcsolódó tevékenységek lehetnek kézműves foglalkozások, népzenei, néptánc foglalkozások, nemzetiségi témájú filmek, színházi előadások, nemzetiségek történelmével, hagyományaival, képző- és iparművészetével kapcsolatos kiállítások megtekintése, író-olvasó találkozók nemzetiségi alkotókkal, találkozók nemzetiségi közéleti személyiségekkel, részvétel nemzetiségi művészeti-kulturális programokon.

A nyelvoktató nemzetiségi nevelési-oktatási formában a heti kötelező órakeretből a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására német, nyelv oktatására legalább öt tanórát szükséges biztosítani.

A hagyományos nyelvoktató és a bővített nyelvoktató nevelési-oktatási formában a nemzetiségi nyelv és irodalom helyi tantervét a nemzetiség nyelvén (esetleg magyar nyelven is) a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok alapján kell megalkotni. A fejlesztési feladatok meghatározásának alapja az aktív nyelvhasználat, a szókincs-fejlesztés, valamint a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő kommunikációs képességek fejlesztése.

Nemzetiségi nyelv	6. évfolyam	8. évfolyam	12. évfolyam
Hagyományos és bővített nyelvoktató forma	A1	A2	B2
Anyanyelvű és kétnyelvű forma	A2	B1	C1

A nemzetiségi népismeret tantárgy oktatására bármely nevelési-oktatási forma és évfolyam esetében heti egy tanórát, évi harminchét tanórát kell biztosítani. Szakképző intézményben a nemzetiségi népismeret oktatása nem kötelező, azonban heti egy tanórának megfelelő időkeretben a nemzetiségi népismeret követelményeihez kapcsolódó tevékenységet kell biztosítani.

A nemzetiségi népismeret tantárgy oktatására bármely nevelési-oktatási forma és évfolyam esetében heti egy tanórát, évi harminchét tanórát kell biztosítani. Szakképző intézményben a nemzetiségi népismeret oktatása nem kötelező, azonban heti egy tanórának megfelelő időkeretben a nemzetiségi népismeret követelményeihez kapcsolódó tevékenységet kell biztosítani.

Tantárgyi kerettanterve a mellékletben.

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát

Kötelezően választható tantárgy: Etika/Hit- és erkölcstan heti 1 óra
Szabadon választható tantárgy: 5-8. évfolyamon angol nyelv heti 2 óra

A Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: NAT) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az első két évben a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése folyik.

- Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe.
- Teret adunk a gyermek, játék és mozgás iránti vágyának, segítjük természetes fejlődését, érését.
- Óvjuk és továbbfejlesztjük a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot.
- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- Fogékonnyá tesszük a saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt.
- A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal – fejlesztjük az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetítjük az elemi ismereteket, szokásokat alakít ki.
- Csökkentjük azokat a hátrányokat, amelyek a gyermek szociális-kulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat 3-4. évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.

- Fejlesztjük a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot,
- Megalapozzuk a reális önértékelést.
- Mintákat és gyakorlóterepet adunk, a magatartási normák, a szabályok, a társas közösségben való részvételhez, a problémamegoldáshoz és konfliktuskezeléshez.
- Megerősítjük a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegítjük a személyiség érését.
- Támogatjuk az egyéni képességek kibontakozását, segítjük a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

- Fejlesztjük a tanulók tudását, képességeit, egész személyiségének fejlődésének érdekében.
- Fő hangsúlyt az alapkészségek fejlesztése kap, figyelembe véve, hogy a 10–12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz.
- Fejlesztjük az integratív-képi gondolkodást.
- Fejlesztjük a támogató érzelmi, szociális és kognitív képességeket.
- Kiemelt figyelmet fordítunk az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatására.
- Fejlesztjük a tanuláshoz, a feladatokban való részvételhez szükséges kompeten-ciaterületek és koncentrációs képességek, akarati tulajdonságokat.
- Feladatunknak tekintjük az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztését, a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelését.
- Előnyben részesítjük az életszerű, valóságos problémák és feladathelyzetek terem-tését az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat-és problémamegoldáshoz.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint előtérbe kerül a pályaválasztás, pályaorientáció.

- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmus-érzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával.
- Az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatá-sával kívánunk hozzájárulni.
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellem-zők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeret-szerzés deduktív útjának bemutatása.
- Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.
- A kreativitás fejlesztése, a tanulók egészséges terhelése, fejlesztő értékelésük.
- Az értelmi és érzelmi intelligencia elmélyítéséhez a drámapedagógiai módszerek alkalmazásával kívánunk hozzájárulni.

Tanulási környezet kialakítása

- A tanulásra használt helyiségeket, osztálytermeket lehetőség szerint úgy bizto-sítjuk, hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához a beren-dezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek. A tantermek berende-

zése illeszkedjenek az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtsünk tanulóink számára.

- Biztosítjuk, hogy a tanulóink a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket, internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók értékelését az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva végezzük, a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével valósítjuk meg.
- A pedagógusaink a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat alkalmazzák, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű és tanulási környezet megteremtéséhez;
- A tanulóval szemben támasztott elvárásaink egyértelműek, a tanulóink ismerik a mérési stratégiákat mert már tanulási folyamat elején ismertetjük az velük;
- Törekszünk olyan iskolai légkör megteremtésére, ahol a tanulóink szívesen tanulnak, a bizalom fenntartása biztosított;
- A több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul, feladatunk a közös céljaink szem előtt tartása.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Alapelv:

- a tanulók közti különbségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érzés, az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
- Olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek nemcsak a tanulótól várnak illeszkedést, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.
- A tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte megtervezését végezzük.
- Biztosítjuk ;
- a tanulás egyéni lehetőségeit ,
- a személyre szabott nevelés-oktatás során megszerezhető tanulási tapasztalatokat,
- enyhítjük a hátrányok hatásait igyekszünk kiküszöbölni azokat.

Kiemelten fontosnak tarjuk a családi és településszerkezeti hátrányokból eredő, az eltérő kulturális és nyelvi elsajátítási lehetőségekhez köthető, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókhöz illeszkedő fejlesztő tevékenység.

Hátránykompenzálás:

Minden gyermek, tanuló fejlődésében lényeges szerepet játszik a pedagógus fejlesztő tevékenysége, amely különösen igaz a kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok-okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztésének területén.

A pedagógusaink munkáját fejlesztőpedagógusok támogatják, akiknek szerepe a különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztására épülő, egymást segítő szakmai tevékenység. A közös felelősségvállalásnak lényeges szerepe van a nevelés sikerességében, amely nem csak az együttnevelést megvalósító iskolában tanító pedagógus kizárólagos felelőssége.

A pedagógus a tanulást-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például gyógypedagógus, gyógytestnevelő, iskolapszichológus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszer szakembere) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló folyamatos bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül.

A hátránykompenzáció biztosítása érdekében (SNI, BTMN, HH, HHH) a tanulók szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat (eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök, a gyógypedagógus módszertani iránymutatásainak beépítése, egyéni fejlesztési terv készítése és rendszeres ellenőrzése) alkalmazunk.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációja és hatékony együttnevelése során pedagógusaink rendelkeznek a megfelelő szemléletmóddal és kompetenciákkal.

Pedagógusaink ismerik a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek sokféleségét és alkalmazzák azokat.

A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Vizuális-szakkör	heti 2 óra
Természetvédelmi szakkör 3-8.	heti 2 óra
Sportkör	heti 2 óra
DSD felkészítés	heti 1 óra (amennyiben
nincs csoportbontás 7. és 8. évfolyamon)	
Napközi 1 csoport esetén heti 12, 5 óra, 2 csoport esetén 20 óra	
Tanulószoa	heti 12,5 óra

Egyéni foglalkozások:

Logopédia 1- 4. évfolyam, felmerések alapján heti 2-3 óra

Korrepetálás 1-4. évfolyam összesen heti 8 óra

5-8. évfolyam összesen heti 3 óra

Fejlesztő foglalkozások (SNI-s, BTMN-s tanulók): szakértői javaslat alapján

Felvételi előkészítő heti 2 óra

A foglalkozások vezetőit a jelentkezéskor nyilvánosságra hozzuk. Mivel tantestületünk kis létszámú ezért választási lehetőséget nem tudunk felkínálni. Minden esetben a megfelelő szakember vezeti a foglalkozásokat.

Iskolánkban pedagógusválasztásra nincs lehetőség.

A csoportok száma a tanulói jelentkezések alapján alakul.

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Az értékeléssel szemben támasztott követelmények:

Legyen:

- nyilvános, azaz minden érintett számára hozzáférhető,
- személyre szóló, vegye figyelembe az értékelt egyén jellemzőit,
- szakszerű, feleljen meg a legszigorúbb pedagógiai és mérés módszertani követelményeknek,
- ösztönző hatású, megerősítő jellegű, □ folyamatos és kiszámítható.

Célja:

- az önértékelés képességének kialakítása,
- a teljesítményszint és tudásszint jelzése,
- jelezze a pedagógus számára a tanuló fejlődését,
- tájékoztassa a szülőt gyermeke viszonyulásáról az iskolai követelményekhez.

Az ellenőrzés formái: Szóbeli ellenőrzés, írásbeli ellenőrzés, gyakorlati ellenőrzés

Értékelés formái:

Diagnosztikus értékelés: szintfelmérés, előzetes tudás felmérésére

Százalékban kifejezve- nem osztályozható.

Formatív vagy fejlesztő értékelés: a hibák azonosítása a kijavításuk érdekében

Témakörök feldolgozása közben használatos.

Szummatív értékelés: A tanulók minősítése, kategorizálása

Félévkor, év végén, vizsgán.

A tanuló tanulmányi teljesítményének ellenőrzési és értékelési rendszere

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a

tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a következők szerint történik.

Iskolánkban az 1. évfolyamon félévkor és év végén, a 2. évfolyamon félévkor szóvegesen értékeljük tanulóinkat. Év közben, negyedévenként értékelőlapot használunk. (Első osztályban negyed és háromnegyed év, második osztályban negyed év)

A szóveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:

- Kiválóan teljesített
- Jól teljesített
- Megfelően teljesített
- Felzárkóztatásra szorul

A szóveges értékelés szempontjai:

- az értékelés elsősorban a gyerekeknek szóljon,
- alakítsa a helyes önértékelést, segítse a reális önismeretet,
- nyitott legyen,
- a gyerek lehessen aktív részese a saját fejlődésének,
- a szülő és a pedagógus közösen gondolkodhasson a gyerek fejlődéséről.

Az intézmény a szóveges értékelések elkészítéséhez a KRÉTA elektronikus naplóban rögzített, helyi sajátosságokhoz igazított mondatbankot alkalmazza. A mondatbank biztosítja az értékelések szakmai egységességét, ugyanakkor lehetőséget ad a pedagógus számára az egyéni kiegészítésekre és személyre szabott visszajelzések megfogalmazására.

A második évfolyam második félévében és a magasabb évfolyamokon az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

Az osztályzatok odaítélésének szempontjai szóbeli feleletek esetén:

Jeles (5) osztályzatot kap az a tanuló, aki:

- a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz,
- ismeri, érti, tudja a tananyagot, s mindezt alkalmazni is képes,
- pontosan, szabatosan fogalmaz,
- a szabályokat lényegre mutatóan, saját szavaival is vissza tudja adni,
- tud szabadon, önállóan beszélni,
- bátran mer kérdezni.

Jó (4) osztályzatot kap az a tanuló, aki:

- tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget,
- hasonló az ötöshöz, de apró bizonytalanságai vannak,
- kisebb előadási hibákat vét,
- a szabályokat bemagolja.

Közepes (3) osztályzatot kap az a tanuló, aki:

- a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget,
- nevelői segítségre többször rászorul,
- ismeretei felszínesek,
- kevésbé tud önállóan dolgozni, beszélni,
- segítséggel képes megoldani szóbeli feladatokat,
- rövid mondatokat mond.

Elégséges (2) osztályzatot kap az a tanuló, aki:

- a tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz csak eleget,
- a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik,
- egyszavas válaszokat ad,
- a fogalmakat nem érti,
- gyakorlatban képtelen önálló feladatvégzésre.

Elégtelen (1) osztályzatot kap az a tanuló, aki:

- a tantervi követelményeknek a nevelői útbaigazítással sem tud eleget tenni,
- a minimumot sem tudja.

Az érdemjegy megállapításának iskolai sajátosságai:

A tanuló év végi tantárgyi értékelését (érdemjegyet) az év közben szerzett osztályzatok alapján kell megállapítani:

- Ha a tanuló év közben szerzett osztályzatainak átlaga 5 tizednél kevesebb, a lefelé kerekített érdemjegyet kapja.
- Ha a tanuló év közben szerzett osztályzatainak átlaga minimum 5 tized, de nem éri el a 6 tizedet, akkor a tanár egyénileg dönthet arról, hogy a tanulónak egész éves munkája alapján lefelé vagy felfelé kerekíti az érdemjegyet.
- Ha a tanuló év közben szerzett osztályzatainak átlaga eléri a 6 tized, felfelé kerekítjük az érdemjegyet.

A jegyek lezárásánál az e-napló által generált súlyozott átlagot vesszük figyelembe

A tanulók értékelésének iskolai sajátosságai:

- Tantestületünk szabályozza a tanulók minimális érdemjegyeinek számát.
- A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az érdemjegy, illetőleg az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.
- Helytelen viselkedésért, fegyelmezetlenségért szaktárgyi elégtelen osztályzat a tanulónak nem adható.

- Minden tanulónak a félévi és tanév végi értékeléskor tantárgyanként legalább havonta egy jeggyel, a heti egy órás tantárgyakból félévente minimum három jeggyel kell rendelkeznie.
- A szaktanár az általa adott érdemjegyet köteles közölni a tanulóval.
- Az érdemjegyeket a digitális naplóba és tájékoztatófüzetbe öt napon belül be kell írni.
- Bejelentés és összefoglalás nélkül témazáró dolgozat nem iratható.
- Egy napon maximum két témazáró dolgozat iratható.
- A helyesírási hibákat minden szaktanárnak kötelessége kijavítani.
- A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.
- A tanuló által szerzett érdemjegyeket a pedagógus rögzíti a digitális naplóba és értesíti a szülőt, az tájékoztatófüzeten keresztül.
- A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók egyes tantárgyi fejezeteket lezáró témazáró írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el az osztálytanítók:

Írásbeli számonkérés formája	Százalékhatárok	Osztályzatok
Témaközi	0%-60%	felzárkóztatásra szorul(2)
1. évfolyam 2. évfolyam félévig	61%-80%	megfelelt(3)
	81%-90%	jó(4)
	91%-100%	kiváló(5)
Témaközi és témazáró 2-4. évfolyam	0%-34%	elégtelen(1)
	35%-50%	elégséges(2)
	51%-75%	közepes(3)
	76%-90%	jó(4)
	91%-100%	jeles(5)
Szódolgozatok 2-4.évfolyam	0%-50%	elégtelen(1)
	51%-60%	elégséges(2)

	61%-75%	közepes(3)
	76%-90%	jó(4)
	91%-100%	jeles(5)

Érdemjegyek súlyozása:

Formái	Súlyozás
Szóbeli: felelet, vers felmondása, kis előadás...	1,5-szeres
Témaközi írásbeli felelet témaközi több témát felölelő	1-szeres 1,5 szeres
Témazáró dolgozat, év végi felmérés	2-szeres
Szorgalmi: órai aktivitás, pontok,	1-szeres
Versenyek, pályázatokon való részvétel és eredményesség	1-szeres
Füzetvezetés, külalak	1-szeres

Második évfolyam második félévében és a magasabb évfolyamon a szöveges értékelés alkalmazása esetén az osztályzatra váltás szabályai:

- A kiválóan teljesített minősítés megfelel a jeles osztályzatnak.
- A jól teljesített minősítés , a jó osztályzatnak.
- A megfelelően teljesített minősítés a közepes osztályzatnak.
- A felzárkóztatásra szorul, minősítés az elégséges osztályzatnak.

Tantárgyi értékelés elvei:

- Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.
- Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes tantárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik.
- Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.
- Az 1-4. évfolyamon az év végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tesznek.

- A nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrzik.
- Az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.
- A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában.
- A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul a tanulóra vonatkozó iskolai tantervben előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanuló képességei, eredményei hogyan változtak – fejlődtek-e vagy hanyatlottak – az előző értékelés óta.
- A pedagógus a tanulók teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben minden tantárgyból rendszeresen érdemjegyekkel értékeli, félévkor és a tanév végén osztályzattal minősíti. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.

Sajátos nevelési igényű, a nyelvi fejlődés zavarával küzdő tanulónál a szakértő véleményben foglaltak alapján kell eljárni a szülővel egyeztetve. Az írásbeli és szóbeli ellenőrzés arányának megállapításánál figyelembe kell venni a tanuló sérülését, társaitól való elmaradását.

Év közben a tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti a KRÉTA-n keresztül.

Mentesítés az értékelés alól

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi a szakértői bizottság véleménye alapján az főigazgató mentesíti:

- az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő
- egyes tantárgy tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.

A magatartás és szorgalom minősítésének elvei

- A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését, minősítését az osztályfőnök végzi az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével és a diákok bevonásával.

A felső tagozatban a magatartást és a szorgalmat a hagyományos négyfokozatú skálán értékeljük.

- Magatartás: példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2)
- Szorgalom: példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2)

A magatartás értékelésének szempontjai:

Példás az a tanuló, aki:

- kerüli a durvaságot, szeretettel közelít társai felé,
- tiszteli és elismeri mások értékeit,

- életkorának szintjén képes tudatosan értékelni a család, a szülőföld, a nemzeti-sége iránti elkötelezettségét,
- nyelvi fordulataiban kerüli a durva, trágár kifejezéseket,
- jóindulatúan segíti társait, tudásával, a közösségben elért helyzetével soha nem él vissza,
- képes kulturáltan fellépni a saját maga és szűkebb környezete érdekében,
- szívesen vállal munkát osztálya, iskolája, közössége érdekében, öregbíti iskolája hírnevét,
- ügyel környezete rendjére, tisztaságára,
- szándékosan nem okoz kárt,
- betartja az illemszabályokat és az iskola házirendjét,
- magatartásával, cselekedeteivel elismerést vált ki társaiból, tanáraiból.

Jó az a tanuló, aki:

- cselekedeteiben a jóra törekszik, de időnként a körülmények hatására ettől eltér,
- kerüli a durvaságot, ám a játék, a munka hevében ez nem mindig sikerül neki,
- szereti társait, elismeri mások sikereit, eredményeit, de cselekedeteit, ítéleteit időnként az indulat vezérli,
- tiszteli a felnőtteket, társait,
- trágár, durva kifejezéseket nem használ,
- feladatait becsülettel elvégzi, de a közösségért vállalt munkára önként ritkán vállalkozik,
- ügyel környezete rendjére, megjelenése, ruházkodása nem kihívó,
- ismeri és betartja az iskola házirendjét, az életkorának megfelelő illemszabályokat.

Változó magatartású az a tanuló, aki:

- cselekedetei következményeit nem képes felmérni, így gyakran vét a házirend ellen, bár kellő motiváltsággal képes a viselkedés normáinak betartására,
- játékban, közösségi munkájában gyakran durva,
- társaival nem mindig van jó viszonyban, mert csínytevéseivel bosszantja őket, közeli barátaival viszont megértő, segítőkész,
- az órai munka során nem kellő figyelemmel dolgozik, időnként mással foglalkozik,
- ha feladattal bízzák meg, azt elvégzi, ha nem is kellő figyelemmel,
- környezete rendjéért semmit sem tesz,
- sérelmeit időnként önbíráskodással torolja meg,
- a viselkedési szabályokat csupán úgy tudja betartani, ha gyakran figyelmeztetik rá.

Rossz a magatartása annak a tanulónak, aki:

- nem tudja és nem is akarja betartani az iskolai házirendet és az illetékes viselkedés szabályait,
- szereti, ha társai félnek tőle,

- visszaél fizikai fölényével, különösen, ha nála gyengébbel kerül szembe, □ gyakran bosszantja társait, tanárait,
- a tanórai munkát szándékosan zavarja, akadályozza,
- nem becsüli közössége értékeit,
- szándékosan rongálja környezetét.

A szorgalom értékelésének szempontjai:

Példás az a diák, aki:

- képességeihez mértén szorgalmas,
- a tanítási órákra rendszeresen jól felkészül, s azokon aktívan közreműködik,
- szívesen olvas szakirodalmat, s így szerzett tudását megosztja társaival,
- aktív önműveléssel fejleszti tudását,
- szívesen és aktívan vesz részt a tanórán kívüli programokban, akár szervezőként is,
- ha alkalma adódik, versenyeken öregbíti iskolája hírnevét, □ jó eredmények elérésére törekszik.

Jó a szorgalma annak a diáknak, aki:

- a képességeihez mértén általában szorgalmas,
- a tanórákra rendszeresen felkészül, s azokon aktívan részt vesz,
- felszerelése általában hiánytalan,
- a házi feladatot rendszeresen elvégzi, esetleges mulasztás esetén pótolja.

Változó a szorgalma annak, aki:

- nem teljesíti kötelességeit mindig képességei szerint,
- munkájában, feladatvégzésében felületes,
- felszerelése gyakran hiányos, □ a házi feladata sokszor hiányzik, □ nem törődik önműveléssel.

Hanyag a szorgalma annak a tanulónak, aki:

- képességeihez mértén keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében,
- munkájában, feladatvégzésében figyelmetlen, megbízhatatlan,
- házi feladatait nem készíti el,
- munkája iránt érdektelen, közönyös.

A magatartás és a szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte, megértése szükséges.

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
- Az iskola főigazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.

- Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.
- Ha a tanuló a következő tanév kezdetéig nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestületől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja.
- Az évfolyam megismétlése nem tagadható meg abban az iskolában, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.
- A tanuló kérésére az iskola főigazgatója köteles segítséget nyújtani ahhoz, hogy a tanuló a megkezdett tanulmányait másik iskolában folytathassa.
- A tanuló az iskola főigazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszáz-ötven tanítási órát, egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen.
- A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a szülő felé az értesítési kötelezettségének.
- Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyam ismétléssel folytathatja.
- Osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait az egyéni munkarendben tanuló és az a tanuló, akinek engedélyezték, az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Egyéni munkarend

- Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.
- Az OH dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget.
- Az eljárás során a OH megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az főigazgatóját, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot.
- A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.
- A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az főigazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.

- Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytató egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulóként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre.
- A sajátos nevelési igény miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytató tanulók esetében az e bekezdésben meghatározott időkereten belül kell biztosítani az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat. Az időkeret az egyes hetek és tanulók között átcsoportosítható.

Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Iskolánkban csoportbontásban tanítjuk a nemzetiségi német nyelvet 7. és 8. évfolyamon.

Célunk ezzel, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és tanulók tudásának megalapozására.

Az informatikát, ha a tanuló száma meghaladja a rendelkezésre álló számítógépek számát.

Szabadon választott foglalkozások esetén, ha a tanuló felvették az adott foglalkozásra köteles azon részt venni, erről a jelentkezés előtt a tanulót és szülőjét írásban tájékoztatni kell. A szülőnek nyilatkoznia kell arról, hogy a szabadon választott tanítási órákra történő jelentkezés jogkövetkezményét tudomásul vette.

A választható tantárgyak esetében a tájékoztató tartalmazza, hogy előreláthatólag melyik pedagógus fogja az adott tantárgyat oktatni.

A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy az értékelés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok és tevékenységek

Egészségnevelési elvek:

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez.

Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében.

A gyerekek, fiatalok sajátítsák el az egészséges életmód elveit, és – amennyire csak lehet – azok szerint éljenek.

A pedagógusok készítsék fel a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz kezelés módszereinek alkalmazására.

Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére.

A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Környezeti nevelési elvek:

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában.

Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességekre tekintettel használja.

A nevelés célja, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára.

Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és a jogok gyakorlására.

Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságának típusához és fokához igazodó fejlesztő program

Az iskola a nemzeti alaptanterv és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei alapján készíti el a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságának típusához és fokához igazodó fejlesztő programot.

A sajátos nevelési tanulók iskolai fejlesztéséhez ezek alapján a pedagógus egyéni fejlesztési tervet készít.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló

Ebbe a kategóriába tartoznak

- a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető.

Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfogyatékossgal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projekt munka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevételével;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az

elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az iskola feladata:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- élnhatékonyág erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
 - a feladatok megoldásához hosszabb időszavokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
 - a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbíráshoz szükséges igazítani;
 - az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
 - ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;
- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarcűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

- a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analízis-szintetizáló módszerrel;
- b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
- c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
- d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
- e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
- f) szövegértési stratégiák kialakítása;
- g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
- h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
- i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolatterképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;
- j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;
- k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
- l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- b) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- c) modalitásspecifikus integráció fejlesztése,
- d) különböző észlelési funkciók fejlesztése.

Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

- a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);
- b) a különböző írásformák tanulói képességeihez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;
- b) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;
- c) a mozgáskoordináció fejlesztése;
- d) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;
- e) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;
- f) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;
- g) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;

- h) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

- a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;
- b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;
- c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;
- d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;
- b) beszédpercepció fejlesztése;
- c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;
- d) modalitás-specifikus integráció fejlesztése;
- e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

Fő célkitűzések:

- a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- b) matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
- c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;
- d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
- e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
- f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
- g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellizés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;
- h) a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;

- b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
- c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
- d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- e) fokozott egyéni bánásmód;
- f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- i) feladat kivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
- c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
- f) koncentráció fejlesztése;
- g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
- d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- b) érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
- c) kommunikáció fejlesztése,
- d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- e) megküzdési képesség fejlesztése,
- f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése :

- az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált céljelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a ta-

pasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölsönös együttmüködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése az irányelv alapján ***Alapkompetenciák***

- *A tanulás kompetenciái*
- *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)*
- *A digitális kompetenciák*
- *A matematikai, gondolkodási kompetenciák*
- *A személyes és társas kapcsolati kompetenciák*
- *A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái*
- *Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák*

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], 1-4.évfolyam, 5-8.évfolyam középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak meg-alapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első féléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiektől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítetektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés ad-

ja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését. A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ennek érdekében a diagnosztizálók fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

A mozgásszervi fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

Mozgáskorlátozottság esetén a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása a szervezet funkcionális képességeit, az egyén aktivitását maradandóan akadályozza; az egyén részére hátrányos helyzetet, korlátozott életvitelt okozhat.

Gyógypedagógiai értelemben azokat a személyeket tartjuk mozgáskorlátozottoknak, akiknél a mozgásszervrendszer (tartó-: csont-, ízületrendszer és/vagy mozgató-: izom-, idegrendszer) veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara következtében olyan jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, amelynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés, és a szocializáció csak neheztelt körülmények között lehetséges.

A mozgáskorlátozott tanulók osztályozására még nem jött létre egységes és teljes rendszer. A mozgásszervi károsodás orvosi szempontú rendszerezése, a keletkezés ideje, a kóreredet, a klinikai képet meghatározó fő tünet jellege és súlyossága szerinti differenciálás egyféle rendszerezési lehetőség.

(A gyógytestnevelésre utalt tanulók nem minősülnek mozgásszervi fogyatékoság [mozgáskorlátozottság] okán sajátos nevelési igényű tanulóknak. Esetükben az Irányelv nem alkalmazható. Az ő gyógytestnevelés ellátásuk a pedagógiai szakszolgálatok által alkalmazott gyógytestnevelő szakemberek feladata, a tevékenységnek szakszolgálati protokollja van. – 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről 28. §)

A mozgáskorlátozottság tényéből fakadó személyiségvonások, nevelési-oktatási sajátosságok

Mozgáskorlátozott kisgyermekeknél a mozgásos tapasztalatszerzés akadályozott voltából eredően az ismeretszerzés minőségileg és mennyiségileg is eltérhet a tipikusan fejlődő társaik tapasztalataitól.

Mindez megzavarhatja a mozgáskorlátozott tanuló környezetre való ráhatását, illetve nehezítheti a külvilágban lévő ok-okozati összefüggések megértését.

Megváltozhatnak a környezethez való alkalmazkodás és aktív ráhatás lehetőségei és formái. Nehezített a környezet állandóan változó feltételeihez való alkalmazkodás.

Az érzékelés és az észlelés biztosítja a valóság közvetlen megismerését. A beszűkült mozgásképeség megakadályozhatja a differenciált észlelési teljesítmények felépítését, szerkezetét.

Nehezítetté válhat minden olyan tevékenység, amihez a tárgyak tulajdonságait vesszük alapul (összehasonlítás, válogatás, relációk, sorba rendezés, mérés stb.).

A mozgáskorlátozottság tényéből fakadóan számos *egészségügyi, szociális és emocionális* nehézséggel is találkozhatunk tanulóinknál. Jellemző lehet a fizikai és a szellemi teljesítőképesség fáradékonysága, a diszkomfortérzés megélése, a motiváció ingadozása, esetleg viselkedészavarok, önértékelési zavarok jelenhetnek meg.

Eltérő lehet a tanulók egészségi állapota, előfordulnak belgyógyászati problémák, szükséges lehet a napi gyógyszerelés, valamint egyes diagnózisok esetében a légzés nehezítettségével is számolnunk kell, illetve megváltozhat az egészségügyi és mozgásállapot a műtéteket követően is.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

A mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus ellátása a különböző szakemberek együttműködésének, teammunkájának eredményeképpen valósulhat meg. Az inklúziót megvalósító iskolában tanító befogadó pedagógusok, a szomatopedagógus és más gyógypedagógusok (konduktív nevelés esetében a konduktív pedagógia kompetenciája szerinti konduktor), az ortopéd szakorvos, a gyermekneurológus, a gyermekgyógyász és egyéb szakemberek, illetve a család (a szülők és a tanuló) együttműködése, a közös

célok kitűzése és a folyamatos kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes gyógypedagógiai és egészségügyi rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységnek.

A mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamata komplex, magában foglalja a nevelést, oktatást, mozgásfejlesztést, a kommunikáció fejlesztését, az eszközös megsegítést, az egészségügyi szükségletek ellátását és a gondozási feladatokat, valamint a személyiségfejlesztés együttes, egymást erősítő és kiegészítő alkalmazásait.

A tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalomnak a mozgáskorlátozott tanuló sajátosságaihoz való illesztését. Ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés-oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását.

A mozgáskorlátozott tanulók számára is biztosítani kell az aktív tanulás lehetőségét. A személyes tanulási tér és az adaptált tanulási környezet kialakítása az esélyegyenlőség szempontjából létfontosságú. Lényeges, hogy az ismeretszerzés fő forrása a tapasztalás, a megismerési folyamat az egész személyiséget mozgósítja.

A mozgáskorlátozott tanuló részt vesz a kooperatív tanulásban, projektmunkában, aktív tagja a témahétnek. A humanista értékrend prioritásának elve alapján fontos a tanulók megtanítása önmaguk és társaik elfogadására, megismerésére, megértésére.

Az önállóságra nevelés elvét mindig szem előtt tartva, az iskolában – a mozgáskorlátozott tanulók életkorának és mozgásállapotának megfelelően – biztosítani kell pszichés, egészségügyi és fizikai szempontból a biztonságot és állandóságot, olyan szeretetteljes és motiváló légkör kialakításával, amely magában foglalja:

- a fizikai környezetet, amely egyrészt akadálymentes, másrészt valamennyi tanuló számára biztosítja az egészséges, balesetmentes környezeti feltételeket;
- a személyre szabott segédeszközöket és segítő technológiákat; az oktatáshoz szükséges speciális eszközöket (pl. megfelelő méretű dönthető asztallap, állítható magasságú biztonságos szék, írást-olvasást, kommunikációt támogató eszközök, adaptált matematikai eszközök stb.) és az önálló életvitelhez, mindennapos tevékenységekhez szükséges segítő technológiákat és azok használatát;
- a befogadó, elfogadó, kölcsönös alkalmazkodást kívánó, a tágabb környezetre is hatással bíró személyi környezetet (inkluzív oktatásnál a tanulótársak, azok szülei, az iskola dolgozói részére a befogadást segítő ismeretek átadása);
- szükség szerint és indokolt esetben – amennyiben a mozgásos akadályozottság a tevékeny és eredményes részvételt súlyosan akadályozza – a személyi segítő jelenlétét.

Az egyéni sérülés és akadályozottság mértéke szerinti pedagógiai fejlesztő folyamat olyan felkészülést, sajátos módszertani tudást kíván a pedagógusoktól, a gyógypedagógustól és a pedagógiai munkát segítő személyektől, amely biztosíthatja a komplex, minden sérült funkciót korrigáló-kompenzáló hatásokat, és lehetővé teszi a tanulók eredményes fejlődését. Mindez az együttnevelésben részt vevő szereplők hatékony együttműködésével valósulhat meg.

Kiemelt szerepe van az inklúziót megvalósító iskolában tanító pedagógusok és a szomatopedagógus közösen tervezett tanulási-tanítási programjának, a közös tanításnak, valamint az e tevékenységet követő közös értékelésnek.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának céljai, kiemelt feladatai

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tanulási és nevelési célokat, valamint azok megvalósítását a tanulók életkori sajátosságai és a mozgáskárosodásból adódó egyéni eltérések egymással kölcsönhatásban befolyásolják.

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása, pályaeorientáció

A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során

A 2011. évi CXCV. köznevelési törvény 47.§ értelmében és a Nemzeti alaptantervben megfogalmazottakkal összhangban a mozgáskorlátozott tanuló optimális fejlődése, nevelése-oktatása érdekében szükséges a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő szakember (jelen esetben szomatopedagógus, vagy központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus és/vagy konduktor) aktív és támogató jelenléte.

Szükségesek lehetnek speciális gyógyászati, rehabilitációs és technikai eszközök, illetve a fejlesztési területek szakértői bizottság által történő meghatározása, egyéni fejlesztési terv készítése.

Mindez lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés-oktatás során az egyéni módszerek, egyedi- leg kialakított segítő technológiák, gyógyászati és rehabilitációs eszközök alkalmazását, továbbá az időkeret módosítását, a tananyag elsajátításának egyénre szabott tempóját, módját.

Emellett a hosszabb felkészülési időt biztosítása a sajátos nevelési igényű, jelen esetben mozgáskorlátozott tanulók számára vizsgák alkalmával, illetve az írásbeli vagy szóbeli felméréseken, továbbá lehetőséget ad az iskolai tanulmányok során a mozgáskorlátozott tanuló által alkalmazott, megszokott eszközök használatára.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésében-oktatásában a következő speciális habilitációs és rehabilitációs célú tanulási területek, tantárgyak bevezetése szükséges:

- 1) A mozgáskorlátozott tanulók nevelésében-oktatásában a testnevelés tantárgyi óra mellett vagy helyett biztosítani kell a **mozgásnevelési foglalkozásokat**, ami a szakértői véleményben meghatározott óraszámban és fejlesztési területeken szomatopedagógus, központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus

gus és/vagy konduktor, esetenként gyógytornász javaslatai és iránymutatásai szerint, illetve részvételével történik (

- 2) A mozgáskorlátozott tanulók számára a **segítő technológiák használatával történő írás** a kézírás mellett vagy helyett a gondolatközlés, illetve a kommunikáció eszköze, elősegítve ezzel a tanulók habilitációját, rehabilitációját.

Mozgáskorlátozottság esetén gyakran számolnunk kell a tanulók fáradékonyságával, csökkent terhelhetőségével. Az egyéni szükségletekhez igazodva fontos a kötelező és a választható tárgyak óraszámának csökkentése. Erre való tekintettel a Művészetek tanulási terület; az ének-zene és vizuális kultúra tantárgyak Nat-ban megfogalmazott célkitűzései 5-8.évfolyam egyrészt tantárgyi koncentrációval, illetve témahetek, különböző projektmunkák keretében érvényesülhetnek, másrészt összevont egységként, úgynevezett komplex művészeti nevelés keretében valósíthatók meg. A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során kiemelten hangsúlyos a komplex személyiség- és készségfejlesztés érdekében végzett művészeti nevelés, ami beépül az 1-4.évfolyamon tanulási területek tevékenységrendszerébe. Az ének, a ritmus, a zene, a tánc, a népi játékok, valamint a grafomotoros készség, a vizuális kommunikáció, továbbá a képzőművészet mind kiemelten fontos területek.

Mozgáskorlátozottság esetén kiemelt feladat a cselekvéses tapasztalatszerzés akadályozottságából eredő hiányosságok pótlása, kompenzálása, a mozgáskorlátozott tanulók szűkebb és tágabb környezetének megismerése, az önmaguk megismerésének segítése, a helyes életvitel kialakításának megalapozása és az önálló életvitelhez szükséges alapképességek kialakítása érdekében a környezetismeret tantárgy 1. osztálytól való tanítása.

A tanulási környezet szervezése

Mindig a mozgásszervi károsodásnak megfelelően alakítjuk ki a speciális tárgyi és személyi feltételeket; a szomatopedagógus biztosítja a nevelési-oktatási folyamat optimális megvalósítását.

Kompetenciafejlesztés mozgáskorlátozott tanulók esetében

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a gyors, cselekvőképes alkalmazkodás, illetve az élethosszig tartó tanulásra való felkészülés érdekében valamennyi kompetenciaterület fejlesztése kiemelt fontosságú.

Alapkompetenciák

- *A tanulás kompetenciái*
- *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)*
- *A digitális kompetenciák*
- *A matematikai, gondolkodási kompetenciák*
- *A személyes és társas kompetenciák*
- *A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái*
- *Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák*

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

Kiemelt feladat a magyar nyelv és irodalom oktatása során a megismerő tevékenység akadályozott voltából eredő hátrányok leküzdése (pl. a szókincsfejlesztés).

A kézfunkció akadályozottsága megnehezítheti a mozgáskorlátozott tanuló írásmozgás-koordinációját. Ebben az esetben szükség lehet speciális, nagyobb sortávolsággal meg-rajzolt, vastagabb lapokból álló, kimondottan a gyengénlátó tanulóknak készült füzetre. Ezekben a füzetekben a sorok és a háttér eltérő kontrasztja is segíti a tanulók vonal-közben maradását. Egyes esetekben szükség lehet speciális íróeszközre, ceruzafogó-
ra. Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlá-
tozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.

Az írást minden esetben meg kell, hogy előzze a kéztorna, a manipuláció, valamint a grafomotorika fejlesztése. Fontos a kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, a kéz izmainak, az ízületek lazaságának, célpontosságának fejlesztése, a kéz izomere-jének szabályozása, az ujjak tapintási érzékenységének, dominanciájának javítása, a két kéz, illetve a szem- és kézmozgások közti koordináció fejlesztése. Mindez lassított ütemű írástanulást eredményez, illetve megnöveli az írás-előkészítő szakasz időtarta-mát. A betűelemek vázolásakor fontos az irányokat megnevező szavak értése, haszná-lata, valamint azok vonalrendszerbe helyezése. Mozgáskorlátozott tanulók esetében előfordulhat, hogy a felső végtagi funkciók súlyos károsodása vagy a manipuláció nagymértékű akadályozottsága jelentősen megnehezíti a folyóírás elsajátítását. Ilyenkor támogatjuk a nyomtatott kis-, illetve nagybetűs írást, illetve a helykijelölő írást. Előfordul az is, hogy a kéz funkcionális állapota nem teszi lehetővé az olvasható írásproduktum kivitelezését, ilyenkor a segítő technológiákkal történő írás bevezetésére kerül sor. A bevezetés időpontjáról mindig egy szakmai team dönt, melynek tagjai az osztályfőnök, a mozgásnevelő, a szomatopedagógus.

A mozgáskorlátozott tanulók **olvasástanítását** szintén hosszú előkészítő időszak előzi meg, melynek során kiemelten fontos a beszéd alaki és tartalmi oldalának fejlesztése, valamint a beszédértés és az önkifejező beszéd fejlesztése. Ezenkívül kiemelt szerepe van a fonológiai tudatosság fejlesztésének, a szókincsfejlesztésnek, a téri tájékozódás fejlesztésének, valamint a ritmusfejlesztésnek. Az olvasás tanítása során szükség lehet arra, hogy az olvasnivalót kinagyítsuk és a síkban jól követhetően, strukturáltan helyez-zük el a lapon. Mozgáskorlátozott tanulók olvasásakor szükség lehet a papír vagy a könyv rögzítésére, esetenként dönthető könyvtartóra, sorvezető alkalmazására, esetleg nagyítóra vagy lapozóra.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Megfelelő olvasási és íráskészség kialakítása.
- A hagyományos és a digitális szövegértés fejlesztése (mind a hallott, mind az ol-vasott szövegek tekintetében).
- Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus, a véleménynyilvánítás és a tanulók vitakultúrájának bátorítása, fejlesztése.
- Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokoza-tos alakítása.
- Az önálló, hatékony tanulás elsajátíttatása (a tanuló képes legyen kitartóan ta-nulni, saját tanulását megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is), ismeretfeldolgozási technikák tanítása. A tanuló ér-

deklódésének megfelelően hagyományos és digitális szövegekkel bővítse ismereteit.

- Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése (irodalom, zene, tánc, dráma, bábjáték, fotó, film és képzőművészeti alkotások segítségével).

Matematika

A mozgáskorlátozott tanulók matematikaoktatása során tudatosan figyelni kell a cselekvéses tapasztalatszerzés gátoltságára, a megismerő tevékenység akadályozottságára, a manipuláció akadályozottságára, a kognitív funkciók sajátos fejlődési útjára, a részképességszavarok megszüntetésére, minimalizálására, a társuló fogyatékoságok enyhítésére, tüneteinek megszüntetésére, a fizikai, pszichés és egészségügyi problémák okozta „teljesítőképeség”-változásokra. Mindezek indokolják a matematika oktatása során a mozgásállapotnak megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával támogatott, tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakasz beiktatását, melynek során lényeges a lehető legtöbb érzékszerv bevonásával szerzett érzékek integrálása (látás, hallás, tapintás, mozgás).

A matematika tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése, a játékosság, a motiváció folyamatos fenntartása és a folyamatos gyakorlás elve támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot. A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A nevelési-oktatási feladatok sorában kiemelt szerepe van a hiányzó, sérült vagy rendellenesen működő adottságok–készségek–képességek javításának, korrigálásának, kialakításának, mással való pótlásának, illetve mindezek fejlesztésének. Az ismeretnyújtás a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, az adott életszakaszon belül a tanuló individuumának – fejlődési ütemének – figyelembevételével zajlik.

A kézfunkció akadályozottsága megnehezítheti a mozgáskorlátozott tanuló írásmozgáskoordinációját, ezért szükség lehet speciális, nagyobb négyzetekkel megrajzolt négyzethálós füzetre, mely kimondottan a gyengénlátó tanulók számára készül, vagy speciális íróeszközre, ceruzafogóra. Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.

A geometriai tananyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik. Sok esetben szükséges tárgyi és személyi feltételekkel biztosítani az egyes feladatok kivitelezését (pl. geometriai eszközök rögzítését megoldani, körzőhasználatot segíteni, számítógépes programok segítségével szerkeszteni). Esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata, valamint a különböző számítógépes programok, pl. GeoGebra; vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata). Indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Cselekvéses tapasztalatszerzésből adódó hátrányok kompenzálása
- A környező világ mennyiségi és minőségi tulajdonságainak megismerése, a jelenségek közötti összefüggések felismerése
- A percepció fejlesztése és a különböző érzékek integrálása

- A térben és a síkban való tájékozódás fejlesztése
- Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban, a döntésekre, ítéletalkotásra való képesség fejlesztése
- Pontosság, kreativitás, kritikai, stratégiai és rendszerező gondolkodás kialakítása
- A számolási készség fejlesztése
- Helyes tanulási szokások fejlesztése
- Az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátítása

Történelem és állampolgári ismeretek

A mozgáskorlátozott tanulók számára szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása, a fogyatékosokkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékos emberek társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékos emberek helyzete megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, a fogyatékos személyekkel foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valósághű megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Erkölc és etika

A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékoságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos a mozgáskorlátozott tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyosak, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány és földrajz

A mozgáskorlátozott tanulók esetében az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével és az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, a tanulási környezet megfelelő alakítása és a különböző segítő technológiák alkalmazása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.
- Tudatosan kell irányítani a tanuló megismerő tevékenységét, tapasztalatszerzését és annak feldolgozását. Az egyre magasabb szintű ismeret kialakítása érdekében ennek a kis lépésben haladás figyelembevételével kell történnie.
- A lehető legnagyobb mértékben segíteni kell a tapasztalatok ismeretté válását, nyelvi szinten való tudatosítását, hogy az felhasználható ismeretté mélyüljön, azaz a tanuló eszközként tudja alkalmazni.
- A tanuló önismeretének segítése, a helyes életvitel kialakításának megalapozása és az önálló életvitelhez szükséges alapképességek kialakítása.

- A téri tájékozódási képesség kialakulásának megsegítése és fejlesztése.
- A közvetlen tapasztalatszerzés érdekében erdei iskola, gyakoribb tanulmányi kirándulások, szabadtéri órák, múzeumlátogatások szervezése.
- A testi-lelki egészségnevelés, a társas készségek fejlesztése és mentálhigiénés nevelés.
- A tanuló saját képességeinek figyelembevételével a reális lehetőségek feltérképezése mellett ismerje és tudja alkalmazni segédeszközével a balesetmentes közlekedés szabályait! Tanuljon meg önállóan közlekedni a számára szükséges segédeszközök segítségével!
- A tanuló alkalmazza a sérüléséből adódó speciális egészségügyi előírásokat, higiénias szabályokat!

Idegen nyelv

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott elősegítésére.

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő tanulók esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a nonverbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

Művészetek

A komplex művészeti nevelés a mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos területe, melynek során a zene, a mozgás, a dramatikus interakció és az alkotás kerül előtérbe.

A felmentés bármely formája indokolatlan; a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása valamennyi művészeti területen hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően a vizuális kultúra tantárgy esetén:

- Manipuláció, finommotorika, eszközhasználat fejlesztése
- Grafomotoros képességek fejlesztése
- Az elsődleges és másodlagos sérülésekből, az eltérő életvitelből, beszűkült élettérből fakadó hiányok pótlása
- A közvetlen tapasztaltatás, élmények, hatások tudatos és rendszeres biztosítása
- A percepció fejlesztése, az érzékszervek stimulálása
- A környezet aktív befogadására és befolyásolására, alakítására való motiváltság fejlesztése
- Helyes belső képek és ezek visszafordítási képességének (ábrázolóképeség) kialakítása
- Az önkifejezési módok, a környezettel való sokoldalú kommunikációs lehetőségek elsajátítása
- Figyelemorientáció, fixáció

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően az ének-zene tantárgy esetén:

- A zene megszerettetése az egyes zeneműveken keresztül
- Az optimális testhelyzet beállítása az énekléshez, zenehallgatáshoz
- A megfelelő légzéstechnika kialakítása az énekléshez, ami hozzájárul a beszéd légzéstechnikájának javulásához
- Differenciálni szükséges a dalválasztáskor a dal tempója, sebessége, ritmusa, hangterjedelme szerint
- Az énekléskor szükséges ajakmozgások, artikuláció, nyelvmozgás, egy-egy hang kitartása, a szavak szótagolása, ami hozzájárul a beszéd azonos összetevőinek fejlesztéséhez is
- Ritmuskészség fejlesztése, ami segíti a koordinált mozgás kivitelezését
- Az előadói készség gazdagítása, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztése
- Néphagyományok, népszokások megismerése, megszerettetése, népi játékok tervezése, adaptálása, kivitelezése
- A hangszerek megismertetésekor szükség lehet a hangszerek adaptálására, vagy olyan segítő technológia alkalmazására, mellyel a hangszer megszólaltatható
- Aktív muzsikálás igényének felkeltése

Technológia

A technika és tervezés tantárgy

A tantárgy keretében olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a szűkebb és tágabb környezetébe való beilleszkedés során. Az életkor, illetve a mozgásállapot határozzák meg az eszközök, illetve a praktikus tevékenységformák kiválasztását. Az önállóság kialakítását célzó eszközök (sokszor gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök) használatának elsajátítása során a tanulóknak minden esetben meg kell tanulniuk az eszközök használatán túl azok karbantartását, illetve a velük kapcsolatos higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- A pszichomotoros funkciók (szenzomotorium, motoros koordináció, téri tájékozódás, nagy- és finommozgások) célirányos fejlesztése, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása és megtartása
- A különböző munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges célszerű és helyes optimális testhelyzet kialakítása
- A mindenkorli mozgásállapotnak megfelelő motoros képességek, mozgáskoordináció fejlesztése
- A munkamozdulatok összerendezettségének és pontosságának folyamatos alakítása és fejlesztése, precíziós fogás kialakítása és erősítése, illetve az ehhez szükséges individualizált segítő technológia kiválasztása és adaptálása. Ez magában foglalja az egyes tevékenységekhez szükséges eszközök, tárgyi és személyi feltételek kialakítását, a módszerek adaptálását, a megmunkálandó mun-

kaanyag szükség szerinti módosítását (lehetséges módosítások: méret, anyag, vastagság, alak és rögzítettség).

- A mozgásállapot függvényében az egyes tananyagrészekre, munkadarabok elkészítésére tervezett időtartam módosítása
- Célszerű, szervezett és kitartó munkavégzésre szoktatás
- Az önálló munkavégzés megkövetelése az egyéni mozgásállapotból következő korlátokat figyelembe véve, a lehetőségeket kihasználva
- A helyes segítségkérés és a segítség elfogadásának tanítása, toleranciára és a másság elfogadására nevelés
- Az egyéni korlátok felismertetése és beláttatása, kompenzáló technikák keresése (egyéni munkafogások kialakítása)
- Az önbizalom növelése pozitív megerősítéssel, sikerélmény, oldott légkör biztosításával
- Készségek, jártasságok kialakítása a meglévő képességekre alapozva, egyéni elvárások alapján – szükség szerint egyéni foglalkozás keretén belül –, amelyek segítségével a mozgáskorlátozott tanulók adottságait kihasználva teljesítményük megközelítheti az épekét.
- Az elemi alkotó-, kritikai (önértékelő), megfigyelő-, ítélő- és kommunikációs képességek fejlesztése.

A digitális kultúra tantárgy

A digitális kultúra tantárgy oktatása során a mozgáskorlátozott tanulók egyéni mozgásállapotától függően gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, trackball egér/hanyatt egér, speciális billentyűzet, billentyűzetrács, membránbillentyűzet, könyök- és csuklótámasz, vagy a hagyományos számítógéptől eltérő érintőképernyős tablet, laptop stb.) alkalmazása. Ezenkívül gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. A tanuló esetenként a számítógép kisegítő lehetőségeivel lesz képes az önálló használatra (beragadó billentyűk, billentyűszűrés, hangjelzések, egér speciális beállításai, billentyűkombinációk, egérkiváltók, digitális billentyűzet, fejegér, szemegér stb.).

A mozgáskorlátozott tanulók számára a digitális kultúra tanítása korábbi időszakban elkezdődhet. Különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézírás kivitelezése nehézkes, a kézírással létrehozott írásproduktum olvashatatlan, és indokolt a segítő technológiák használatával támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása.

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata kedvezően befolyásolhatja a pályaeorientációt, a munkába állás feltételeként szolgálhat (akár távmunka keretében is), így megfelelő időt kell biztosítani a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően a pedagógiai és egészségügyi habilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A

mozgásszervi és a pedagógiai rehabilitáció, valamint a testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelésóra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a mozgásvizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, szomatopedagógus, gyógytornász, központi idegrendszeri károsodás esetén konduktor is) véleménye alapján vesz részt. A testnevelés-órán való részvétel lehet teljes vagy részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti. Mozgáskorlátozottság esetében a testnevelés tantárgyi óra helyett/mellett biztosítani kell a mozgásnevelési foglalkozásokat. A testnevelésórán való foglalkoztatás a mozgásszervi fogyatékoság típusának megfelelő szakképesítéssel rendelkező utazó gyógypedagógus (szomatopedagógus), központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus vagy konduktor vagy gyógytornász javaslatai és iránymutatásai szerint, szükség esetén részvételével történik.

A tanulási terület fejlesztési feladatainak való megfelelés érdekében az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció keretében a mozgásnevelés szomatopedagógus, központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus vagy konduktor vagy gyógytornász vezetésével történik.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Komplex funkcionális vizsgálat és diagnosztika alapján a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása
- A meglévő mozgásszervi betegségek korrekciója, kompenzációja. Új tartási és mozgási funkciók kialakítása, helyes testtartást segítő feladatok
- A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása
- Az állapotromlás, a másodlagos károsodások megelőzése
- A változó környezeti adottságoknak, életkori sajátosságoknak megfelelő legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodóképesség kialakítása és a mozgáskultúra elsajátítása
- A motoros készségek és képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése és az egészséges életre nevelés
- Az egészség megőrzése és javítása a mozgásigény növelésével és a mozgásszükséglet kielégítésével
- Mozgástudat kialakítása
- Rendszeres fizikai aktivitásra nevelés sérülésspecifikus és egyedi adaptációval
- Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül, mozgásállapotnak és képességeknek megfelelő sportágválasztás és sajátos felkészítés
- Mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának kialakítása
- A kommunikáció motoros hátterének javítása érdekében végzett terápiás mozgásanyag és adaptív eszközhasználat
- A reális mozgásos én-tudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés
- Játék és versenyeztetés

- Kedvező pszichés hatások kiváltása: sikerélmények nyújtása, testmozgás megszerettetése, önbizalom növelése
- Az egészséges életmód megalapozása, a szabadidő helyes eltöltése

A rehabilitációs és rehabilitációs célok megvalósításának összetevői és tartalmai:

- A fizioterápia módszerei és eljárásai (gyógytorna passzív és aktív eljárásai, hid-roterápia, elektroterápia stb.)
- Ergoterápia (segítő technológiák: gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása, azok használatának betanítása, szükség szerinti környezeti adaptációk)
- Egyéb terápiás célú eljárások, módszerek
- Gyógyúszás bevezetése
- A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület sérülésspecifikus és egyénileg adaptált mozgásanyaga (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok)
- Adaptált szabadidős és sportfoglalkozások, játék, diák- és versenysport sérülésspecifikus ismeretei és gyakorlata

A fejlesztési követelmények jelentős eltérései miatt – abban az esetben, ha a testnevelést a mozgásnevelés teljesen felváltja – a helyi tantervekben a testnevelés tantárgyi elnevezés helyett a mozgásnevelés elnevezés javasolt.

Az iskolai fejlesztés szakaszai

A mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztésének szakaszolása módosításokkal meg-egyezik a Nemzeti alaptanterv képzési szakaszaival.

A mozgáskorlátozott gyermek iskolakészültsége, fejlődésének sajátos útja, tapasztalat-szerzésének eltérő volta, hiányosságai indokolhatják, hogy az 1. évfolyam teljesítésére a pedagógiai program helyi tanterve egy tanévnél hosszabb időt (két tanévet) biztosít-son, vagy az 1. és a 2. évfolyam elvégzése után kerüljön beiktatásra egy úgynevezett képességrendező év, melynek során a megszerzett ismeretek készségszintűvé válhat-nak.

Szükség esetén a további pedagógiai szakaszok is szerveződhetnek hosszabb idősáv-ban, jellemzően a 5-8.évfolyam.

Ennek két módja lehetséges:

1. Az évfolyamonkénti kötelező alapóraszám megtartásával a tananyagot 4 év felső helyett 5 év alatt teljesítve ún. nyújtott tagozatot hozunk létre, ezáltal több időt biztosítunk az egyes tananyagrészek feldolgozására.
2. A 5-8.évfolyam 4 évre eső össz-alapóraszámát 5 év alatt teljesítjük, ezáltal a mozgáskorlátozott tanulók napi és heti órászáma csökkenthető, azaz terhelésük mérséklődik.

Az óvoda–iskola átmenet pedagógiai feladatai

Az érésben, fejlődésben késést mutató mozgáskorlátozott gyermekek számára az óvo-da–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy ta-nítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége, ahol a korai gondozás, fejleszt-

tés, valamint a speciális óvodai nevelés eredményeire támaszkodva a mozgáskorlátozott gyermekek az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe vezetődnek át. Sok esetben a gyermekek gyógyászati és rehabilitációs segédeszközökkel való ellátása is ebben az időszakban történik meg. A mozgásszervi fogyatékos, mozgáskorlátozott gyermek nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket). Kiemelten fontos a mozgáskorlátozott tanuló rövid és hosszú távon való közlekedésének kialakítása, gyakorlása, valamint az önellátási funkciók fejlesztése a mindennapi tevékenységek során, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelés feladatait minden tevékenységbe és tanórába be kell építeni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmazása a napirend egészét átszövő feladat (közlekedés, öltözködés, tisztálkodás, étkezés, játéktevékenység, tanulás, alkotás). A mozgáskorlátozott tanuló számára ki kell alakítani a megfelelő, biztonságos és komfortos tanulói környezetet (tanulói asztal, szék, megfelelő bútorok kiválasztása, illetve kerekesszékes életmód esetén a kerekesszék optimális beállításai).

Az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének pedagógiai célja, hogy segítséget nyújtson a tanköteles korú mozgáskorlátozott gyermek iskolai életmódra való felkészítéséhez, fejlődéséhez, biztonságérzetének kialakulásához. Továbbá adjon lehetőséget, hogy a gyermek aktív tagja lehessen a közösségnek, a mozgás és a mozgással szerzett tapasztalatok élménnyé válhassanak számára, leküzdhesse vagy csökkenthesse a sérüléséből adódó objektív és szubjektív hátrányokat, valamint felfedezhesse és fejleszthesse képességeit, készségeit.

Az 1–2. évfolyam pedagógiai feladatai

Az 1-4.évfolyam első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek, eltérő iskolakészültségi szintek pedagógiai kezelése történik. Ebben a szakaszban fontos cél a tanulók egyéni tanulási módszereinek és szokásainak megalapozása. A tanórai tevékenységekhez szükséges eszközök kiválasztása, esetleg adaptálása ugyancsak az első pedagógiai szakasz kiemelt feladata.

- Az olvasás-írás során a csúszásgátló, a megfelelő méretű, alakú és vonalazású füzet használata; a ceruzafogás kialakítása, illetve különböző ceruzafogók használatának személyes beállításai szükségesek, illetve amennyiben a kézírás nem lehetséges, a segítő technológiák használatával történő írás kialakítása válik elsődlegessé; az olvasáshoz esetleg szükséges könyvtartó, sorvezető, nagyító használatának beállítása történik meg.
- A matematika sokszínű eszközkészletének mozgásállapothoz történő adaptálása az eszközök méretének, anyagának, vastagságának, megfoghatóságának, rögzíthetőségének, borításának változtathatóságával válik lehetővé, annak érdeké-

ben, hogy a mozgáskorlátozott tanuló cselekvés, tevékenykedés útján irányított formában szerezzen tapasztalatokat.

- A technika és tervezés tantárgy, valamint a vizuális kultúra keretében az egyedi adaptált eszközök, módszerek és segítő technológiák teszik lehetővé, hogy a mozgáskorlátozott tanuló az örömmel végzett alkotómunkában kiteljesedhessen és a mindennapi tevékenységek végzésében fejlődjön.

A 3–4. évfolyam pedagógiai feladatai

Az 1-4.évfolyam 3–4. évfolyamán fontossá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanulási-tanítási folyamatok, és fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamat – a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat, valamint az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával.

Az 5–6. évfolyam pedagógiai feladatai

A 5-8.évfolyam folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képességegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. Különösen nagy hangsúly van a matematikai és az anyanyelvi kompetenciaterületek fejlesztésén. Kiemelt szerepe van az esélyteremtésnek, felzárkóztatásnak, tehetséggondozásnak, melyek segítik a tanulók képességeinek kibontakoztatását.

A 7–8. évfolyam pedagógiai feladatai

A 5-8.évfolyam 7–8. évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az egész életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, melynek során kiemelt hangsúlyt kap a pályaválasztás, pályaaorientáció. Ebben a pedagógiai szakaszban az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz kapott minták alkalmazása, a tanulók egyéni tanulási módszereinek és szokásainak megalapozása történik. Az egészséges életvitel kialakítása kiemelten fontos a mozgáskorlátozott személyek esetében, ezért számos tanulási terület és tantárgy feladatként szolgál (mozgásnevelés, természettudomány, technológia). A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása (deduktív ismeretszerzés: meglevő tudásból kiindulva újabb ismeretekhez vezet, az általános szabályokból következtet az egyedi esetekre érvényes állításokra). Az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikák és tanulásszervezési módok folyamatosan jelen vannak ebben a pedagógiai szakaszban.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A mozgáskorlátozott tanulók habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének sajátos célja, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében szükséges:

- az ellátás során a teammunka kialakítása, a különböző szakemberek együttműködése (az orvos – neurológus, ortopéd szakorvos, gyermekgyógyász – irányított egészségügyi rehabilitáció megszervezése, szükség esetén egyéb segítő szakmák, szakemberek bevonása);

- a központi idegrendszer sérülése által előidézett funkciózavar (beszédzavar, figyelemzavar, a szenzomotorium zavara, részképesség-kiesés, pszichés és/vagy motoros tempó lassúsága stb.) megszüntetése, csökkentése, kompenzálása;
- a pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése;
- a kialakuló tanulási problémák korrekciója;
- a tanulók beszédzavarainak, kommunikációs képességeinek javítása érdekében – különös tekintettel a központi idegrendszeri sérülés következtében dysarthriás és anarthriás tanulóira – mozgás- és beszédterápia, alternatív segítő technológiák alkalmazása;
- a mozgásszervi károsodás és a mozgásállapot fajtája és súlyossága függvényében kialakított és a tanrendbe iktatott csoportos és egyéni mozgásnevelés torna-teremben, szabadteren, uszodában, fizioterápiás helyiségben;
- a mozgáskorlátozott tanulók részvételét megteremtő és az egyéni igényekhez igazodó fejlesztést biztosító tanulásszervezési, módszertani eljárások, technikák alkalmazása (differenciálás, csoportmunkára építő módszerek, kooperatív technikák alkalmazása, témahetek szervezése, projektmunka);
- a mozgásszervi diagnózis szerinti technikai eszközzel támogatott írásbeli kommunikáció, segítő technológiák igénybevételel történő írás, infokommunikációs eszközök használatának megtanítása, amely akkor indokolt, ha a tanuló nem tudja iskolai munkáját kézírással végezni;
- speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre, az önrendelkező életformára;
- az önkiszolgálást, az iskolai munkát segítő és a fejlesztést szolgáló sérülésspecifikus egyéni rehabilitációs eszközök biztosítása;
- a gyógyászati segédeszközök és az orvosi, egészségügyi háttér biztosítása;
- a nyelvoktatás megvalósítása úgy, hogy az segítse a tanuló más anyanyelvű emberekkel történő kommunikációját, és a média segítségével biztosítsa a számára közvetlen meg tapasztalással elérhetetlen élményeket;
- alapos szakmaismereten és önismereten alapuló pályaorientáció;
- a mozgáskorlátozott személyekre vonatkozó jogi és érdekvédelmi tudnivalók (szövetség, egyesületek, klubok, alapítványok stb.) ismerete.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommuniká-

ció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el.

A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek.

Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódástól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.

- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.
- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekközösségben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
- v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása.

zása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.

- c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
- e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Tanulási környezet

A tanulási környezet szervezési feltételei

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

- A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.

Az iskola részéről:

- ba) a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
- bb) jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
- bc) speciális eszközök, módszerek és környezet;
- bd) együttműködés a családdal és/vagy a diákokthonnal;
- be) a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
- bf) szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
- bg) az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitok figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, ter-

vezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékossgát kompenzálódó alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

A tanulási környezet fizikai feltételei

- Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége).
- Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.
- A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.
- Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Alkalmazása az Irányelv alapján.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes 1-4.évfolyam gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírással helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás mene-

tének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszemponú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölc és etika

Az erkölcstan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók ké-

pesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetők (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából

kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Az alapfokú képzés első szakaszának 1–4. évfolyam feladatai

Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyaknak a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);

- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapinformációkkal való ellátása.

A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmus-specifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmus-specifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stressz megelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, mely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismételése.

Korai diagnózis esetén az autizmus-specifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az 1-4. évfolyam időszakába. Fő célja a habilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek/tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;
- az autizmusból és a társuló fogyatékokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékos-specifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció/szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.

- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.

d) Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása.

Az alapfokú képzés második szakaszának 5–8. évfolyam feladatai

Átmenet az 1-4.évfolyam 5-8. évfolyam között

Az 1-4.évfolyamon a 5-8 évfolyamba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

5-8.évfolyam a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- a) Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- b) Kortárssegítő program működtetése.
- c) A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- d) Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- e) Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- f) Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- g) A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- h) A képességeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatleremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;
- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;
- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmus szempontú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetséggondozás

Az autizmus területén a tehetséggondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítünk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmenet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetséggondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Fejlesztendő területek

- *Szociális kommunikáció*
- *Önállóság és autonómia*
- *Adaptív viselkedés támogatása*

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kíváncsi viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedési stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Értékelés, célok, tanulási eredmény

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érzésnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmusspecifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezéssel alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmusspecifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésszabványok és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésszabványok (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánzás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotónia korrigálása;

- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kíváncsiak, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló iskolai nevelése-oktatása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érzés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékoság sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltnak, átfogóan és tartósan jelentkeznek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoporthoz sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékosághoz sok esetben társul más fogyatékosági típus is:

- hallássérülés,
- látássérülés,
- mozgáskorlátozottság,
- autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja gyógypedagógiai intézmény, iskolai osztály és/vagy a többi tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos iskolai osztályban együttnevelést biztosító befogadó iskola.

A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető (amennyiben nincs az intézménynek saját státuszban lévő gyógypedagógusa):

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben (EGYMI) működő utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatoktól;
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől; valamint
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrén-pedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;
- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését” teszi lehetővé;
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a továbblépéshez;

- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolattérkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térrelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

A cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

Az alapfokú képzés első szakaszának 1–4. évfolyam feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé.

A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketi tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot.

Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni.

A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az 1-4.évfolyam 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni.

Az alapfokú képzés második szakaszának 5–8. évfolya) feladatai

Kiemelt feladat az 1-4.évfolyam módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még 5-8.évfolyamon is lehet építeni.

A 5-8.évfolyam a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során ***Tanulási és nevelési célok***

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

- Testi és lelki egészségre nevelés
 - Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fej-

leszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

- A tanulás tanítása, pályaaorientáció
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szinten belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).
- A fenntarthatóság, környezettudatosság
- Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

Kiemelt kompetenciaterületek

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Tanulási területek

Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Ki-

emelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.
- b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
- c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.
- d) A grafomotoros készségek fejlesztése.
- e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése:
 - vizuális észlelés – jelfelismerés,
 - akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
 - a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
- f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
- g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.
- h) A szövegösszefüggések megértetése, a szövegértés fejlesztése.
- i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fókuszatai, törekvés az eszközszintű használatra.
- j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.
- k) A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókinccse bővül;
- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.
- c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.

- d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.
- e) Cselekvésben jelentkező problémák segítségével, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
- f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
- g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.
- h) A matematika tanuláshoz szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
- k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználat (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.
- b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.
- d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- e) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.
- k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

Erkölc és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.
- b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
- c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.
- d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonzyszavak pontos használata.
- e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
- f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.

- i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.
- j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.
- l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.
- m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;
- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;
- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;
- segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapve-

tő célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;
- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;
- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.
- b) Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.
- c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.
- d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.
- k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;

- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;
- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását;
- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanulása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Érzékszervi megismerések.
- b) Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- c) Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- d) Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- e) Csoportosítások, következtetések.
- f) Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- g) A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.
- h) A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.
- i) Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- j) Analízis, szintézis.
- k) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.
- l) A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.
- m) A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.
- n) Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akaratú mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.
- o) A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.

- p) A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- q) Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulóknál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkézséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére.
- b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.
- c) Fejlessze a mozgásos alapt technikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.
- d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.

- e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonzyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.
- f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- g) A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;
- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenciós és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;
- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akaratú készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz. A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában. A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhessenek, amely számukra a leghatékonyabb, illetve önmagukhoz képest érik el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

- a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;
- az aktivizálhatóság;
- az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;
- az együttműködési képesség;
- a társas helyzet jellemzői.

Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

Értékelés (tanulási eredmény)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit döntően szöveges fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok

elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. A szöveges értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő értékelés pedagógiai célja, hogy a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei a következők:

- az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;
- tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;
- a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;
- emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést.

A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők.

Nagyobb időközönként sor kerül minősítő, szummatív értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy a szummatív értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus és szummatív értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is.

Az ötfokú érdemjegy (osztályzat) skála alkalmazása – a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából – nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. A tapasztalatok azt támasztják alá, hogy az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges.

A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése.

Fontos, hogy a tanuló a mérési-értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszköz-használat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket.

A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során.

A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel.

Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg.

A beszédfigyelmetes tanulók iskolai nevelése-oktatása

A magyar és nemzetközi szakirodalmi konszenzus alapján: *Beszédfigyelmetesek csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat.*

Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jeleket mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái az iskolába lépéskor és az iskoláskorban jellemzően az alábbiak:

Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)
- Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)
- Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Auditív feldolgozási zavarok

Az érintett tanulók a hallható jelek feldolgozásában mutatnak súlyos zavarokat, ez jellemzően a beszédfeldolgozásban, így a beszédértésben is komoly gondot okoz. Felderítésükre nem minden esetben kerül sor iskoláskorig, mivel az auditív információfeldolgozás zavara nem feltétlenül társul a kifejező beszéd zavarával, így a környezet számára kevésbé feltűnő az atipikus fejlődés. Jelentős számban csak a már kialakult tanulási zavar következtében, sokszor csak 2-3. osztályban kerülnek felismerésre az érintett tanulók beszédfeldolgozási zavarai.

Nyelvi zavarok

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók mindannyian küzdenek a *nyelvi kifejezőképesség* különböző nyelvi szinteken megjelenő zavarával (expresszív nyelvi zavarok). Ez a beszéd- és nyelvi kifejezészavar érintheti a nyelv hangrendszerét, a beszédhangejtést, az aktívan használt szóincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a nyelvhasználatot (pragmatika). A nyelvi kifejezés zavara mellé társulhat a *nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés* különböző nyelvi szinteken és különböző súlyosságban megmutatkozó zavara (receptív nyelvi zavarok) is.

A beszédfigyelmetes tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A beszédzavarok esetében ritkán társul az alapproblémához specifikus tanulási zavar. A nyelvi zavarok másodlagos következménye iskoláskorban szinte minden esetben különböző súlyosságú specifikus tanulási zavar, más néven verbális tanulási zavar. A nyelvfejlődési zavar következtében kialakuló tanulási zavarok elsősorban az olvasás-írás tanulása során jelentkezik, ezen belül a dekódolás (olvasástechnika) és a szövegértés is jelentősen eltérő fejlődést mutathat.

A beszéd- és nyelvi zavarokhoz társuló fejlődési zavarok közül a figyelem- és aktivitás-zavarok, a szenzoros integrációs zavarok (leírását lásd Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei című fejezetben), a hallássérülés (lásd

Beszédzavarok

A magyar iskolarendszer nagymértékben a verbális tanulási folyamatokra épít. Ezekben a beszédzavarral küzdő tanuló jelentős hátránnyal indul, ezért napi szinten szenved el kudarcot, frusztrációt. Az ilyen tapasztalatok sokasodásával egyenes arányban a lehetőségekhez képest kerülni igyekszik a szóbeli megnyilvánulásokat. A megjelenő beszédfélelem (logofóbia), szorongás fokozódásával „ördögi körbe” kerül. Társas kapcsolataiban egyre visszahúzódóbbá válik. Egyre növekvő frusztrációja miatt különböző pszichés tünetek jelenhetnek meg: agresszió, bohóckodás vagy éppen apatikus viselkedés (mely kamaszkorban akár depresszióig fokozódhat). Így másodlagos viselkedési, magatartási zavarok keletkeznek, melyek gyökere a beszédzavar. Emellett maguk a kommunikációs partnerek is kerülnek társaságát, mivel őket is frusztrálja, hogy nem értik a beszédet, vagy a természetes beszédől idegen jelenségeket észlelnek.

Az osztályban a beszédzavarral küzdő tanuló könnyen perifériára szorulhat, kapcsolatrendszere beszűkülhet. Ezek a tapasztalatok alacsony önértékeléssel párosulva a közösségben céltáblává, bűnbakká tehetik a gyenge kommunikációs és ezáltal gyenge érdekérvényesítési képességgel bíró tanulót.

A nagy emocionális terhelés a tanuló kognitív energiáinak egy részét is felemésztheti, így következményes tanulási zavar is kialakulhat. Különösen olyan esetekben fordul ez elő, ahol a hangzó beszéd jelentős eltérése mellett a beszédértés nehézsége is tapasztalható (pl. rezonanciazavarok).

Az egyes beszédfejlődési vagy szerzett zavarok speciális jellemzői:

- **A hangképzési (fonációs) zavarok** a zöngképzés zavarait jelentik. A hangjak (hangszalagok) működése zavart, túlságosan összepréselődnek, vagy nem érnek egymáshoz hangadáskor. Ettől függően a hangképzés túl feszes lesz vagy erőtlenné válik. A hang állandóan fátyolos, rekedt, a hangtartás és a levegőbeosztás nehéz, a hang terhelhetősége kicsi. A jelenséget másodlagos tünetek is kísérik. Feltűnő a nyakizomzat vagy az arcizmok hangadás közbeni túlfeszültsége, kidagadása, valamint a kapkodó levegővétel. Az erős izgalmi helyzet vagy a félelem, szorongás fokozza a tüneteket. Az ilyen tanuló általában fizikai és lelki értelemben egyaránt állandó feszültségben él. A problémának lehet funkcionális és organikus oka is, azonban a sokáig fennálló funkcionális zavar a hangjak (hangszalagok) organikus elváltozását (pl. hangszalagcsomó) okozhatja. A probléma rendszeres szakorvosi (főként foniátriai) és logopédiai ellátást igényel.

A hangképzési zavarral élő tanulók számára az önálló szóbeli megnyilatkozások válnak nehezen kivitelezhetővé, és folytonos pluszfeszültséggel járnak. Ezeket az alkalmakat amennyire lehet, érdemes kerülni, mert a teljesítményszorongás hangadási képtelenségig fokozódhat.

- **A rezonanciazavarok** az orális és nazális rezonancia (a szájüregben és az orrüregben képződő hangzók) beszédbeli arányának kóros megváltozását jelentik. Ez lehet a szájhangzók orrhangzós színezetűvé válása (hipernazalizáció) vagy az orrhangzók szájhangzóssá válása (hiponazalizáció). A hipernazalizáció leggyakoribb oka az ajak- és/vagy szájpadahasadék. Ez a súlyos organikus elváltozás már új-

szülöttkorban nyilvánvaló, a légzésben, a táplálkozásban, a hangadásban és a beszédben egyaránt súlyos nehézségeket okoz. Az egyébként szájrezonanciával képzett magán- és mássalhangzók erős orrhangzós színezetet kapnak, a zárhangzók – pl. k, g – elvesztik zárkarakterüket, ami önmagában is jelentősen csökkentheti a beszéd érthetőségét. Az elváltozás súlyosságától és kiterjedésétől függően egyes beszédhangzók képzéséhez nincsenek meg a megfelelő anatómiai feltételek, így ezek hiányozhatnak a beszédből, ami tovább rontja az érthetőséget. E mellett a hangadás is préselt, erőltetett lehet, ami pedig társult hangképzési zavart is okozhat. A gyermekek csecsemőkoruktól több ülésben számos helyreállító műtéten esnek át. A műtéti szakasz a kemény szájpad zárásával és a plasztikai helyreállító műtétekkel zárul, melyek még iskoláskorban is tartanak. Így előfordul, hogy a beszéd érthetősége az 1-4.évfolyam még gondos logopédiai kezelés ellenére sem kielégítő.

A lágy szájpad veleszületett rövidülése is okozhat orrhangzósságot, ezen belül hiper-nazalitást. Ilyenkor a lágy szájpad nem zárja el az orrgarat felé vezető utat, így a szájhangzók erős nazális színezetet kapnak (legjobban a magánhangzók és a zöngés mássalhangzók színezete, ezáltal érthetősége szenved kárt). Itt is lehet műtéti beavatkozás, ami az ezt követő hatékony logopédiai terápiával jelentősen javíthatja a beszéd érthetőségét.

- **A beszédfolyamatossági (fluencia) zavarok** közül legtöbbször a dadogás válik olyan súlyossá, hogy a tanuló külön többletsegítséget igényel. A dadogó gyermek a beszédfolyamat minden fázisában különbségeket mutat az átlagos beszélőtől (a légzés, a hangadás, a beszédtempó, az artikuláció és a mimika működésében is). A dadogó beszédszerveiben megjelenő görcs a dadogás közvetlen oka (függetlenül attól, hogy organikus vagy funkcionális okból jelenik meg). A beszéd folyamatosságának zavara két típusú lehet. A tónusos típusba tartoznak azok a gyerekek, akik a szó első hangjának kiejtésével küszködnek, a klónusosba pedig azok, akik általában az első hangot vagy szótagot ismételtetik. A két forma tünetváltással és egyszerre is jelen lehet. Utóbbi általában a zavar súlyosbodását jelzi. Gyakran jellemző a túl kemény és elnyújtott hangindítás, ami a hangszalagok (hangajkak) tartós túlfeszítése miatt rekedtséget vagy hangképzési zavarokat is okoz. A legtöbb megakadás a zárhangzóknál fordul elő, de lehet, hogy egyes magánhangzók válnak kerülendő hangokká. A beszédfélelem fokozódásával vagy társuló beszédzavarok miatt jellemző lehet a monoton beszéd, a bizonytalan vagy elmosódott artikuláció, ami tovább rontja a beszéd érthetőségét, nehezzé teszi a kommunikációs helyzetben a partner figyelmének fenntartását.

A gondolkodásban globálisan „látjuk” a dolgokat, a beszéd pedig időben lineárisan szervezett folyamat. A dadogók a gondolkodásban (belső beszédben) folyamatosan beszélő tanuló társaikhoz hasonlóan működnek, ám a beszédfolyamatban a megakadásoktól való félelem okán kerülőutakat keresnek. Például gazdag passzív szókincs mellett is gyakran iktatnak a beszédükbe sztereotip módon megjelenő szavakat vagy fordulatokat, esetleg kötőszavakat; ez az automatizmus segíti a folyamatosság fenntartását. A mondatok szerkezetét gyakran egyszerűsítik, szinonimákat keresnek, hogy a „retteg” hangot, hangokat elkerüljék. Ez a mondat jelentésének torzulását is okozhatja.

- **A beszédmozgászavarok a fejlődési diszpraxia speciális esetei.** A beszéd motoros tervezésének, szervezésének, kivitelezésének olyan zavarai, melyek a beszéd- és más, a kommunikációban szerepet játszó mozgások (pl. mimika) akaratlagos kivitelezését akadályozzák, míg az automatikus mozdulatok (pl. ásítás) megtartottak. Az ilyen típusú beszédmozgászavarok esetén nincs praktikus diagnosztizálható neurológiai eltérés, valamint az izomtónus-szabályozás vagy a központi idegrendszer sérülése (pl. Cerebrál parézis) sem mutatható ki a háttérben.

Auditív feldolgozási zavarok

Az auditív feldolgozási zavarokkal küzdő tanulók a hallható információk felismerésének, megkülönböztetésének és megértésének zavarát mutatják.

Az auditív észlelés különböző zavarai mellett a hangzó beszéd észlelésében, feldolgozásában, ezért megértésében is zavart mutatnak. Nehézségeik nem perifériás eredetű hallássérülésből vagy intellektuális sérülésből fakadnak.

A tanulási folyamatban a szóbeli közlések, instrukciók, magyarázatok megértése okozza a legnagyobb gondot. A zavar markáns tünete, hogy a tanulók az őket körülvevő auditív, így a verbális ingerekből sem tudják azonosítani a releváns, feldolgozandó információt.

Nyelvi zavarok

Jelentős azon gyermekek száma, akiknek nyelvfejlődési zavarát nem magyarázzák neurológiai, szenzoros, intellektuális vagy társas-érzelmi problémák. Ők is a beszédfigyelemes SNI-besorolást kapják.

Ebben az esetben a nyelvelsajátítás folyamata már a koragyermekkorban jelentős időbeli és strukturális eltérést mutat.

Nyelvfejlődési zavar esetén a nyelvi kifejezés atipikus volta mindig, míg a nyelvi észlelés, értés zavara csak az esetek egy részében jellemző.

Az eltérő fejlődés tartósan megmarad és a nyelvi hierarchia bármely szintjén megjelenhet:

- a késve induló szókincsfejlődés nem éri be a tipikusan fejlődő társakét még iskoláskorban sem;
- a szókincs szerkezete is eltérő lehet, pl. a főnevek nagyobb, az igék vagy melléknevek, határozószavak kisebb arányban kerülnek be a passzív és/vagy az aktív szókincsbe;
- a kontextusnak megfelelő szó előhívása, aktiválása is gondot okozhat, jellemzőek a szótalálási nehézségek;
- a beszédhangok (fonológiai) feldolgozásában és produkciójában is elmaradás tapasztalható, ami az írott nyelvi zavarok kockázatát vetíti előre;
- a szavak hangalakjának pontos feldolgozása és emlékezeti megőrzése nehéz;
- egy-egy szó hangzósorának jelentős egyszerűsítése nemcsak a beszéd érthetőségét rontja (még iskoláskorban is), hanem nehezíti a szavak emlékezeti tárolását, akadályozza a szótanulást és az előhívást;
- a szókombinációk használata és a mondatalkotás, a spontán beszéd az iskoláskorban is alacsony nyelvtani komplexitású (jellemzően tömondatokat, hiányos mondatokat alkotnak);

- mondataik még a felnőttkorhoz közeledve is nyelvtanilag helytelenek (diszgrammatikusak) lehetnek;
- nem használnak vagy rosszul értelmezik a kötő-, rámutató szavakat, ez főként az összetett alárendelő mondatokat tartalmazó instrukciók, szövegek megértésében okoz gondot.

A nyelvi zavar a beszélt és az írott nyelvben egyaránt megmutatkozik; az óvodáskori nyelvfejlődési zavarra minden esetben verbális tanulási zavar épül. A dekódolás (olvasástechnika), a helyesírás, az értő olvasás, később a szövegalkotás, a fogalmazás is zavart mutat. A tanulók nehézkesen, sok hibával, töredezetten olvasnak, gyakoriak az újrakezdések.

Az olvasástechnika nem automatizálódik, a gyermekek az 5-8.évfolyam végére sem válnak gyakorlott olvasókká. Emiatt az írott szöveg tartalma számukra kevésbé ragadható meg.

A nyelvi feldolgozás az átlagosnál jelentősen több kognitív energiát emészt fel, a tanuló a kognitív-nyelvi feladatokban hamarabb elfárad, mint tipikus nyelvi fejlődésű társai. Ilyenkor teljesítménye hirtelen romlik.

A tanulási zavar súlyosságát a nyelvi fejlődési eltérés mértéke mellett főként az befolyásolja, milyen korán történt annak felismerése és megfelelő kezelése, valamint milyen erős védőfaktort képez a családi háttér.

A tanulási teljesítmény eltérése nyelvfejlődési zavarok esetén nemcsak a magyar nyelv és irodalom tantárgyban jelentkezhet, hanem minden olyan tárgyban is, ahol verbális tanulási folyamatok dominálnak az ismeretszerzésben (pl. történelem, földrajz, biológia). A társuló zavarok nélkül jelentkező nyelvi zavarral küzdő gyermekek általában más – nem

A beszédfigyelmetlen (beszéd- és nyelvi fejlődési vagy szerzett zavarral küzdő) tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

Intézményi, szervezeti formák

A beszéd és a nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók nevelését-oktatását elláthatja olyan gyógypedagógiai intézmény, mely beszéd-/nyelvi fejlesztő, illetve diszlexiás vagy „olvasó” tagozatot, osztályokat működtet vagy tipikus beszéd-/nyelvi környezetet biztosító, részben vagy egészében együttnevelést vállaló befogadó iskola. Mindkét ellátási forma végső célja, hogy megfelelő készség-képességstruktúrát, megküzdési stratégiákat és alapismereteket alakítson ki a sikeres társadalmi beilleszkedés és az önálló, élethosszig tartó tanulás érdekében.

A befogadó iskola működése épülhet az osztályfoktól független teljes integrációra, vagy olyan részleges integrációra, melyben az 1-4.évfolyam külön beszéd- és nyelvi fejlesztő, „olvasó osztály” elnyújtott, sérülésspecifikus alapozást biztosít. Ezt követően a 5-8.évfolyam válik teljessé az integráció.

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló képességfejlődését, személyiségének harmonikus alakulását a megfelelő személyi, tárgyi és módszertani feltételekkel rendelkező befogadó, (inkluzív) szemléletű iskola szolgálja legjobban.

Befogadó attitűd, együttműködési feltételek

- Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.
- Az iskolaközösség (szülők, pedagógusok, kortársak) érzékenyítése előfeltétele a beszéd fogyatékosok integrációjának. Főként a verbális kommunikáció sajátos helyzetét és a sikeres kommunikációs lehetőségeket fontos bemutatni.
- A gyermekek elsődleges beszéd-/nyelvi zavarainak tünetei, másodlagos tanulási/viselkedési zavaraiak megfelelően adaptált és kommunikációs szempontból akadálymentesített, befogadó-elfogadó légkörű nevelési, tanítási környezetben enyhülnek, nem specifikált rugalmatlan tanulási környezetben súlyosbodnak.
- Az iskolai integráció csak akkor lehet sikeres, ha a szülői ház és az iskola összehangolja a beszéd fogyatékos gyermek számára legmegfelelőbb nevelési-tanítási környezet kialakítását.
- Az intézménybe lépéskor szükséges a szülők és a pedagógusok (főként az osztálytanító vagy osztályfőnök, illetve a logopédus-gyógypedagógus) közös szándéknyilatkozata és megvalósítási terve a rendszeres együttműködésre. Javasolt erről pedagógiai megállapodást is kötni, melyben a tanuló fejlődése érdekében vázolt közös célok és ennek elérésében mindkét fél feladatai egyértelműen rögzítésre kerülnek. A megállapodás alapját az egyéni fejlesztési terv képezi. Annak megvalósulására érdemes legalább évente visszatekinteni.

A logopédus és a többségi pedagógusok szerepe

- A tanulók beszéd- és nyelvi sajátosságait, az ezekből következő fejlesztési, kompenzációs szükségleteiket logopédia szakon/logopédia szakirányon végzett gyógypedagógus ismeri leginkább, ezért a rehabilitációs-rehabilitációs munkában kulcsfontosságú szerepe van.
- A logopédus által biztosítható beszéd-/nyelvi fejlesztő ellátás mindenképpen szükséges, akkor is, ha a tanuló az iskolai pályafutása alatt már csak tanulási zavar diagnózist kap, mely a jelenlegi törvényi szabályozás szerint az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI-kategóriába sorolódik. A tanulási zavar kezelésében ennek ellenére továbbra is az oki háttér, tehát a nyelv- vagy beszédfejlődési zavar a mérvadó.
- A kezelési folyamatba a rehabilitációs, rehabilitációs órák mellett a következményes tanulás- és viselkedészavarok megelőzése és kezelése érdekében más szakos gyógypedagógus, pszichológus vagy mentálhigiénés szakember bevonása is szükségessé válhat. Ez azonban nem váltja ki, csak kiegészíti a szakszerű logopédiai ellátást.
- A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.
- A sikeres integráció alapfeltétele, hogy a rehabilitációs-rehabilitációs munkát végző logopédus az egyéni fejlesztési terv elkészítésében és megvalósításában gördülékenyen működjön együtt az osztálytanítóval és a szaktanárokkal. Segítse a kollégákat a verbális tanulnivaló mennyiségének, összetettségének sérülésspecifikus szempontok mentén való meghatározásában, a beszéd- és nyelvi szempontú akadálymentesítésében, a tanuló képességstruktúrájának, terhelhetőségének

leginkább megfelelő feldolgozási és számonkérési mód kialakításában, valamint a feladatokra fordítható idő kijelölésében.

Nevelési-oktatási folyamat

- A befogadó iskola biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló aktívan vehessen részt az osztály- és az iskolaközösség életében, megmutathassa tehetségét, erősségeit.
- A közösség elismeri az SNI tanuló tanulásra és részvételre irányuló erőfeszítéseit, és önmagához képest mérlegelve pozitív, előremutató és motiváló értékelést ad.
- Az iskola kezdő szakaszában a kultúrtechnikák elsajátítása előtt széles alapú készség-képességfejlesztéssel azok kognitív nyelvi előfeltételeinek megteremtését biztosítjuk.
- A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében az írott nyelv szokásosnál lassabb ütemű, kis lépésekben történő, időben is elnyújtott kialakítására van szükség, annak érdekében, hogy az írott nyelvi szimbólumok elsajátításához vezető kettős elvonatkoztatási utat (elvonatkoztatni a beszélő személyétől és a beszéd vokális elemeitől) a beszéd-/nyelvfejlődés zavarával küzdő gyermek is képes legyen követni.
- Az életkornak megfelelően szükséges a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése. Az erősségek és gyengeségek tudatos felismerésével alakítsuk ki a számára legmegfelelőbb megküzdési stratégiákat, a későbbi önálló tanuláshoz vezető úton.
- Változatos, az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.
- A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat. Pl. a különböző művészeti ágak segítségével mozgásos, dramatikus, rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat használhatunk, ahol a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló is a többiekhez hasonló, netán kiemelkedő képességeket mutat.
- A pozitív önkép kialakulását, megélését és a következményes emocionális vagy viselkedészavarok megelőzését szolgálja, ha megkeressük azokat az iskolai, sport-, művészeti vagy egyéb tevékenységeket, melyekben a gyermek sikeres lehet.
- A habilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésre biztosított időkeretben a nyelvi képességek (fonológiai tudatosság fejlesztése, szókincs aktivizálása és bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása), az írott nyelvi képességek (olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség egyaránt) és 5-8.évfolyamon az adaptálható tanulási technikák tanítása (pl. pókhálóábra, idővonal, gondolattérkép készítése) egyenlő súllyal szerepel.
- A habilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő órákon az általános korrepetáló jellegű feldolgozás helyett szaktárgyi szövegek esetén is a sérülésspecifikusan hatékonyabb nyelvi szempontú feldolgozás a terápiás cél: egy-egy tárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

Kommunikációs-nyelvi akadálymentesítés

- A mindennapi kommunikációs helyzetekben és a tanórai munkában az oldott, biztonságos légkör, a gondolatok kifejtésére biztosított többletidő segíti a beszéd-félelem csökkenését és jelentősen növeli a teljesítményt, a beszéd- és nyelvi zavarok esetében egyaránt.
- Az osztályban, tanulócsoportban kialakított jó szokások, világos együttélési, együttműködési keretek segítik a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló eligazodását a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók esetében a gondolatok kifejtése, a szükséges feladatok elvégzése szóban vagy írásban tipikus fejlődésű társaikhoz képest akár ötszörös-tizenötszörös többletidőt is igénybe vehet (az egyéni képességektől és a pszichomotoros tempótól függően). Az órai munka és a házi feladatok szempontjából is szükséges a többletidő ehhez igazodó ütemezése.
- A nyelvfejlődési zavar esetén a legtöbb tananyagot lehetőleg digitális formában bocsássuk a tanuló rendelkezésére, mivel az írott nyelvben való gyenge dekódolási képesség miatt szóbeli feldolgozással vagy a kettő kombinációjával jobban hozzáfér annak tartalmához. Ezzel párhuzamosan a tanulót ösztönözni kell a szabad forrásból is hozzáférhető felolvasó programok használatára. (A használatot a rehabilitációs órakereten belül a gyógypedagógus alakítsa ki és gyakoroltassa, mielőtt a tanuló a tanórán alkalmazza.)
- A nyelvi zavart mutató tanulók számára szükséges a szóbeli és írásbeli instrukciók, feladatok nyelvi egyszerűsítése. Pontos, egyszerű és konkrét instrukciókra van szükség. Főként az alárendelő összetett mondatokat és a közbevetett tagmondatokat alakítsuk át. Ebben az osztálytanító támaszkodjon a logopédus véleményére.
- Az órai feladatadásban (nem csak a magyar nyelv és irodalom, de a számolás vagy más közismereti tárgyak esetében is) meg kell győződnünk róla, hogy a tanuló helyesen értette-e a feladatot. Csak így biztosítható, hogy szaktárgyi tudásáról, kompetenciáiról reális képet kapjunk, melyet nem fed el a gyenge olvasási, szövegértési képesség.
- A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk. A beszédzavarral küzdők számára ez a megfelelő írásbeli tevékenységekkel vagy a fentebb említett alternatív számonkérési módok egyikével váltható ki. A nyelvi zavarral küzdők számára legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.
- A gyenge helyesírási készség, a lassú és pontatlan íráskivitelezés és a gyenge verbális emlékezeti funkciók indokolják, hogy az íráskészséget alapfokon már használó nyelvi zavarral vagy verbális diszpraxiával küzdő tanuló az órai jegyzeteket lappal, más digitális eszközzel készíthesse, a táblai vázlatokat lefotózhassa és/vagy az órán elhangzott fontos magyarázatokat hangzóanyagként is rögzíthesse. (Az órai laptophasználat és a hangfelvétel felhasználásának kereteit célszerű közös megállapodással kidolgozni.)
- A gördülékeny jegyzetelés miatt célszerű, hogy a nyelvi zavarral vagy diszpraxiával küzdő tanulók online programok vagy gépírás-tanár közreműködésével megtanulják a folyamatos (tízujjas) gépelést.

- Egyes projektek vagy feladatok elvégzéséhez érdemes a nyelvi zavarral küzdő tanulók és a tipikus nyelvi képességűek között tanulópárokat létrehozni. Ez a rendszer mindkét gyermek előnyére válik. Lehetővé teszi, hogy az órán szükséges tempóban jegyzetelni nem képes SNI tanuló mégis hozzájusson az órai vázlatához, a közös feldolgozás során pedig mindketten mélyebb megértést érhetnek el.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A befogadó nevelés-oktatás minden életkorban az osztálytanító/osztályfőnök, a szaktanárok, a gyógypedagógus és a szülők hatékony együttműködését feltételezi.

A szülők ismerik legjobban a gyermek addigi életútját, problémamegoldó stratégiáit, érzelmi attitűdjét, a gyógypedagógus ismeri legjobban a gyermek képességeit, erősségeit és gyengeségeit, az osztálytanító/osztályfőnök az osztály társas kapcsolatait, szociometriai jellemzőit, a szaktanárok az elsajátítandó törzsanyag nehézségeit és az ahhoz vezető tanulási utakat. Az iskoláskor kezdetétől ható, a négy együttműködő fél által összehangoltan tervezett nevelési-oktatási támogatás kezdetben jó szokásokat alakít ki a tanulóban, később felruházza a megfelelő tanulási és kompenzációs stratégiákkal, és megtanítja, hogy ezekkel tudatosan bánjon.

Az alapfokú képzés első szakaszának (1–4. osztály) feladatai

Az 1-4.évfolyam a tanulási folyamat sikeressége döntően a tanító és a gyermek szerepteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik. Ahol a tanuló oldott légkörben, az idő okozta nyomást a minimálisra csökkentve kellő gyakorlási lehetőséget kap, a tanító pedig a hibázást a tanulási folyamat természetes velejárójaként értelmezi, ott egészséges önértékelés és önbizalom, ugyanakkor igényesség alakul ki a tanulóban. Ha a tanító a tanterv lényeges elemeit képes kiemelni, és a tanulók egyéni adottságaihoz igazítva szervezi a nevelési-oktatási folyamatot, akkor a sajátos nevelési igényű tanulók is megfelelő lehetőséget kapnak a tanulásra és képességeik kibontakoztatására. Mindezek által megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása is.

A nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad, csak így érhető el, hogy a kultúrtechnikák tanulása és használata biztos alapokra támaszkodjon. Az egyéni adottságokhoz mérten ez a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra – a tipikus fejlődésű tanulókhoz képest jóval később – általában az 1-4.évfolyam végére stabilizálódik.

A beszédzavarral küzdő tanuló esetében minden közösség előtti megnyilatkozás, a nyelvi zavarral küzdő tanuló esetében emellett minden verbális tanulási folyamat külön kihívást, jelentős érzelmi és kognitív megterhelést jelent.

Az 1-4.évfolyam tanuló életkori sajátosságainak leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg. Az ilyen változatos kihívások hosszabb ideig tartják fenn a tanulók motivációját, figyelmét, ezért a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára is igen előnyösek. Az alsó szakaszban célszerű rövidebb feladatokat tervezni az érintett tanulók számára, és több feladatváltással fenntartani, „frissíteni” figyelmüket.

A frontális, hosszan egy feladatra koncentráló, esetleg hosszú füzetmunkát igénylő óra-felépítés a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára olyan megfeszített koncentrációt kíván, hogy ezt lehetőség szerint kerüljük az 1-4.évfolyamon.

Ha mégis előfordul, érdemes az óra közben legalább ötperces „kilélegzést” biztosítani. Pl. kívánatos a terem egy nyugalmasabb sarkában fenntartani egy állandó helyet a rövid pihenő beiktatására vagy egy rövid udvari, folyosói mozgás lehetőségét megadni a tanulók számára. Jó szolgálatot tehetnek a statikus feladatok közé beiktatott rövid, mozgást is igénylő készségfejlesztő modulok.

A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett az ő tehetséggondozásuk már az 1-4.évfolyamon megkezdődhet, ami a tanuló számára sikerélményt és egyben az önbizalom növekedését is biztosítja.

Ugyanakkor a feladatadásban a matematika terén is ügyelni kell a nyelvi akadálymentesítésre, főként a szöveges feladatok és a magyarázatok terén.

Az alapfokú képzés második szakaszának (5–8. osztály) feladatai

Törekedjünk a kognitív funkciók, kiemelten a deduktív, az induktív és a problémamegoldó gondolkodás és a nyelvi funkciók közös fejlesztésére, ez segíti az elvonatkoztatási folyamatot, a jelenségek mélyebb megértését.

Minden tantárgyban javasolt, hogy a szaktanár a gyógypedagógussal egyeztetve prioritásokat jelöljön ki az egyes témakörökön belül. Ehhez és a tanuló egyéni adottságaihoz illeszkedve válasszák meg a feldolgozás lehetséges útjait. Így néhány év alatt egy-egy tantárgy minden évfolyamán olyan feladatbankot dolgozhatnak ki, mely nemcsak a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő, hanem tipikus fejlődésű társaik számára is élménnyé teszi a tanulást.

Az egy-egy tantárgyban tehetséget mutató és a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára egyaránt előnyös lehet, ha rendszeres időközönként vagy egy-egy témában gyakorló tanulópárokat állítunk fel a 1-4.évfolyamon.

A szövegértés-szövegalkotás alapkompétencia fejlesztése a beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanuló számára korántsem zárul le az alapfokú képzés alsó szakaszában.

A nyelvi/írott nyelvi feldolgozás mint eszköztudás fejlesztését a teljes általános iskolai szakaszban folytatni szükséges. Az egyes tantárgyaknak jellemzően saját szaknyelve, ezzel együtt önálló szó/fogalomkészlete és tipikus nyelvi fordulatai vannak. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló külön segítséget igényel a különböző tantárgyakban szükséges szaknyelvi feldolgozáshoz. Nem pusztán korrepetálásra van szüksége az egyes leckék megtanulásakor. Ebben fontos a szaktanár és a gyógypedagógus szoros együttműködése.

Külön figyelmet igényel a szövegalkotás és a helyesírási képesség gondozása. A nyelvfejlődési, ennek következtében törvényszerűen írott nyelvi zavarral küzdő tanulók helyesírása jelentősen elmarad tipikus fejlődésű társaikétól.

Az evidenciaalapú helyesírásban (ahogy mondjuk, úgy írjuk) is hátrányokkal küzdenek, akár még az 5-6. osztályban is. Esetükben általában a szóelemzés elve szerinti helyesírás megszilárdítása is a 1-4.évfolyamon első felének feladata. Szövegalkotási, fogal-

mazási képességük is jelentős eltérést mutat. Társuló zavarok (pl. diszpraxia) esetén az írásmozgás és a kézírás alaki megformálása nem teszi lehetővé pl. az önálló tanulásra alkalmas jegyzetek készítését. Így már az 5-6. osztálytól elengedhetetlen a géppel írás, a klaviatúrahasználat és a digitális tananyag-feldolgozás (pl. felolvasó programok) használatának elsajátítása.

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanuló számára a szóbeli feleletek, a nyelvi és írott nyelvi zavarral küzdő gyermek számára a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások egyaránt szorongást keltenek. A nyelvi zavar jellegzetessége, hogy a tanuló nehezen tudja verbális formába önteni az egyébként számára érthető gondolatokat, összefüggéseket is. Fontos tehát olyan alternatív számonkérési módok kidolgozása, melyek alkalmazásával meggyőződhetünk arról, hogy a tanuló hogyan, milyen mélységben érti az adott jelenségeket és összefüggéseket.

Számonkérésként megfelel montázs, képregény, animációs film (az érintett tanulók általában jó képességeket mutatnak a vizuális átlátásban), de akár idővonal, pókhálóra vagy kérdéssor készítése, esetleg dramatizálás is.

A megfelelő önértékelésre épülő önbizalom nagy erőt ad a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulónak gyengeségei kompenzálására, tehetsége kibontakoztatására. Így az alapfokú oktatás második szakaszában kezdhetünk bele az egyéni tanulási és kompenzációs stratégiák tudatos felépítésébe.

Érdemes minél több feldolgozási és mnemotechnikai stratégiát megtanítani és gyakorolni a tanulóval, illetve vele együtt kiválasztani, hogy az egyéni képességeknek és az egyes tantárgyak jellegének milyen tanulási, feldolgozási technikák felelnek meg a legjobban.

Ennek gyakorlását nemcsak a habilitációs-rehabilitációs órakeretben, hanem „élesben”, a szakórákon is biztosítani szükséges. A középfokú tanulmányok megkezdéséig kell kialakítanunk az önálló tanulás minél szélesebb körű lehetőségét. Ide tartoznak a már említett digitális segédeszközök is.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztési területek

A differenciálás célja, hogy mindenki a saját tempójában, mégis a legeredményesebb fejlődést tudja elérni, teljesítve a személyre szabott követelményeket, fejlesztési célokat.

A differenciálás alapfeltétele a tanuló állapotának részletes megismerése, melyben a szakértői vélemény multidiszciplináris diagnózisa mellett a tanítók, szaktanárok pedagógiai megfigyeléseire is támaszkodunk.

A differenciálás különböző lehetőségei közül lehet választani: A nyelvi zavarral küzdő tanulók fejlesztésében szinte minden esetben szükséges a tartalom szerinti differenciálás (pl. instrukciók, szövegek egyszerűsítése). Szintén gyakori a folyamat szerinti differenciálás (pl. nyelvtanilag egyszerűbb vagy összetett feladat adása, a nyelvi feldolgozás vagy a gondolkodási műveletek különböző szintjei közötti differenciálás).

A differenciálás a tanulás szervezése során sokféle formában jelenhet meg:

- különböző módokon lehet segíteni az eltérő nyelvi képességekkel rendelkező tanulóknak (pl. az instrukció felolvasása, a kulcsszóra való rámutatás, önálló olvasás elvárása);
- különböző feladatok alkalmazhatók (mindenki a képességeinek megfelelő feladatot kapja ugyanabban a témában);
- ugyanazt a feladatot különböző tevékenységekkel lehet végrehajtani (az egyik csoport szövegből, a másik grafikonból, a harmadik egy filmből gyűjti be ugyanazokat az ismereteket);
- különböző szociális keretek között valósul meg a feladat (páros, csoportos, egyéni munkákkal is egyidejűleg);
- különböző információs csatornák felhasználásával valósítható meg a tanulás (vannak, akiknek a hallás utáni észlelés, vannak, akiknek a látott dolog mond többet);
- különböző célok tűzhetők ki (az egyik tanuló a legfontosabb adatokat, a másik az összefüggéseket, a harmadik a szerző szándékát emeli ki);
- különböző érdeklődés szerint adható az olvasnivaló szövege (hasonló nehézségű olvasmány, minden tanuló az érdeklődését követve választ);
- különböző értékelési formák alkalmazása lehetséges, vagy maguk a tanulók választanak;
- a tananyag feldolgozása egyik tanulónál a készségek, másiknál az ismeretek megszerzésére fókuszál;
- az egy-egy tanulóra fordított időben valósítható meg a differenciálás.

A legfontosabb, hogy a pedagógus tudatosan válasszon differenciálási formát minden feladathoz, a tanuló képességeihez és a feladat jellegéhez mérten megfelelőt.

Értékelés (tanulási eredmény)

Elmondható, hogy a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára a verbális tanulási potenciált igénylő tantárgyakban differenciált tanulási eredmények kitűzése szükséges. Ezek közül a leginkább érintett a magyar nyelv és irodalom, valamint az idegen nyelv. Ezek értékelése alól általában a szakértői bizottság véleménye alapján mentesítést is kapnak a tanulók.

A szakértői vélemény nyomán intézményfőigazgatói hatáskörben megszületik az értékelés alóli felmentés.

A gyógypedagógus feladata, hogy a tanulási teljesítmények (olvasás, szövegértés, helyesírás, esetleg matematika) és a nyelvi teljesítmények (fonológiai tudatosság, szókincs, grammatika stb.) terén az évenkénti kontrollméréseket elvégezve, azok mennyiségi és minőségi elemzésével evidenciaalapú fejlesztő diagnózist és fejlesztési tervet állítson fel, majd az eredményeket átbeszélve a pedagógussal a gyermek szükségleteinek és aktuális beszéd-/nyelvi fejlettségének megfelelően az új tanulási célok differenciált kijelölését támogassa.

A szöveges fejlesztő értékelés célja egyrészt az egyéni képességeknek és egyéni előrehaladásnak megfelelő differenciált értékelés, másrészt javaslatokat tartalmaz a továbbhaladásra és a fejlesztés további irányaira vonatkozóan.

A szöveges értékelés jellemzői:

- a konkrét területen elért teljesítményre vonatkozik, sosem minősíti azt, nem címkéz;
- az elért pozitív eredményeket és hiányosságokat egyaránt tárgyilagos formában írja le, nem minősíti azokat;
- viszonyít a kiindulóponthoz, az előző teljesítményhez mérten értékeli a fejlődést;
- mindig megjelöli a következő (proximális) fejlődési zónát, a gyermek számára is érthető formában konkrét javaslatokat tesz, és biztat a továbblépésre.

A fejlesztő értékelés kulcsszerepet tölt be a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló önbi-zalmának, helyes önértékelésének felépítésében és fenntartásában.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A beszéd fogyatékos SNI tanuló a tanórák mellett a szakértői bizottság javaslatának megfelelő mértékben részt vesz egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokon.

A foglalkozások megszervezésekor figyelembe kell venni a szakértői bizottság fejlesztési területekre, az ellátó gyógypedagógus szakirányára és tanuló képességstruktúrájára, viselkedési jellemzőire vonatkozó leírását.

A foglalkozások tartalmát a szakértői véleményben megjelölt területeken végzett vizsgálatok és az iskolai gyógypedagógus által végzett kiegészítő vizsgálatok, esetleg a pedagógus által végzett pedagógiai vizsgálatok alapján felállított egyéni fejlesztési terv határozza meg. A habilitációs-rehabilitációs ellátást végző logopédia szakos vagy szakirányos gyógypedagógus feladata, hogy összehangolja a gyermek képességeihez mérten a fejlesztési szükségleteket a tantárgyi célokkal, és erről rendszeresen konzultáljon a tanuló osztálytanítójával, szaktanáraival.

A habilitációs-rehabilitációs foglalkozások megvalósulhatnak osztálytermen belül és kívül, egyéni vagy kiscsoportos formában egyaránt.

Az együttműködő felek legalább negyedévente közösen tekintenek rá az egyéni fejlesztési terv megvalósulására, értékelik az elért eredményeket, szükség szerint módosítják a középtávú célokat.

A rátekintést mindkét fél a pedagógusok kötelező tanórával nem lekötött óraterhe erejéig végzi el.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a tanuló erősségeit, nehézségeit, a vizsgálati evidenciákra támaszkodva megállapított közép- és rövid távú célokat, a hozzájuk vezető út lépéseit, a fejlesztőeszközöket és a fejlesztés helyszínét.

A fő fejlesztési területek a beszéd fogyatékos SNI tanulók számára a beszéd-/nyelvi képességek fejlesztése, a nyelvi készségekhez szorosan kötődő kognitív funkciók fejlesztése, valamint a tanulási teljesítmények fejlesztése, a reedukáció.

A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünk kiemelten kezeli a tanulói esélyegyenlőség megvalósítását. Nevelésioktatási tevékenységünkben igyekszünk megtalálni azokat a hátránykompenzáló módszereket, eljárásokat, amelyekkel a nevelési, a tanulási - tanítási folyamat eredményesebbé tehető.

Céljaink:

- az esélyt teremtő támogató lépések megtétele a nevelő-oktató munka minden területén;
- szegregációmentes oktatási feltételek biztosítása;
- az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése;
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási hiányainak kompenzálása, szükség esetén a reszocializációt segítő lépések megtétele az egészségügyi és szociális ágazat képviselőivel együttműködve; - a befogadó intézményi légkör kialakítása, az SNI-s tanulók integrált oktatásának megvalósítása;
- a lemorzsolódás csökkentése illetve megelőzése;
- az oktatás hatékonyságának növelése érdekében a kompetencia alapú oktatás megvalósítása;
- megfelelő pályaaorientációval a sikeres pályaválasztás elősegítése;
- az intézményben tanuló hátrányos helyzetű és HHH tanulók bevonása az iskolán kívüli programokba;
- együttműködés a szülői házzal, a társadalmi környezettel.

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításában csak a pedagógusok, a szülők, a kisebbségi önkormányzatok, helyi civil szervezetek és a gyermekvédelmi intézmények összehangolt tevékenységével érhető el eredmény.

Nevelő – oktató munkánkban az esélyegyenlőségi program megvalósítása az első évfolyamra történő belépés előtt, az óvoda-általános iskola együttműködésével kezdődik és nem ér véget a középiskolába történő beiskolázással, mivel a pályaaorientáció kiszélesítése a tanulók nyomon követését is jelenti.

Az esélyegyenlőség elve alapján az élethosszig tartó tanulás alapkészségeinek elsajátításához nagyon fontos feladatunk a képességek fejlesztése minden kompetencia területen kiemelten a hátrányos helyzetű tanulók esetében.

A rászoruló tanulóinknak tanórán kívül is biztosítjuk, hogy tanulás módszertani felkészítésben részesüljenek.

Az eredményes tanulás további feltétele a helyes szövegértés és logikus gondolkodás képességének kialakítása, továbbfejlesztése. Az évente elvégzett kompetenciamérések lehetővé teszik, hogy megismerjük tanulóink ilyen irányú képességeit. Az eredmények személyre szóló elemzésével ki tudjuk alakítani a továbbhaladáshoz szükséges korrekciókat. Kompetencia alapú oktatásunk lehetővé teszi, hogy a szükséges készségeket minél eredményesebben fejlesszük tanulóinknál. Ennek érdekében elsősorban a tanítási órákon alkalmazott differenciált foglalkozásokkal, vagy tanórán kívüli egyéni és felzárkóztató foglalkozásokkal kívánjuk a hátrányt csökkenteni.

A lemorzsolódás csökkentésének lehetősége a tanulók motiválása, az általunk kínált tanórai és tanórán kívüli felzárkóztató programok igénybe vétele, valamint az igényes, színvonalas nevelő-oktató munka.

A hátrányos helyzetű tanulók között vannak olyanok is, akiknek nincs szükségük felzárkóztatásra, inkább tehetségük kibontakoztatása az elsődleges feladat. Számukra tehetséggondozást végzünk. Ennek tradicionális módja a tanítási óra, illetve a tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozások: versenyek, vetélkedők tantárgyi pályázatokon való részvétel. A versenyfelkészítésben, a tantárgyi pályázatok írásakor szem előtt tartjuk azokat a tehetséges tanulókat, akik korábban családi vagy egyéb hátrányos ok miatt nem tudtak részt venni ilyen jellegű programokon.

Hatékony és korrekt pályaorientálást kell végeznünk annak érdekében, hogy a mindenkori munkaerő-piaci igényeknek megfelelően tudjanak tanulóink pályát választani. Ehhez az osztályfőnök tud elsősorban tanácsot adni és munkája során szorosan együttműködik a szülőkkel. A helyes pályaválasztás érdekében segítséget nyújtunk rászoruló tanulóinknak abban, hogy megfelelő önismerettel rendelkezzenek. Osztályfőnöki órán önismereti foglalkozásokat tartunk tanulóinknak azért, hogy megismerhessék saját személyiségüket, önértékelésük reális legyen.

A szabadidő hasznos és tartalmas eltöltésének lehetőségét biztosítja az iskolánk azért, hogy a tanulók a hétköznapiakban is örömet leljék. Ez a szenvedélybetegség-megelőző tevékenység hatékony részét képezi. A szenvedélybetegség-megelőző tevékenység támogatására kiírt pályázatokat a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős figyelemmel kíséri és nyertes pályázat esetén felel a pályázati munka megvalósulásáért. Rendszeresen szenvedélybetegség-megelőző foglalkozásokat és előadásokat szervez az áldozattá válás és a balesetek, valamint a bűnelkövetés megelőzéséről.

Az egészséges életmód igényének felkeltése és az egészséges életmódra való képesség kialakítása is feladatunk a tanulók esélyegyenlőségének megvalósításában. Ezt szolgálják részben az iskola által szervezett orvosi, fogorvosi vizsgálatok, részben pedig azok a felvilágosító előadások, programok, melyeket az iskola szakértő pedagógusai, meghívott szakemberek tartanak.

Az egészség megőrzését szolgálják iskolánk sportprogramjai is, többek között a mindennapos testnevelés megvalósulása, valamint a sportversenyeken való rendszeres részvétel. Figyelünk arra, hogy a hátránykompenzáció e téren is megvalósuljon és minél több olyan tanuló vegyen részt a sportrendezvényeken, akiknek korábban erre kevesebb lehetőségük adódott.

Az esélyegyenlőség megvalósítását szolgáló tevékenységeket az intézményi esélyegyenlőségi terv alapján végezzük. Az intézményi esélyegyenlőségi terv megvalósításáért az intézményvezető a felelős.

Az intézményvezető tanév végi beszámolójában a fenntartót tájékoztatja az intézményben az esélyegyenlőség területén hozott intézkedésekről és elért eredményekről.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a napközi otthon;
- a diákétkeztetés;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolata;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése;
- a családlátogatások;
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége;
- 16 óráig történő iskola bent tartózkodás

A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Azt a tanulót, aki tanulmányi munkáját képességeihez mérten kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat tanúsít, illetve hozzájárul az iskola hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez, az iskola dicséretben részesíti, illetve jutalmazza.

Iskolánk ezen túlmenően jutalmazza azt a tanulót, aki

- kimagasló tanulmányi eredményt ér el, o eredményes kulturális tevékenységet folytat,
- a közösségi életben tartósan jó szervező és irányító tevékenységet, vagy kiváló eredménnyel záruló együttes munkát végez,
- példamutató magatartást tanúsít,
- bármely más módon hozzájárul az iskola hírnevének megőrzéséhez, növeléséhez.

A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, a példamutatóan egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A jutalmazás szempontjai:

Azt a tanulót az iskola jutalomban részesíti, aki képességeihez mérten példamutató magatartást tanúsít, folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el, az iskola érdekében közösségi munkát végez, iskolai, iskolán kívüli tanulmányi és kulturális versenyeken, vetélkedőkön vesz részt, bármely más módon hozzájárul az iskola hírnevének megőrzéséhez, növeléséhez.

A jutalmazás formái:

Az iskolai versenyek 1-3. helyezettjei oklevélben részesülnek, melyet az iskola közössége előtt vehetnek át. Az 1-3. helyezettek szaktanári dicséretet kapnak.

Az egyes tanévek végén a kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.

Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók dicséretben részesülnek.

Országos versenyeken elért 1-10. helyezettek, megyei versenyen 1-5. helyezettek könyvjutalomban és igazgatói dicséretben részesülnek.

Az iskolai fegyelmi büntetések formái

Fegyelmező intézkedések

A fegyelmező intézkedés nem megtorló jellegű, hanem a súlyosabb fegyelemsértések megelőzésére szolgál, mint nevelési eszköz.

- szaktanári figyelmeztetés,
- napközis nevelői figyelmeztetés,
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki intés,
- osztályfőnöki megrovás,
- főigazgatói figyelmeztetés,
- főigazgatói intés,

- főigazgatói megrovás,
- tantestületi figyelmeztetés,
- tantestületi intés,
- tantestületi megrovás.

Az iskolai fegyelmező intézkedések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni. A fegyelmező intézkedést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Ha a tanuló a kötelességeit vétkeesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás során, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető:

A fegyelmi büntetés lehet:

- megrovás
- szigorú megrovás
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába,
- eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától
- kizárás az iskolából.

Tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. Tanköteles tanulóval szemben eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától meghatározott fegyelmi büntetés nem, a kizárás az iskolából és a kizárás fegyelmi büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható, tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig. Ebben az esetben a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak, amelyben az iskola segítséget nyújt a szülőnek. Abban az esetben, ha az iskola a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat véglegessé válásától számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára.

Áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola főigazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola főigazgatójával megállapodott. A meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, fegyelmi büntetés szociális kedvezményekre és juttatásokra nem terjed ki.

Fegyelmi eljárás szabályai:

- a kötelezettségszegéstől számított három hónapon belül indítható (kivétel, ha büntető –vagy szabálysértési eljárás indult és az nem végződött felmentéssel),
- fegyelmi büntetés megállapításánál a tanuló életkorát és értelmi fejlettségét, az elkövetett cselekmény súlyát figyelembe kell venni.
- a fegyelmi határozatot a nevelőtestület hozza,
- be kell szerezni az iskolai diákönkormányzat véleményét,

- a fegyelmi eljárás megindításáról a tanulót, ha kiskorú, szülőjét is értesíteni kell, be kell vonni,
- ha a tanuló vitatja a terhére rótt kötelezettségszegést, vagy a tényállás tisztázása miatt indokolt, fegyelmi tárgyalást kell tartani.

Fegyelmi tárgyalás:

A fegyelmi tárgyalás lefolytatására legalább háromtagú fegyelmi bizottságot kell létrehozni a nevelőtestület tagjaiból.

A fegyelmi tárgyalás lefolytatására a 20/ 2012. EMMI rendelet 53-62.§ rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

Szóbeli ellenőrzés formái: feleltetés, önálló elbeszélés, élménybeszámoló, dialógus, szituáció, memoriter

Í

Írásbeli ellenőrzés formái: teszt, tollbamondás, fogalmazás, nyelvtani ismereteket ellenőrző feladatok, fordítás, témazáró, tudáspróba, szódolgozat, írásbeli felelet, félévi és év végi felmérések.

Gyakorlati ellenőrzés: daléneklés, szolmizálás, hangszeres bemutatás, rajz, tárgykészítés, mozgás bemutatása.

Írásbeli beszámoltatások rendje:

- Írásbeli felelet egy-két leckéből írt beszámoló. A nevelőnek nem kell bejelentenie a gyerekeknek. Tanév közben bármikor íratható.
- Témazáró dolgozat, egy adott témakört felölelő számonkérés. A témakör összefoglalása után, a dolgozat megírása előtti tanórán a tanulókkal közölni kell.
- Félévi és év végi felmérések, egy félév vagy egy tanév ismereteit kéri számon. Minden esetben az ismeretek rendszerezése után kerülhet rá sor. A nevelőnek bejelentési kötelezettsége van.

Az írásbeli beszámoltatások korlátai:

- Egy tanítási napon az alsó tagozatban egy, a felső tagozatban, legfeljebb két témazáró dolgozat íratható.
- A félévi illetve év végi felmérésekből napi egy. Minden írásbeli beszámolót a nevelő köteles egy héten belül kijavítani és tájékoztatni a tanulót a dolgozat értékelésének módjáról.

A tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe és súlya:

Az írásbeli feleletek értéke megegyezik a szóbeli feleletekkel.

A témazáró dolgozatok az e-naplóba piros színnel kerülnek bejegyzésre, a félévi és az év végi értékelésnél duplán kerülnek beszámításra.

A minimum féléves ismeretanyagot számon kérő felméréseket százalékosan értékeljük.

Szóbeli beszámoltatás rendje:

A tanár minden tanítási óráján bármely tanítványát feleltetheti. A felelet értékelésének elsősorban az előző óra tananyagára kell irányulnia. A tanulónak lehetőséget kell adni, hogy önállóan összefüggően mondhassa el, amit megtanult. Kérdések feltevésére ezt követően kerülhet sor, amennyiben indokolt. A kérdéseknek segítő szándékúaknak kell lennie.

Gyakorlati beszámoltatás:

Gyakorlati beszámoltatás elsősorban a készségtantárgyak és az informatika esetében fordulnak elő.

Érdemjegyet kaphat a tanuló

- szóbeli feleletre
- írásbeli feleletre
- gyakorlati munkára
- önálló kiselőadásra
- tanórai munkára
- szorgalmi feladatra
- tanulmányi versenyen való eredményes részvételére.

Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A tanulónak feladott írásbeli és szóbeli feladatok, a tanórán átvett tananyag gyakorlását, ismétlését, rendszerezését, elmélyülését kell szolgálnia.

Nem lehet olyan jellegű feladatokat adni, amit a gyerekek még nem tanultak.

Figyelembe kell venni a tanulók leterheltségét, az esetleges témazáró dolgozatra, félévi és év végi felmérésre való felkészülési időt is.

A másnapra való felkészülési idő lehetőleg ne haladja meg az alsó tagozatban a napi egy, a felső tagozatban a napi másfél órát.

Hétvégeken és szünetekre adott házi feladatok mennyisége se haladja meg a napi terhelést, annak érdekében, hogy a gyerekeknek legyen idejük pihenésre, feltöltődésre.

A házi feladatokat minden esetben javítani kell. A házi feladat az órán feladott anyag gyakorlása, ezért nem osztályozható.

Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is.

A kompetencia alapú oktatás, tanulásszervezési eljárások

A kompetencia ebben a felfogásban az **ismeretek**, ezek **alkalmazási képessége** és az alkalmazáshoz szükséges megfelelő motivációt biztosító **attitűdök összessége**.

Kompetencia alapú oktatáson a képességek, készségek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük, mely lehetővé teszi, hogy a külön-külön fejlesztett kompetenciák szervesüljenek, és alkalmazásuk életszerű keretet, értelmet nyerjen a gyerekek számára.

Ennek egyik elengedhetetlen feltétele a **pedagógiai módszertani kultúra megújítása**, melynek lehetséges eszköze a problémaközpontú tanítás, vagy a cselekvésből kiinduló

gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanítás-tanulás, a megértésen és tevékenységen alapuló fejlesztés.

A kompetencia alapú oktatás alkalmazásának céljai

- a sikeres **munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges**, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek, készségek fejlesztése;
- kompetencia alapú oktatás elterjesztése,
- a kompetencia-alapú oktatás megvalósításához illeszkedő módszertan széleskörű megismerése, bevezetése és elterjesztése;
 - a nevelőközösség módszertani kultúrájának fejlesztése;
 - a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztése;
 - újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetése;
 - digitális írástudás elterjesztése.
- az esélyegyenlőség érvényesítése, szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása;
- az iskola oktatómunkájának célját a gyermeki személyiség széleskörű fejlesztésében látjuk „Azért oktatunk, hogy nevelhessünk.”,
- iskolánk olyan, az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó ismereteket közöl, melyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását és eligazodásukat szűkebb és tágabb környezetükben,
- életmodellt adunk, értékeket közvetítünk, megteremtjük a nevelés és oktatás egyensúlyát,
- a tervszerű nevelő-oktató munkánkkal fejlesztjük a tanulók alapkészségeit, számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, továbbépíthető alapműveltséget nyújtunk,
- megismertetjük tanulóinkat nemzeti kultúránk és történelmünk főbb eseményeivel, kiemelkedő személyiségeivel és hagyományaival, hogy mindezek megbecsülése révén tápláljuk a gyermekekben a haza, a szülőföld iránti szeretetet.
- diákjainkkal elsajátíttatjuk az egyéni tanulás módszereit, a képességeik alapján elvárható, helyi tantervben megjelölt követelményeket,
- a humánusra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre neveljük tanítványainkat,
- segítünk diákjainknak észrevenni és érzékelni a jót - megelőzni, felismerni a rosszat,
- kialakítjuk az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáit és helyes formáit,
- a kiemelkedő képességű tanulóinknak lehetőséget biztosítunk tehetségük kibontakoztatására,
- az iskolában minden tanulónak esélyt adunk szociokulturális hátrányainak leküzdésére,
- kialakítjuk diákjainkban a környezettudatos magatartást, az egészséges életmód igényét.

A kompetencia alapú oktatáshoz kapcsolódó tanulásszervezési eljárások

Tevékenységek központú pedagógiák alkalmazása, gyakorlatorientált feladatok megoldása.

Az adott témának megfelelő tanulásszervezési eljárások alkalmazása

- moduláris oktatás,
- projekt
- témahét,
- drámapedagógia,
- differenciált óravezetés

Az adott témának megfelelő tanulási-tanítási módszerek alkalmazása

- egyéni, frontális, pár, csoport, kooperatív tanulási módszerek
- Belső és külső mérések eredményeinek figyelembe vétele.
- Az országos kompetenciamérések évenkénti elemzése, értékelése, felhasználása a tanulási program módosításában

Tevékenységek központú pedagógiák

- A gyermek saját cselekvésein és tevékenységein keresztül és a másokkal való együttműködésben jut új ismeretek birtokába, sajátítja el a különböző készségeket és képességeket, melyek egyaránt szolgálják saját személyiségének szabad fejlődését és szocializálódását a társadalomba.
- A tevékenységek központú pedagógiák alappillére a tanulás, a tevékenység önállóságának kialakítása, a csoportban megvalósuló interakciók lehetőségének megteremtése.
- A pedagógus közvetett hatást gyakorol a gyermekekre, megteremti a tevékenység feltételeit, motiválja a gyerekeket, a tevékenység közben támogató, tanácsadó szerepet tölt be.
- A tanulási folyamat során alkalmazott módszerek és szervezeti keretek széleskörű alkalmazása valósul meg, amely lehetővé teszi egy-egy képesség fejlesztésének sokoldalú megközelítését.
- A tanulási tér kitágul, jelentős szerepet kapnak a társadalmi kapcsolatok, erőteljesen érvényesül a komplexitás, a tantárgyközi szemlélet, a tapasztalatgyűjtés lehetősége környezetére, társaira, önmagára nézve.
- Egyaránt kínálunk tanítványainknak heurisztikus (felfedező) tanulási helyzeteket és rendszerező ismeretszerzési élményeket, hozzájuttatva őket a tudás örömeihez.
- A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési technikák elsajátítása. A tanulók a megszerzett tudásukat, valóságos feladatok, problémák megoldásában, konfliktusok kezelésében is alkalmazzák. Az iskolában folyó nevelő-oktató munkamérési, ellenőrzési, értékelési rendszerében meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és a szummatív méréseket. Hasznosítjuk az országos mérés során elért eredmények tapasztalatait.

Megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait, mintákat nyújtunk a feladat-és problémamegoldáshoz. Kialakítjuk az önálló tanulás és az önművelés képességét. Mindennapi teendőiknek tartjuk a diákönkormányzat folyamatos, érdemi működ-

tetését. Az interkulturális oktatás megszervezése szolgálja a kisebbségi kultúrák megismertetését.

Állandó és folyamatos elvárásként fogalmazzuk meg a differenciált tanulásszervezési eljárások tanórai és tanórán kívüli mindennapi alkalmazását.

Differenciált tanórai képességfejlesztés

- A tanuló életkorától, szociális státusától, egyéni képességeitől függően több szempont szerint differenciáltan tudjuk csak meghatározni azt a tanulási stratégiát, amely mind a tanulásszervezés céljainak, mind az egyes tanulók érdekeinek megfelel, így aktív és produktív tanuláshoz vezet.
- A differenciált rétegmunka biztosítja a tanulók egyéni képességeihez igazodó fejlesztést, az egyéni tanulási utak kimunkálását.
- A differenciálás alapja nem merev, homogén csoportokba történő sorolás, hanem rugalmas, átjárható rendszer kialakítása.
- A differenciálás lehetőség a gyermek számára a képességeihez igazodó nehézségű feladat kiválasztására, amely sikerélményt biztosít számára.
- A differenciálás formái: a tanulócsoporthoz képest és érdeklődés szerinti felbontása (párhuzamos óravezetés), szervezeti differenciálás (csoportbontás), szervezeti és tartalmi differenciálás (képességszerinti csoport eltérő tananyagtartalom feldolgozása)
- A differenciálás akkor hatékony, ha differenciált értékelési –és követelményrendszer társul hozzá.

Differenciált osztálymunka:

A.

- A tanítás tartalma szerinti differenciálás (pl.: alapkészségek fejlesztése, kiegészítő anyagok nyújtása, stb.)

B.

- Azonos témában a logikai műveletek nehézségi foka szerinti differenciálás.
 - Differenciált feladatok az egyes tanulók számára a képességek szerinti gyakoroltatáshoz.
 - Individuális foglalkoztatás (pl.: nyomtatott szöveg egyéni feldolgozása, feladatlapok megoldása, programozott oktatás, stb.)
 - Csoportmunka, adott témák, problémák közös megoldása.
 - Problémafelvető, gyakorlati alkalmazást igénylő feladatok megoldása, a gondolkodási műveletek és logikai alapformák komplex, integratív alkalmazásával.
 - Kooperatív tanulási-tanítási technikák gyakoroltatása. (pl. projektek, élethelyzetek megoldása, stb.)

Az értékközvetítés módszere; projekt

A projekt olyan tanulásszervezés, amelynek középpontjában valamilyen gyakorlati életből adódó problémafelvetés áll. A probléma megoldása a gyermekek tapasztalatára, érdeklődésére, tevékenységére épül, amelyben a hangsúly az ismeretszerzés folyamataira kerül.

A projektmódszer lényege az a nagyfokú szabadság, amelyet a tanuló számára biztosít a célok kiválasztásától a tervezésen, a feladat végrehajtásán, át a produktumig, az értékelésig.

A projektpedagógia célja valamilyen produktum, végeredmény, amely a valóság igényeire épülő szükséglet alapján kerül kiválasztásra, így biztosítja a világ integrált megismerését oly módon, hogy a tanulás mellékterméke a tevékenységnek.

A projekt a tanulást, az ismeretek, készségek, jártasságok elsajátítását indirekt módon biztosítja, kihívásra épít, ezzel belső motivációt teremt, komplex módon teremti meg a probléma mind több összefüggésének megismerését.

Kooperatív csoportmunka

- A kooperatív csoport erős, pozitív összetartozás-tudattal rendelkezik, a csoporttagok ismerik, elfogadják, támogatják egymást, összetétele heterogén.
- A heterogén csoportkülönböző teljesítményű tanulókból alakul, amely kedvező feltételeket teremt a tanulók egymástól tanulására
- A véletlenszerű csoportszervezés során a diákok különböző helyzetekben fejleszthetik és tanulhatják meg hasznosítani kooperatív készségeiket.
- A tudatos, tartós feladatmegoldáshoz kapcsolódó csoportszervezés előnye az erős közösségtudat, a közös tanulási tapasztalat pozitív hatása.
- A kooperatív csoportmunka tárgyi feltétele az egyenlő esélyekkel történő elérhetőség, a rugalmas téri és idő környezet megteremtése.
- A csoportok működtetésének személyi feltétele a pozitív közösségtudat, kölcsönös bizalom, szeretet, megbecsülés.
- A csoportmunka alapelvei: a párhuzamos, egyidejű interakciók, az egyidejű felelősség elve, az egyenrangú részvétel elve, az építő egymásrautaltság.
- A kooperatív munka alkalmazkodik a gyerekek szükségleteihez, a tanulás cselekvés és aktív részvétel révén jön létre, segíti az ismeretszerző és társas készségek fejlődését.

Témahét

A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenységtípusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel. Az évfolyam szintű tanulásszervezés a hagyományostól eltérő csoportalkotási módokat is lehetővé tesz, s így az egyéni fejlesztés szempontjából hatékonyan épülnek egymásra az alapkövetelményekhez kapcsolódó kötelező foglalkozások és az egyes részterületekhez kötődő, kutatást és alkotó tevékenységet biztosító választható programok. Az intézmény pedagógiai programjába rendszerszerűen beépített témahetek egy-egy kulcstéma integrált, a kerestetantervi szempontokat érvényesítő feldolgozására alkalmasak. (Ilyenek lehetnek például: városi ökológiai téma; a lovagkor; a nagyföldrajzi felfedezések; antik tudomány, vallás, művészet; vállalkozási kompetenciák, idegen nyelvi hét, stb.)

Tanulás tanítása, logikus gondolkodás fejlesztése

- figyelem
- érzékelés, észlelés
- emlékezet
- képzelet

- gondolkodási műveletek
- információszerzés, tájékozódás
- lényegkiemelés, szelektálás
- rendszerezés, felhasználás
- új kontextusban alkalmazás
- komplex gondolkodás a tantárgyi ismeretek között
- önálló véleményalkotás
- tanulási technikák
- jegyzetelés, vázlat

A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Közlekedési nevelés

Felgyorsult életünk és a közlekedési kultúra romlásának köszönhetően egyre gyakrabban hall-hatunk közlekedési balesetokról. A közlekedési szabályok ismerete és az egyén viselkedési kultúrája az alapja a biztonságos közlekedésnek. A helyes és biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása az életbiztonságunkat növeli. Kicsi gyermekkortól a családok alakíthatják ki leginkább az erre való igényt, de az iskolának is komoly a felelőssége ebben.

Az iskolában a közlekedési nevelés két alapvető színtere:

Elméleti oktatás

- 1-4.évfolyam a környezet órák tananyagában jelenik meg.
- 5-8.évfolyamon a technika tanterv tananyagának része a közlekedési szabályok megerősítése.

Gyakorlati alkalmazás

- Iskolán kívüli programok, kirándulások alkalmával tudatosítjuk és alkalmazzuk a helyes közlekedés szabályait.

Társadalmi bűnmegelőzés, áldozattá válás elkerülése

A téma az osztályfőnöki órákon kerülhet feldolgozásra. Cél, hogy tanulóink megismerjék és megtanulják elkerülni azokat a helyzeteket, amelyben károsultakká, áldozatokká válhatnak (aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, felkészülés a felnőtt lét szerepeire).

Legfontosabb nevelési feladataink, amelyet mindennapi nevelő munkánk során végeznünk kell:

- Erkölcsi nevelés erősítése
- Alapvető törvényi ismeretek nyújtása
- Alapvető állampolgári jogok ismertetése

Ez a téma nem kötődik konkrét tantárgyhoz, a mindennapi eseményekhez alkalmazkodva, a társadalmi és iskolai történéseket felhasználni kell diákjaink szemléletét alakítanunk.

Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák elsajátítása

A konfliktus életünk része. A konfliktusok során kialakuló viták szükséges részei mindennapjainknak. Diákjainkban a mindennapi együttlét során ki kell alakítanunk a konfliktusok kezelésének erőszakmentes technikáit.

Legfontosabb feladatunk, hogy gyermekeinket is megtanítsuk a vitás helyzetek kezelésére.

Konfliktuskezelési technikák gyakorlati alkalmazásának színterei:

- A tanórai technikák (páros munka, csoportos és együttműködő, kooperatív tanítási technikák) alkalmazásával kell a gyermekeket hozzászoktatni a társas viszony, az abból adódó konfliktusok helyes megoldására.
- Drámaórák, ahol szituációs játékok keretében gyakoroltatható a konfliktuskezelés.
- Osztályfőnöki órákon, az osztályban kialakuló konfliktusok megbeszélése, vitakultúra elsajátítása.
- Szünetekben, szabadidőben kialakuló konfliktusok esetén az ügyeletes pedagógus feladata a problémamegoldás segítése.
- Magatartási, beilleszkedési gondokkal küzdő gyermekeinknél kiemelten foglalkoznak ezzel a témával fejlesztő pedagógusaink.

Záró rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje.

Az iskola 2026. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját az átdolgozott pedagógia program alapján.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje addig tart, amíg a törvényi változások az átdolgozást szükségessé nem teszik.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, és ha szükséges, módosítja.

A nevelőtestület minden tanév végén írásban értékeli a pedagógia programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

Különös tekintettel kell lenni az esélyegyenlőség, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos célok és feladatok megvalósulására, a kompetenciák fejlesztésének a megvalósulására.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola főigazgatója;
- a nevelőtestület bármely tagja;
- a nevelők szakmai munkaközössége;
- az iskola fenntartója.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az intézmény főigazgatója jóváhagyásával válik érvényessé.

A fenntartó egyetértésére akkor van szükség, ha a pedagógiai program érvénybe lépéséhez a fenntartóra többletköltség hárul.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A pedagógiai program egy példánya az iskola titkárságán van elhelyezve, ahol a szülők azt szabadon megtekinthetik.

A pedagógiai program az iskola honlapján is megtekinthető.

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél is megtekinthető:

- az iskola könyvtárában;
- az iskola nevelői szobájában;
- az iskola főigazgatójánál;
- az iskola főigazgatóhelyettesénél;
- fenntartónál

Legitimáció

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadta el, az igazgató hagyta jóvá.
Balatoncsicsó, 2026.....

igazgató

A fenntartó az Pedagógiai Program módosulása során a fenntartóra háruló többletkötelezettséggel egyetértett, a fenntartói határozat száma:.....

Balatoncsicsó, 2026.....

.....
fenntartó

MELLÉKLETEK

.....sz.melléklet

Tanulmányok alatti vizsga szabályzata

A tanulmányok alatti vizsga szabályai:

- Tanulmányok alatti vizsgát, független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.
- Az iskolában tartott tanulmányok alatti vizsga esetén az főigazgató, a független vizsgabizottság előtti vizsga esetén a kormányhivatal vezetője engedélyezheti, hogy a vizsgázó az jogszabályban meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben lehetőség van rá, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust van, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti vizsga – ha azt az iskolában szervezik – vizsgabizottságának elnökét és tagjait az főigazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízta meg.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel:

- a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért,
- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére,
- teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket,
- szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat,
- a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat az Nkt. 3. melléklete szerint taníthatja.

Az főigazgató felel:

- a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért.

- dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.

Írásbeli vizsga:

- A vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák, és ne segíthessék.
- A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.
- Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.
- A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet a vizsgaszervező intézménynek kell biztosítania.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.
- Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő tantárgyanként hatvan perc.
- Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani.

A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani.

A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.

Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát.

A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola főigazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.

Az iskola főigazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tényt, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola főigazgatója és a vizsgázó írja alá.

A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

Az iskola főigazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosokat tartalmazó feladatlapokkal együtt – a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól.

A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja, és a vizsgairatokhoz mellékeli.

Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.

Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola főigazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola főigazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és

- a. a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- b. az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- c. amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az a) pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga:

Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.

A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdí a vizsgát, amelybe beosztották.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, és – amennyiben szükséges – kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt. Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.

Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.

Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.

A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.

A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.

A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett.

A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.

Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felelni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.

Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti.

A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.

A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az főigazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.

Sajátos nevelési igényű tanuló:

- A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottság szakvéleményével megalapozott kérésére, az főigazgató engedélye alapján
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le.
- Ha a SNI-s vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye le, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie.

- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani.
- A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.”
- Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár felügyelete mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.”

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az főigazgató engedélye alapján:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet.
- ha a vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye le, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételt kell kifejtene.
- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani.
- A vizsgázó kérésére a második tétel kifejtése előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
-

..... sz.melléklet

Tantárgyi kerettantervek

Alapdokumentumok és közzétételi lista – Nivegy-völgyi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola